GOLDONI

TEATRU

★

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

CARLO GOLDONI

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

CARLO GOLDONI

TEATRU

★

Cu o prefață de ALEXANDRU BALACI

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

FATA CINSTITĂ

COMEDIE VENEȚIANĂ

Reprezentată pentru prima oară la Veneția,
în timpul carnavalului din anul 1748

În romînește de FLORIN CHIRIȚESCU

PERSONAJELE

OTTAVIO, marchiz de Ripa Verde
Marchiza BEATRICE, soţia sa
PANTALONE de' BISOGNOSI, negustor veneţian, despre care se credea că este tatăl lui Lelio
BETTINA, o fată din Veneţia, protejata lui Pantalone
CATTE, spălătoreasă, soţia lui Arlecchino şi sora Bettinei
Jupîn MENEGO CAINELLO, barcagiul marchizului, despre care se credea că este tatăl lui Pasqualino
LELIO, despre care se credea că e fiul lui Pantalone, dar despre care se află că e fiul lui jupîn Menego
PASQUALINO, despre care se credea că e fiul lui jupîn Menego, dar despre care se află că e fiul lui Pantalone
Donna PASQUA din Palestrina, soţia lui jupîn Menego
BRIGHELLA, servitorul marchizului
ARLECCHINO, soţul Cattei
NANE, barcagiu
TITA, barcagiu
UN BĂIAT de la cafenea
UN BĂIAT, care, după obiceiul veneţian, anunţă cu voce tare locul unde se vînd biletele de teatru
SCANNA, cămătar
UN CĂPITAN de poliţie şi oamenii săi

Acţiunea se petrece la Veneţia

ACTUL I

SCENA 1

Camera marchizului

MARCHIZUL OTTAVIO, care scrie la o măsuţă; e în haină de casă. MARCHIZA BEATRICE poartă veşminte de gală

OTTAVIO: Da, doamnă, am înţeles... Acuma scriu o scrisoare, lasă-mă!

BEATRICE: Astă-seară mă duc la contesă, că are o sindrofie şi vine lume.

OTTAVIO: Foarte bine. *(Scriind.)* *„Scumpul meu prieten...“*

BEATRICE: Sper că vei veni şi dumneata.

OTTAVIO: Nu pot. *(Scriind.)* *„Dacă n-am putut răspunde pînă acum la scrisoarea domniei-tale...“*

BEATRICE: Şi cine mă va aduce acasă?

OTTAVIO: Voi trimite gondola. *(Scriind.)* *„...te rog să mă ierţi, deoarece...“*

BEATRICE: Şi vrei să mă întorc acasă singură?

OTTAVIO: Ia pe cineva să te-nsoţească. *(Scriind.)* *„...te rog să mă ierţi, deoarece afacerile mele...*

BEATRICE: Dar pe cine să iau să mă-nsoţească?

OTTAVIO: Ia-l pe dracu! *(Scriind.)* *„...afacerile mele nu mi-au îngăduit.“*

BEATRICE: Ei bravo, scumpul meu soţ, că mare dobitoc mai eşti!

OTTAVIO *(scriind)*: *„De altfel n-am încetat de-a te servi...“*

BEATRICE: Cu dumneata nu mai pot să trăiesc!

OTTAVIO: Atunci crapă! *(Scriind.)* *„Am vorbit cu negustorul pe care îl cunoşti..."*
BEATRICE: Frumoasă educaţie!
OTTAVIO *(scriind)*: *„...şi m-a asigurat că mai întîi..."*
BEATRICE: Mai întîi aş pleca din casa asta...
OTTAVIO: Oh, de-ar vrea domnul! *(Scriind.)* *„...mai întîi îţi va trimite stofa..."*
BEATRICE: E un serviciu pe care ţi l-a cerut vreo femeie?
OTTAVIO: Da, doamnă. *(Scrie.)*
BEATRICE: O felicit.
OTTAVIO: Şi eu pe dumneata. *(Scrie.)*
BEATRICE: Ai face bine să obţii stofa aceea pentru mine, căci mi-ar trebui.
OTTAVIO: Scumpă marchiză, fii atît de bună şi du-te!
BEATRICE: Ai merita o soţie cum ţi-am mai spus...
OTTAVIO: Una mai rea ca dumneata n-aş găsi niciodată! *(Scrie.)*
BEATRICE: În numele cerului, ce poţi spune despre mine?
OTTAVIO: Pleacă, pleacă... fă-mi acest serviciu!
BEATRICE: Se ştie cît de înţeleaptă sînt...
OTTAVIO: Da, doamnă. *(Scrie.)*
BEATRICE: Se ştie cît de delicată sînt...
OTTAVIO: Da, doamnă. *(Scrie.)*
BEATRICE: Sînt o femeie onorabilă...
OTTAVIO: Da, doamnă.
BEATRICE: Eşti un smintit!
OTTAVIO: Nu, doamnă... *(Scrie.)*

SCENA 2

BRICGELLA şi cei de mai înainte

BRIGHELLA: Nobilă doamnă, se află aici domnul conte care a venit să vă conducă la sindrofie.
BEATRICE: Domnul soţ nu porunceşte nimic?

OTTAVIO: Nu, doamnă. *(Scrie.)*
BEATRICE: Nu dorește să vină cu mine?
OTTAVIO: Nu, doamnă. *(Scrie.)*
BEATRICE: Dorește să rămîn?
OTTAVIO: Nu, doamnă. *(Scrie.)*
BEATRICE: Atunci plec.
OTTAVIO: Da, da, doamnă, plecați.
BEATRICE *(aparte)*: Plec, plec, nu trebuie să mă las rugată. Asta e arta noastră. În fața soțului să te prefaci că iubești ceea ce urăști, și că nu vrei tocmai ceea ce dorești. *(Iese.)*

SCENA 3

MARCHIZUL, OTTAVIO și BRIGHELLA

OTTAVIO: Afurisită femeie! Eu nu pot s-o sufăr, și ea ar mai vrea să fiu și gelos! Aș fi de trei ori smintit. Întîi fiindcă nu e o frumusețe pentru care să-ți pierzi mințile, al doilea fiindcă n-o iubesc și al treilea fiindcă gelozia nu mai e la modă. Brighella, ai văzut-o pe Bettina?
BRIGHELLA: Văzut, înălțimea-voastră. Am vorbit cu ea, dar mi-e teamă că nu iese nimic.
OTTAVIO: De ce?
BRIGHELLA: Fiindcă-i o fată prea cuminte.
OTTAVIO: A cui e? Ai aflat?
BRIGHELLA: Tat'su avea un caic, dar a închis ochii omul, și fata nu mai are nici tată, nici mamă.
OTTAVIO: Și acum cine îngrijește de ea?
BRIGHELLA: O soră de-a ei, femeie măritată, pe care o cheamă Catte, nevasta unuia Arlecchino Battocchio, care chiar că aduce cu un stîlp de spînzurătoare.[1]

[1] Nu traducem numele proprii, deși adesea Goldoni folosește, pentru sporirea hazului, o anume onomastică-portret. În limba italiană *battocchio* înseamnă *par, stîlp* (n.t.).

OTTAVIO: Ei, și crezi că ne-ar putea ajuta oamenii ăștia să intrăm în legătură cu fata?

BRIGHELLA: Lăsați pe mine, înălțimea-voastră, o să vorbesc cu soru-sa Catte; știu că e femeie bună la inimă și trag nădejde c-o să facem ceva cu ajutorul ei.

OTTAVIO: Îmi place fata. Am s-o iau sub ocrotirea mea.

BRIGHELLA: Acum să știți că o ocrotește un negustor bătrîn, unul Pantalone de' Bisognosi.

OTTAVIO: Un negustor va ceda locul unui marchiz.

BRIGHELLA: Dar el face treaba asta numai așa, din omenie, fără să tragă nici un folos.

OTTAVIO: Ei, îmi vine să rîd de acest soi de omenie. Destul cu vorba! O vom căuta pe fată chiar astăzi.

BRIGHELLA: Și să mai știți, înălțimea-voastră, c-am mai aflat și altceva.

OTTAVIO: Că e îndrăgostită?

BRIGHELLA: Ați ghicit.

OTTAVIO: Îmi închipuiam eu. Pisicuța! Să mergem, să mergem.

BRIGHELLA: Și aveți idee cine-i iubitul?

OTTAVIO: Vreun derbedeu...

BRIGHELLA: Ba e Pasqualino, băiatul lui Menego Cainello, barcagiul nobilei dumneavoastră case.

OTTAVIO: Bine, bine, și el îi împărtășește dragostea?

BRIGHELLA: E mort după ea.

OTTAVIO: Deci s-ar putea face această căsătorie... Și apoi, sub ocrotirea mea... da, da... Du-te de-l caută pe Cainello și spune-i să vină la mine.

BRIGHELLA: Numaidecît. *(Aparte.)* Însurătoare sub protecția altuia? Departe de mine așa ceva! *(Pleacă.)*

SCENA 4

MARCHIZUL, OTTAVIO, apoi MENEGO

OTTAVIO: Sigur că da, îl voi putea folosi pe tînăr fie ca barcagiu, fie ca scutier, fie ca valet; iar pe

fată o voi face menajeră. E o tînără care-mi place.

MENEGO: Iată-mă, înălțimea-voastră, ce porunciți?

OTTAVIO: Spune-mi, ești mulțumit în slujba mea?

MENEGO: Foarte mulțumit. La sfîrșitul lunii, cînd îmi pică paraua în palmă, nici nu mai vreau altceva. De dumneavoastră nu mă pot plînge. Sînteți un gentilom de omenie, croit după tipar venețian. Cînd e la o adică, sînteți darnic și treceți cu vederea, de-aia și eu aș sta la pupa, pentru dumneavoastră, trei zile și trei nopți, fără să pun nimic în gură. Cît despre înalta noastră stăpînă, ce să spun: se prăpădește de milă pentru mine. Dimineața, cum se crapă de ziuă, îmi și dă poruncă să fiu gata. Repede, Menego, la vîsle! Du-te, Menego, la contesă și ad-o degrabă încoa. Fugi, Menego, după doctor, stăpîna are rău de mare. Caută bărbierul să vină să-i facă un clistir. Iar după ce se mai ridică soarele, Menego, barca! Și-o pornește stăpîna să cutreiere jumătate Veneția! După ce mănîncă în oraș, hai, Menego, acasă cu barca! Seara, mergem la teatru; ne întoarcem pe la șapte; sună miezul nopții, dar nu mi-e dat să văd nici măcar o jumătate de ducat.

OTTAVIO: Bietul meu Menego, te compătimesc. Ești singur, și singur nu poți să le îndeplinești pe toate. Spune-mi, n-ai vreun fiu?

MENEGO: Am, înălțimea-voastră.

OTTAVIO: Și pentru ce meserie-l pregătești?

MENEGO: Eu aș vrea să facă meseria pe care-o fac și eu, dar n-are nici un fel de îndemînare. Am încercat o dată să-l fac să stea la pupa, și el a căzut în apă cu picioarele-n sus.

OTTAVIO: Și totuși trebuie să-l punem la treabă.

MENEGO: Dacă vreți să-l puneți la treabă, atunci pot să-mi cumpăr o barcă și o să-l învăț. Oi face eu ce-oi face și l-oi scoate om, c-așa, să facă pe boierul, nu mai merge. Toți care-l văd spun că nu

seamănă de loc cu mine. Vorbeşte şi se poartă de parc-ar fi baron, zău aşa! Şi nu ştiu cum se face, dar numai femeia mea, Pasqua, s-a priceput să-l înţeleagă în treburi de-astea.

OTTAVIO: Soţia dumitale trăieşte?

MENEGO: Trăieşte, înălţimea-voastră, slavă domnului!

OTTAVIO: Şi unde se află?

MENEGO: Păi, la Palestrina, unde s-a născut. S-a dus să-şi mai vadă neamurile. O să vină diseară sau mîine dimineaţă.

OTTAVIO: Bine, trimite-mi-l pe băiatul dumitale, căci vreau să-l văd.

MENEGO: Înălţimea-voastră veţi fi servit. Dar acum nu prea ştiu unde să-l găsesc.

OTTAVIO: Nu-i nimic, mi-l vei trimite cînd îl vei găsi.

MENEGO: Porunciţi să aduc barca?

OTTAVIO: Pentru mine nu. Vezi dacă n-o vrea cumva marchiza.

MENEGO: Oh, domnia-sa nu duce lipsă de bărci. În orice zi are la dispoziţie trei sau patru ce se iau la întrecere care să ajungă mai întîi. Azi-dimineaţă domnul conte a ieşit primul. După el au venit numaidecît a doua şi a treia barcă, aşa că, după cîte văd, domnia-voastră aveţi grosul! *(Pleacă.)*

OTTAVIO: Ce mult îmi plac barcagiii aceştia! Dar să las asta. Ce frumoasă e Bettina mea! Dacă am s-o aduc în casă, n-aş vrea să iasă vreun scandal din pricina soţiei mele. Mă voi îngriji s-o mărit cu tînărul acesta. Pînă una-alta... destul cu vorba... banul face totul. *Argent fait tout. (Pleacă.)*

SCENA 5

Stradă. Se vede o parte din casa Bettinei.

BETTINA, pe terasă, împleteşte la ciorap

BETTINA: O, ce dulce e soarele ăsta! Ce bine mă simt! Binecuvîntată fie terasa asta! Poţi, cel puţin,

să respiri o clipă. Eu, care nu sînt din alea care umblă toată ziulica, m-aş sfîrşi de urît dacă n-aş avea locşorul ăsta; şi-apoi aici nu m-ajunge nici gura lumii. În curtea asta nu stă nimeni; nimeni nu mă vede, nimeni nu m-aude. Mi-e silă să mă adun cu muieruşti care nu fac altceva decît să se bîrfească una pe alta. Şi de mine ar găsi de spus cîte ceva, pentru că-mi vine în casă domnul Pantalone; dar n-au decît să zică; e bătrîn, îmi e ca un tată şi m-ajută din bunătate. E o vorbă: nu face rău şi-o să dormi liniştit. Mi-a făgăduit c-o să mă şi mărite; dar, dacă nu mi-l dă pe Pasqualino, nu-mi trebuie altul. Dar uite-l că vine, ţie-l dumnezeu! Ce drag mi-e, drăguţul de el. De cum îl văd, parcă începe să-mi clocotească sîngele în vine.

SCENA 6

PASQUALINO, îmbrăcat într-o manta veneţiană fără mîneci, şi BETTINA

PASQUALINO: Ia uitaţi-vă la ea! Toată ziua pe terasă, ca s-o privească toţi şi să-i facă ochi dulci!

BETTINA: Vezi cum eşti? Stau aici pentru tine, băiete dragă. Nu poţi spune că m-ai văzut stînd de vorbă cu cineva.

PASQUALINO: Să nu te mai văd pe terasă! E prea joasă.

BETTINA: Altfel nu te văd cînd treci.

PASQUALINO: Cînd oi trece, fluier. Nu mă face să-mi ies din sărite!

BETTINA: Nu, dragule, nu-ţi ieşi din sărite, că fac cum zici tu.

PASQUALINO: Şi-o să stau mereu aici, ca prostul?

BETTINA: Dar ce-ai vrea să faci?

PASQUALINO: Să intru în casă.

BETTINA: O, în casă nu te pot băga.
PASQUALINO: Nu? Şi de ce?
BETTINA: Fetele cuminţi nu-şi primesc iubiţii în casă.
PASQUALINO: Grozav lucru îmi spui! Uite la Toni: a lăsat să treacă o zi după ce s-a drăgostit cu Pasqueta şi-apoi s-a dus mereu la ea acasă, iar Tonina primeşte în casă pe oricine vine.
BETTINA: Cu atît mai rău pentru ea! Eu sînt o fată cuminte.
PASQUALINO: Şi eu ce sînt? Vreun netrebnic?
BETTINA: Nu, nu, nu zic asta. Eşti un băiat bun şi la locul tău, dar în casă nu te pot primi acum.
PASQUALINO: Dar cînd o să mă primeşti?
BETTINA: După ce-mi vei pune-n deget inelul de cununie.
PASQUALINO: Inelul pot să ţi-l pun în deget şi-acum.
BETTINA: Dar ai venit vreodată să mă ceri?
PASQUALINO: N-am venit fiindcă n-ai nici tată, nici mamă.
BETTINA: O am pe soru-mea, care-i măritată. Ea îmi ţine loc de mamă.
PASQUALINO: Bine, o să vorbesc cu ea.
BETTINA: Fă cum vrei. Dar să ştii că trebuie să-i spui şi lui Pantalone.
PASQUALINO: Ce învîrteşte pe-aici bătrînul ăla? E moşul vostru?
BETTINA: E binefăcătorul meu, care mi-a făgăduit să mă-nzestreze.
PASQUALINO: Ei bravo! Ai un binefăcător? Am înţeles. Acum ştiu cine-mi eşti.
BETTINA: Ce e, domnule Foc-şi-Pară? Ce, crezi că sînt vreo femeiuşcă din alea? Sînt o fată cuminte, cinstită! E adevărat că am un binefăcător, dar e bătrîn şi o face numai din bunătate. Mă mir cum de-ţi vine să vorbeşti aşa!
PASQUALINO: Hai, lasă, nu te supăra.
BETTINA: Atît se discută despre cinstea mea, că mi-e şi ruşine să mai dau ochii cu oamenii.

PASQUALINO: Nu mi se pare c-aş fi spus...
BETTINA: Ba ai spus prea multe!
PASQUALINO: Bine, hai să lăsăm astea şi să facem pace.
BETTINA: Dacă eşti nebun, du-te să te lege!
PASQUALINO: Aşa mă ocărăşti? Nu mă iubeşti?
BETTINA: Ba te iubesc prea mult, dar cinstea mi-e mai scumpă ca orice.
PASQUALINO: Atunci, ce să fac?
BETTINA: Vorbeşte cu soru-mea.
PASQUALINO: Cu soru-ta vorbesc eu cu dragă inimă, dar n-aş vrea să fie de faţă şi dobitocul ăla de Arlecchino, cumnatu-tău.
BETTINA: Aşteaptă, c-o trimit în curte.
PASQUALINO: Poate că s-ar putea să facem totul dintr-o dată.
BETTINA: Cum adică?
PASQUALINO: Să vin şi eu în casă cu tine...
BETTINA: O să faci şi asta, dar cînd o veni timpul, nu acum. Nu vreau să fac ca altele. Şi-au adus iubiţii în casă, iubiţilor li s-a urît de ele, şi ele au pierdut respectul oamenilor. Îmi aduc aminte ce zicea biata mama:

Voi, fete mari, vedeţi să fiţi cuminţi!
Nu vă băgaţi ibovnicii în casă.
Vă-ndrugă vorbe dulci, vă scot din minţi
Şi-apoi o amintire vă mai lasă.[1]

SCENA 7

PASQUALINO, apoi CATTE

PASQUALINO: Bună fată! Aşa îmi place! Se vede că e cuminte. Am vrut s-o încerc; dacă mi-ar fi deschis uşa, nu i-aş mai fi călcat pragul niciodată!

[1] Versurile din comedia de faţă sînt traduse de Romulus Vulpescu (n.r.)

Știu eu bine cum e cu fetele astea: cum apucă să deschidă cuiva ușa, se aleg cu cinstea terfelită. Dar uite că vine cucoana Catte, soră-sa. Ca să spun drept, mi-e cam rușine, dar trebuie să-mi iau inima în dinți și să vorbesc limpede.

CATTE *(privind cerul)*: Se strică vremea, mă tem c-o să plouă...

PASQUALINO: Hei, coană Catte!

CATTE: O! Bună ziua, don' Pasqualino.

PASQUALINO: Vă e teamă că plouă?

CATTE: Am spălat și de-aia mi-e teamă. Aș vrea să întind rufele și nu mă-ncumet.

PASQUALINO: Dac-ați fi fată, aș zice că nu prea vă mai iubește drăguțul.

CATTE: Ah, mi se pare că și dumneata știi cîntecul:

Cînd fata spală rufe și soarele lucește
S-arată că iubitu-i de drag se prăpădește.

Dar n-am spălat eu, ci soru-mea, Bettina, și, dacă plouă, e semn că iubitul ei o duce cu vorba.

PASQUALINO: Dar dacă o iubește și n-o duce cu vorba?

CATTE: Dar cine-i iubitul ei? Îl cunosc?

PASQUALINO: Cum, coană Catte, se poate să nu-l știți?

CATTE: Ca o femeie la locul ei ce sînt, habar n-am!

PASQUALINO: Vi l-aș spune, dar mi-e rușine.

CATTE: Hai, hai, c-am înțeles. Te cunoști după ochi. Dumneata ești cel care-o iubește.

PASQUALINO: Așa e, ăsta e adevărul. Bettina e iubita mea.

CATTE: Și, ia spune, ce gînduri ai?

PASQUALINO: Am cele mai bune gînduri.

CATTE: Adică?

PASQUALINO: S-o iau de nevastă. Știu că n-are nici tată, nici mamă și, fiindcă dumneavoastră sînteți sora ei și sînteți femeie măritată, am venit la dumneavoastră s-o cer de nevastă.

CATTE: Spune-mi, băiatule, lui jupîn Menego, tatăl dumitale, o să-i placă treaba asta?

PASQUALINO: Nu i-am spus nimic.

CATTE: Şi ce meserie ai?

PASQUALINO: Taică-meu vrea să mă fac barcagiu, dar eu nu vreau. Mai degrabă îmi fac rost de-o prăvălie şi mă fac şi eu om.

CATTE: Ce fel de prăvălie?

PASQUALINO: Nici eu nu ştiu. Mi-a trecut prin minte să mă fac negustor de vechituri. Am văzut atîţia cum au început să vîndă cutii stricate, fiare vechi şi zdrenţe pe sub balcoanele prăvăliilor închise şi în scurtă vreme s-au boierit, au deschis prăvălii cît toate zilele şi au cumpărat pămînturi cît vezi cu ochii.

CATTE: Aşa o fi, dar de, nu ştii că din făina dracului n-alegi decît tărîţa? Şi-apoi cînd ai nevoie să vinzi dai cu doi ce face şase; iar cînd cumperi iei cu doişpe ce face patru. Şi-apoi, să dai cu împrumut orişicui... să împodobeşti casa oricărei secături... Nu, e o meserie care nu-mi place de fel.

PASQUALINO: Atunci mai bine o cafenea.

CATTE: Oh, dragă băiete, sînt atîţia, că se mănîncă unul pe altul! Şi-apoi, în afară de prăvăliile din centru şi de cele care au vad, te prăjeşti rău. Cînd un tînăr deschide prăvălie, îi trebuie oglinzi, tablouri, picturi, candelabre, cafea din Alexandria, zahăr de soi, şi alte lucruri de preţ. Aleargă multă lume, dar, ca să ai clienţi, trebuie să dai din buzunar mai întîi, şi să aştepţi; iar cînd negoţul s-a împotmolit, falimentu-i gata. Ca să-ţi meargă bine, ar trebui să te-ajute niscaiva muieri din alea, aprinsele, care să-i bage-n draci pe neghiobi; dar atunci nu-ţi trebuie numai cafea şi apă rece. Cine vrea să se căpătuiască trebuie să facă şi ceva potlogării, şi-atunci cafeneaua se preschimbă în cîrciumă ordinară.

PASQUALINO: Atunci... ce-i de făcut?

CATTE: O să ne mai gîndim. Soru-mea n-are nici o picătură de avere. Dar e un negustor, unul

Pantalone de' Bisognosi, care i-a făgăduit c-o să-i dea, la măritiș, două sute de ducați. Cu banii ăștia o să vă puteți apuca și voi de ceva.

PASQUALINO: La naiba! Cu două sute de ducați pot să-mi deschid o cancelarie.

CATTE: Știi să scrii și să citești?

PASQUALINO: Puțin.

CATTE: Te pricepi să vorbești frumos?

PASQUALINO: De cuvinte n-am dus lipsă niciodată!

CATTE: Atunci e bine, nu trece mult și dă norocul și peste dumneata. Frumos lucru: să-l vezi pe tată la pupa și pe fecior așezat în mijlocul bărcii. Soru-mea, din spălătoreasă, o s-ajungă doamnă mare. Oh, doamne, n-am eu păr în cap cîte lucruri din astea am văzut. Poți să te bucuri, Pasqualino, și n-ai nici o grijă; o să vorbesc și cu soru-mea, o să vorbesc și cu jupîn Pantalone, și o s-o scoatem cu bine la capăt. Îngrijește-te de un inel frumos și nu mă uita nici pe mine, care ți-am făcut vorba. *(Aparte.)* Bietul băiat, mi se strînge inima cînd îl aud. Mi-e milă de tinerii ăștia. Dacă n-aș fi măritată, soru-mea s-ar putea șterge pe bot de el! Ia uite-l ce frumușel e, să te prăpădești după el, și nu alta! *(Pleacă și intră în casă.)*

PASQUALINO: O, ce dragă mi-e coana Catte! E o comoară de femeie. Trag nădejdea c-o să scoată ea bine lucrurile la capăt. Două sute de ducați nu înseamnă nimic pentru unii oameni, dar, pentru cine știe să se chibzuiască, e ceva. Firește că cine vrea să-și ia o nevastă la modă i-ar trebui și zestre și mama zestrei, dar eu n-o să fac așa. O pereche de brățări, fusta de pe ea, rochia de mătase, o rochiță de sărbătoare și atît. Masă? De loc. Petrecere? Nici gînd! Că, pe urmă, unde nu-i cap, vai de picioare. *(Pleacă.)*

SCENA 8

Cameră în casa Bettinei

BETTINA ŞI CATTE

BETTINA: Şi ce-a mai spus?
CATTE: Că te vrea de nevastă.
BETTINA: Şi dumneata ce-ai răspuns?
CATTE: C-o să vedem.
BETTINA: Trebuia să-i spui da, de-a dreptul. Ce să mai vedem? Ar fi frumos să se răzgîndească! Ascultă, dacă mă lasă o să fie vai şi amar de dumneata, să ştii!
CATTE: Ei, ei, parc-a intrat dracu-n tine... se vede că nu mai poţi fără bărbat!
BETTINA: Dumneata nu te-ai măritat? Vreau să mă mărit şi eu!
CATTE: Bine, dar ai un pic de răbdare...
BETTINA: Nu vreau să mai stau în casa asta!
CATTE: Dacă nu vrei să mai stai, du-te!
BETTINA: Poftim ce răspuns prostesc! Dacă o fată nu mai vrea să aştepte, să plece pe drumuri? Ascultă, vreau să mă mărit, dar nu vreau să fac cum ai făcut dumneata.
CATTE: Ce vrei să spui cu asta? Cum am făcut eu?
BETTINA: Ei lasă, lasă, brutăreasa mi-a spus totul. Tac fiindcă eşti sora mea şi n-aş vrea ca vorbele astea să mă atingă şi pe mine.
CATTE: Ascultă, nemernico, acuşi te plesnesc!
BETTINA: Mă plesneşti tu pe mine? Moare pe loc aia care m-atinge!
CATTE: Eu îţi ţin loc de mamă, îţi dau să mănînci, şi tu...
BETTINA: I-auzi! Tu îmi dai să mănînc? Bătrînul ăla, săracul, îmi trimite bani mie, şi din ei trăieşti şi dumneata şi bărbatul dumitale!
CATTE: Aşa e, cucoană... eu nu sînt decît slujnica domniei-voastre.

BETTINA: Şi pantofii? Nu mi i-ai rupt tot dumneata? Toată ziulica cutreieri casele oamenilor în rochia mea. În curînd praful o să se-aleagă de ea.

CATTE: Ei şi, fă-ţi alta!

BETTINA: Sigur, să azvîrlim banii cu nemiluita! Şi bietul jupîn Pantalone care vrea cumpătare!

CATTE: Dacă tot vine pe-aici să mă bată la cap, nătărăul ăsta bătrîn n-are decît să plătească!

BETTINA: Dac-o să-l superi, n-o să mai vină.

CATTE: Ei şi? O să vină altul!

BETTINA: A, nu, asta nu se poate!

CATTE: Dacă ai şti, proasto, că te iubeşte un marchiz...

BETTINA: Nici nu vreau s-aud!

CATTE: E şi mai şi decît jupîn Pantalone. Are bani cu ghiotura.

BETTINA: Să se frece pe cap cu ei!

CATTE: Nu vrea nimic altceva decît să vină uneori pe-aici, pentru o clipă.

BETTINA: Nu, nu, nu, să se ducă dracului şi să mă lase-n pace!

CATTE: Că proastă mai eşti! Alaltăieri a trecut pe stradă şi toate femeile s-au uitat după el. Să fi văzut cît aur avea pe haină!

BETTINA: Vrei să isprăveşti odată? că dacă nu, te trimit la...

CATTE: Ei, hai, hai, gîsculiţo, ai şi tu o picătură de respect faţă de mine.

BETTINA: Şi dumneata de judecată.

CATTE: Ei poftim, acum puiul învaţă găina.

BETTINA: Sigur că da, cînd găina n-are minte!

CATTE: Mă rog, bine că eşti tu deşteapta deşteptelor! Da uite, linişteşte-te, că-ţi vine moşneagul! Îl cunosc după tuse. Mi se-ntoarce stomacul pe dos cînd l-aud.

BETTINA: Eu ţin la el ca la un tată, şi el mă iubeşte ca pe fata lui.

CATTE: Nici tu nu crezi ce spui, javră afurisită!
BETTINA: Cine-i rău, la rău se gîndeşte, surioară dragă!

SCENA 9

PANTALOANE şi cele de mai înainte

PANTALONE *(de afară)*: Pot să intru, fetelor?
BETTINA: Intraţi, intraţi, jupîn Pantalone.
CATTE: Casa noastră s-a schimbat parcă-n muzeu. Numai vechituri...
PANTALONE: Ce fac fiicele mele? Bine?
BETTINA: Eu bine, dar dumneavoastră?
PANTALONE: Ei, cu bătrîneţele...
CATTE: Dragă jupîn Pantalone, să nu mai ziceţi aşa ceva! Dumneavoastră bătrîn? Arătaţi ca un bărbat de patruzeci de ani. Adevărul e că cine vă vede se bucură, că-i înseninaţi inima. Chiar adineauri vă vorbeam de bine. Ce să mai spun, că nici n-am cuvinte să vă laud bunătatea! Dacă n-aţi fi dumneavoastră, ar fi vai şi-amar de noi! Bărbatul meu nu cîştigă, iar cîştigul femeilor se ştie cît e. Nu mi-e ruşine s-o spun, dar nici nu ştiam cum s-o scoatem la capăt cu mîncarea. Cerul v-a trimis. Fiţi binecuvîntat. Îmi daţi ceva?
BETTINA *(aparte)*: O, ce făţarnică! Ce prefăcută!
PANTALONE: Fiica mea, atîta cît pot o să vă ajut; ştii c-o fac din toată inima. Uite, ia jumătatea asta de ducat şi du-te de cumpără ceva.
CATTE: Cerul să vă aibă-n pază! Vă rămîn îndatorată. Dar aşezaţi-vă mai ca lumea. Bettina are să vă spună ceva. Mă duc să cumpăr o puicuţă. Rămîneţi cu bine! *(Aparte.)* Pentru o jumătate de ducat îţi dă mîna să taci şi să nu îmbrobodeşti pe-un moş ca ăsta?

SCENA 10

PANTALONE și BETTINA

PANTALONE *(aparte)*: Femeia asta pleacă și ne lasă singuri. Ce minte proastă! Fata nu stă bine în casa asta: trebuie să iau măsuri.

BETTINA: Sînteți obosit? Luați loc, vă rog.

PANTALONE: Foarte bine, fata mea, o să șed, dar șezi și dumneata.

BETTINA: Sigur că da, și-o să împletesc la ciorap.

PANTALONE: Ei, nu-i nevoie să lucrezi tot timpul. Stai aici să mai schimbăm și noi o vorbă.

BETTINA: Bine, dar vorbesc cu gura, nu cu mîna. Vreau să zic că pot și să lucrez și să vorbesc.

PANTALONE: Bravo, se vede că ești o fată harnică. Dar spune-mi, draga mea, vrei să stai toată viața în casă cu sora dumitale?

BETTINA: O, asta nu, cu siguranță că nu.

PANTALONE: Dar atunci ce ai de gînd să faci?

BETTINA: Vedeți, don' Pantalone, mie nu-mi e rușine să vă spun adevărul. Vreau să mă mărit.

PANTALONE: Dar nu e vorba de nici o rușine aici. Mai bine măritată, decît fată. Spune-mi, fata mea, e cineva care-ți place?

BETTINA: Da, jupîn Pantalone, am și eu un băiețandru care-mi place un pic.

PANTALONE: Și cine e, fata mea?

BETTINA: O, cum nu-mi pot ține gura! E feciorul lui jupîn Menego Cainello.

PANTALONE: Ascultă, Bettina, eu nu vreau să spun că n-ar fi un băiat bun și de ispravă, dar trebuie să ții seamă că n-are nici o meserie. E ușor să te apuci de nuntit, dar trebuie să te gîndești și la zilele care-or să vină. Cînd nu mai ai ce mînca, dragostea își desface aripile și sfîrrr... pe-aici ți-e drumul!

BETTINA: N-aveți grijă. Dac-o ieși rău, pe mine-o să mă privească. O să-mi spun: Asta ai vrut, asta ai avut!

PANTALONE: O, cîte fete n-am auzit eu vorbind așa și pe urmă, cînd au venit sărăcia, copiii și năpastele, au început să-și blesteme ceasul și locul în care s-au măritat. Nu, fiica mea, nu vreau să te grăbești. Știi foarte bine că-ți vreau binele din toată inima; n-ai de ce să te zorești. Cine știe, poate să ai noroc de-o soartă mai bună.

BETTINA: Ei, don' Pantalone, o fată săracă nu prea are noroc pe lumea asta.

PANTALONE: Ba o fată cinstită poate fi cerută de oricine.

BETTINA: Ehei, s-au dus vremurile bune de altădată. Îmi aduc aminte cum îmi povestea bunica, săraca, ba chiar și măicuța, că pe timpul lor era mai prețuită o fată cuminte decît una bogată. Și dacă un tată avea de gînd să-și însoare băiatul, căuta o fată de condiția lor, fără pretenții și fără ambiții, și nu se gîndea nici la neam, nici la parale, pentru că, zicea el, cea mai mare zestre pe care-o poate aduce o femeie e priceperea ei de-a ține casa cum se cuvine. Acuma însă toate s-au schimbat. Nimeni nu mai vrea să se uite la o fată cuminte, dar săracă, chiar dacă e frumoasă. Și ca să te măriți îți trebuie două lucruri: sau să ai bani, sau să fii o stricată.

PANTALONE: Nu, Bettina, nu trebuie să te iei după cum zice lumea. Și acum se mai fac căsătorii ca pe vremuri, dar nu se pomenește de ele, pentru că lumea vorbește mai mult de nebuni decît de înțelepți. Cine se mărită pentru bani își cumpără cazna pe toată viața. Cine se mărită cu cinstea mînjită rămîne de ocară pînă la moarte, și cine umblă după asemenea însurători merită să fie ridicat în furci. Așa că lasă asta, nu vreau să te mai aud vorbind așa. Află, Bettina, că te

cinstesc atît de mult, că, dacă n-aş fi aşa de înaintat în etate... nimic nu m-ar împiedica să te iau eu de nevastă.

BETTINA: Bine, bine, vă mulţumesc pentru dragostea ce-mi purtaţi. *(Se depărtează puţin.)*

PANTALONE: Ce e? Ce înseamnă asta? Văd că te dai în lături. Ţi-e frică să stai lîngă mine?

BETTINA *(aparte)*: N-aş vrea ca bunăvoinţa bătrînului ăstuia să se dovedească pînă la urmă că nu-i decît prefăcătorie!

PANTALONE: Hai să vorbim limpede. Te-am luat sub protecţia mea din milă. Ţi-am făgăduit să te mărit; ţi-am făgăduit două sute de ducaţi; sînt om de cuvînt, ţi-aş da chiar şi trei sute, dar nu vreau să-i arunci în vînt, nu vreau să-ţi pierzi capul. Ţi-o spun din nou, scumpa mea, că, dacă nu te-ar supăra vîrsta asta... dacă n-ai pune atîta preţ pe un tînăr care te-ar putea ruina şi dac-ai vrea să pui stăpînire pe-un bătrîn care te iubeşte atît de mult...

BETTINA: Ia uite ce vînt s-a pornit! Daţi-mi voie, mă duc să închid uşa de la balcon.

PANTALONE *(aparte)*: Am înţeles, n-am făcut nici o treabă!

BETTINA: Ei, da, aşa e mai bine.

PANTALONE: Dar ce-i, fata mea, vorbele mele îţi dau friguri? Ce s-a întîmplat? Să vorbim deschis; răspunde-mi fără teamă.

BETTINA: Dacă vreţi să vorbim deschis, hai să vorbim. Pînă acuma v-am primit în casă pentru că nu mi-a trecut niciodată prin minte că, aşa bătrîn cum sînteţi, o să vă îndrăgostiţi de mine; altfel vă jur, ca o fată cinstită ce sînt, că nu v-aş fi primit. Dacă tot ce-aţi făcut pentru mine aţi făcut din milă, cerul să vă aibă în pază; dar dacă aţi făcut-o cu vreun gînd ascuns, atunci aflaţi că v-aţi risipit banii de pomană. Dacă ăi două sute de ducaţi pentru măritiş mi-i daţi cu dragă inimă,

așa, ca și cînd mi-ați fi tată, primesc darul; dar dacă aveți vreun plan, atunci să știți că mie bătrîni nu-mi trebuie!

PANTALONE: Tot ce-am făcut am făcut de bunăvoie și-o să fac și de-acum încolo. Firește, voi fi tatăl dumitale; o să te consider întotdeauna drept fiica mea. Sînt mulțumit că te văd atît de bună, atît de sinceră. Mi-e rușine de slăbiciunea mea și-mi vine să plîng, dar nu știu dacă pentru dumneata sau pentru mine.

BETTINA: Hai, don' Pantalone, e tîrziu, e timpul să vă duceți la Rialto.

PANTALONE: Firește, o să mă duc, dar să știi că mă întorc. Te superi dacă mă întorc?

BETTINA: Cum ați venit pînă acum, puteți să mai veniți și de-aci înainte.

PANTALONE: Bine, drăguțo. *(Încearcă s-o mîngîie.)*

BETTINA: Doamne, dar fiți mai cu judecată! Se vede că la bătrînețe oamenii dau în mintea copiilor.

PANTALONE: Nu știu ce să mai spun. Mi-ești dragă, dar să nu crezi cumva c-o fac cu gînd rău. Țin la dumneata din toată inima și-o să vezi ce sînt în stare să fac. Îl aștept pe băiatul meu, Lelio, de la Livorno. Îmi scrie că n-a prea reușit la școala unde-a fost; așa că, de îndată ce vine, mă și grăbesc să-l însor, și-apoi mă retrag cu tine pe pămînturile mele din Tenagio. Dacă vrei, o să fii stăpînă peste tot ce se află acolo.

BETTINA: Nu-mi trebuie atîta. Mi-e de-ajuns ce mi-ați făgăduit.

PANTALONE: Fata mea, nu ține cu-atîta încăpățînare la ideea ta. Ascultă-i pe cei bătrîni; tinerii prea se grăbesc să facă după capul lor. Cît trăiești, înveți, și cine-a trăit mai mult decît dumneata poate să-ți dea povețe. Te rog, ascultă-mi sfaturile, dacă nu vrei să-mi asculți inima. Fii măcar fata mea cea ascultătoare, dacă nu vrei să fii nevasta mea. *(Pleacă.)*

SCENA 11

BETINA, apoi CATTE

BETTINA: Îl vreau pe Pasqualino al meu, şi nu pe alţii! El mi se potriveşte. Nu visez la mărire. Nu sînt din alea care ar face orice ca să se ajungă. Titlurile nu-ţi dau de mîncare. De cîte ori nu se vede cîte-o „nobilă" din astea dînd fuga cu cîte-o legăturică sub pulpană sau cu cîte un sfert de mălai într-o basma? Or fi şi din alea care dau de noroc şi din sărace ajung bogate; dar pe urmă toţi din casă se uită la ele ca la dracu. Soacra nu le poate vedea în ochi; cumnatele se ceartă cu ele; slugile le iau în rîs; bărbaţii se scîrbesc, şi doamna îşi blestemă boneta din cap şi pe ăl care i-a dat-o.

CATTE: Uf, surioară dragă, îmi vine să mor, şi alta nu!

BETTINA: Dar ce ai? Ce s-a întîmplat?

CATTE: Oh, fir-ar al dracului ceasul cînd am lăsat uşa deschisă!

BETTINA: Ce? A intrat cineva?

CATTE: Sigur că da. Marchizul ăla despre care-ţi spuneam a găsit uşa deschisă şi a dat buzna înăuntru.

BETTINA: Dar cutezător mai e! Dă-l numaidecît afară!

CATTE: Ce să-l mai dau?! A şi apucat-o-ncoa, pe scară. Mi-e un necaz de plesnesc!

BETTINA: Tare frică mi-e, soro, că tu...

CATTE: Uite-l că vine!

SCENA 12

MARCHIZUL, OTTAVIO şi cele de mai înainte

OTTAVIO: Bună ziua, fetelor.

CATTE: Sluga dumneavoastră, domnule marchiz.

OTTAVIO: Dumneata eşti Catte?
CATTE: Chiar eu sînt, coana Catte.
OTTAVIO: Şi aceea e Bettina, sora dumitale?
CATTE: Da, înălţimea-voastră, sora mea!
BETTINA *(aparte)*: Asta zice că sînt a ei ca şi cînd aş fi o găină, sau aşa ceva...
OTTAVIO *(către Catte)*: Şi de ce nu-mi răspunde la salut?
CATTE: Sărăcuţa! E tînără şi ea şi se ruşinează.
BETTINA *(aparte)*: Blestemată casă, cum aş mai zbughi-o dac-ar mai avea o uşă!
OTTAVIO *(către Bettina)*: Mă închin în faţa ta, frumoaso!
BETTINA *(cu grosolănie)*: Sluga-mneavoastră!
OTTAVIO: De ce eşti aşa de puţin curtenitoare?
BETTINA: Aşa sînt eu!
OTTAVIO: Dacă eşti frumoasă, de ce nu eşti şi bună?
BETTINA: Frumoasă sau urîtă, nu sînt pentru dumneavoastră.
OTTAVIO *(aparte)*: Dispreţul ăsta mă ademeneşte parcă şi mai mult.
BETTINA *(aparte)*: Fir-ai al dracului cu peruca ta din cap!
OTTAVIO: Doamnă Catte.
CATTE: Ascult, înălţimea-voastră!
OTTAVIO: Aş avea poftă să beau o cafea.
CATTE: N-avem cafea, înălţimea-voastră. Doar vreo bucată de mămăliguţă, dacă vreţi...
OTTAVIO: Dar prăvălia nu e prea departe. Dacă vrei, fii atît de bună şi du-te de cumpără. Poftim. *(Îi dă bani.)*
CATTE: Cu plăcere, înălţimea-voastră!
BETTINA *(încet, către Catte)*: Nu, nu, stai aici şi nu te duce nicăieri.
OTTAVIO: Adu şi nişte biscuiţi.
CATTE: Nişte pesmeciori, vreţi să ziceţi. Bine, înălţimea-voastră. *(Aparte.)* Ce drăguţi sînt străinii ăştia. Au nişte vorbe de ţi-e mai mare dragul. *(Pleacă.)*

SCENA 13

MARCHIZUL OTTAVIO şi BETTINA

BETTINA *(aparte)*: Ce minte proastă şi la soru-mea asta!
OTTAVIO: Vino mai aproape. Ia loc. *(Marchizul se aşază.)*
BETTINA: Nu sînt ostenită.
OTTAVIO: Dar de ce vrei să stai în picioare?
BETTINA: Fiindcă vreau să cresc.
OTTAVIO: Ai crescut destul. Ar fi bine să te mai împlineşti puţin.
BETTINA: Nu-i nevoie să-ţi plac dumitale.
OTTAVIO: Ba poate că da.
BETTINA: O, eu zic că nu.
OTTAVIO: Eşti sigură că nu?
BETTINA: Sînt sigură!
OTTAVIO: Dar stai puţin aici.
BETTINA: Cum să stau, dacă nu pot?
OTTAVIO: Nu poţi? De ce nu poţi?
BETTINA: Fiindcă nu vreau.
OTTAVIO: Bine, atunci mă ridic şi eu.
BETTINA: *(uitîndu-se spre uşă)*: Şi soru-mea care nu mai vine!
OTTAVIO *(apropiindu-se de ea)*: Spune-mi, sînt de aur brăţările astea?
BETTINA *(cu bruschețe)*: Da, domnule, de aur.
OTTAVIO: Lasă-mă să le văd mai bine.
BETTINA: Mai bine v-aţi vedea de-ale dumneavoastră.
OTTAVIO: De ce eşti aşa de aspră?
BETTINA: Fiindcă aşa sînt eu, din topor, nu-s delicată.
OTTAVIO: Mîna se atinge din politeţe.
BETTINA: Eu nu sînt politicoasă, sînt grosolană.
OTTAVIO: Atunci dă-mi mîna din supunere.
BETTINA: Să porunciţi slugilor dumneavoastră, nu mie!

OTTAVIO: N-am pretenția să-ți dau porunci, dar să știi că un cavaler de rangul meu merită mai mult respect.

BETTINA: Eu nu sînt din alea cu respectul, așa că, dacă nu vă place, puteți să plecați.

OTTAVIO: Cum, mă dai afară?

BETTINA: Oh! V-am spus asta mai demult.

OTTAVIO: Și nu te gîndești c-aș putea să fac așa fel să-ți surîdă norocul?

BETTINA: Vai de norocul meu, săracul! Domnișor din ăștia, ca dumneavoastră, cred că, dacă cheltuiesc zece ducați, au și umplut fata de noroc.

OTTAVIO: Nu mă cunoști, din pricina asta vorbești astfel.

BETTINA: Spuneți-mi atunci, vreți să mă luați de nevastă?

OTTAVIO: Nu, fiindcă sînt însurat.

BETTINA: Aveți nevastă și veniți în casa unei fete cinstite și cuminți? Ce credeți că sînt eu? Una d-alea? Sîntem la Veneția, știți asta? La Veneția poate să-și facă de cap oricine, dar se duce pe strada mare sau în locurile alea unde sînt perne și jaluzele la ferești, sau unde stau fetele pe la porți și așteaptă. Dar în casa unei fete cinstite nu se intră așa, fără nici o socoteală. Dumneavoastră, străinii, cînd vorbiți despre fetele venețiene le puneți pe toate în aceeași oală; dar, pe bunul dumnezeu, nu-i așa! Fetele cumsecade de pe-aici au ceva minte în cap și se poartă cu rost, nu cum fac poate altele de prin alte locuri. Fetele din Veneția sînt frumoase și vesele, dar în privința cinstei ascultați ce spune cîntecul:

Sînt fetele Veneției tezaur
Ce nu-l poți dobîndi așa ușor;
Sînt scumpe ca podoabele de aur;
Nimic nu izbutesc acei ce-l vor.

Gloria Romei, cu care se laudă, este Lucreția,
Însă dovada cinstei o afli doar la Veneția.

OTTAVIO *(apropiindu-se de ea)*: Bravo, scumpa mea Bettina.

BETTINA: Vă spun să vă duceţi să vă vedeţi de treabă.

OTTAVIO: Ia priveşte cerceii aceştia. Îţi plac? *(Scoate din buzunar o cutioară cu o pereche de cercei cu diamante.)*

BETTINA: Nicidecum.

OTTAVIO: Dacă-i vrei, sînt ai dumitale.

BETTINA: Lăsaţi-i la dumneavoastră!

OTTAVIO: Sînt diamante, pricepi?

BETTINA: Puţin îmi pasă!

OTTAVIO: A, da, înţeleg. Vrei să ţi-i dau mai la urmă. Atunci ia punga asta cu bani. *(Îi arată o mică pungă.)*

BETTINA: Nu ţin la bani de fel, să ştiţi asta!

OTTAVIO: Dar atunci la ce ţii?

BETTINA: La bunul meu nume.

OTTAVIO: Şi ce, îţi vatăm eu cu ceva bunul dumitale nume?

BETTINA: Da, domnule; se ştie că un cavaler nu vine aşa, de florile mărului, în casa unei biete fete, care nu face nici cît o ceapă degerată.

OTTAVIO: Dar te voi mărita.

BETTINA: N-am nevoie de dumneavoastră pentru asta.

OTTAVIO: Crezi că nu ştiu că eşti îndrăgostită de Pasqualino, fiul lui Cainello?

BETTINA: Dacă-i aşa, atunci îmi pare foarte bine. Îl iubesc pe Pasqualino, iar altceva nu-mi mai trebuie.

OTTAVIO: Află atunci că tatăl lui e barcagiul meu.

BETTINA: Asta nu mă interesează.

OTTAVIO: Vezi, dar, că pot contribui la fericirea dumitale.

BETTINA: Nu văd ce legătură aţi avea dumneavoastră cu căsătoria noastră?!

OTTAVIO: Şi-apoi pot să-ţi dau şi-o zestre frumoasă.

BETTINA: V-am mai spus doar că n-am nevoie de dumneavoastră!

OTTAVIO: A, da, îl ai pe negustorul dumitale. De el ai nevoie. El îţi convine.

BETTINA: El e om bătrîn. M-a cunoscut de cînd eram mică şi lumea nu poate să vorbească nimic.

OTTAVIO: Mai lasă-mă cu vorbele astea! Vine în casa dumitale? Vine. Atunci înseamnă că pot veni şi eu.

BETTINA: În casa mea?

OTTAVIO: În casa dumitale.

BETTINA: Ai mai fi ş-asta una!

OTTAVIO: Vom vedea.

BETTINA: Nu-mi pasă nici de dumneavoastră, nici de-o sută ca dumneavoastră. Şi-apoi, să ştiţi, nu mi-e frică de mutre din astea, că la noi se-mparte dreptatea aşa cum trebuie. Şi dacă n-o să vă vie mintea la cap, să ştiţi că eu, femeiuşca asta, fărîma asta de muiere, o să vă fac să vă cuminţiţi şi să vă aduceţi aminte cît oţi trăi de Bettina, veneţianca.

OTTAVIO *(aparte)*: E-o diavoliţă! Dar uite c-a venit cafeaua.

SCENA 14

UN BĂIAT, cu biscuiţi şi cafea, şi cei de mai înainte

BĂIATUL: Sluga dumneavoastră...

OTTAVIO *(către Bettina)*: Fă-mi plăcerea şi bea o cafea.

BETTINA: Nu-mi trebuie cafeaua dumitale! Am şi eu cu ce să-mi cumpăr dacă vreau.

OTTAVIO: Bea cel puţin ca să-mi faci pe plac.

BETTINA: Tocmai de-aceea nu vreau să beau. *(Către băiat.)* Şi tu, porc de cîine, află că dacă te mai prind vreodată pe-aici, te-arunc pe scări afară!

BĂIATUL: Bine, dar m-a trimis siora Catte...

BETTINA: Atunci să vă trăsnească dumnezeu şi pe ea, şi pe tine, şi pe nobilul ăsta netrebnic!
OTTAVIO: Ei lasă, fii mai înţelegătoare, bea cafeaua, c-apoi plec numaidecît.
BETTINA: Nu vreau să beau nimic! Credeţi că nu ştiu care e obiceiul ălora ca dumneavoastră? Daţi fuga peste tot: „Ehei, am fost la cutare, i-am dat o cafea, am stat de vorbă cu ea, am luat-o de mînă". Păcătoşii dracului! Bettina însă nu se lasă dusă de nas!...
OTTAVIO: Dar eu nu fac parte din aceia.
BETTINA: Ori din ăia, ori din alţii, tot un drac e!
OTTAVIO: Bea cafeaua!
BETTINA: Nu vreau!
OTTAVIO: Nu mă face să-mi pierd răbdarea!
BETTINA: Ia uită-te la el!
OTTAVIO: Acesta e un afront!
BETTINA: La altceva nu mă pricep.
OTTAVIO: O să mi-o plăteşti!...

SCENA 15

ARLECCHINO şi cei de mai înainte

ARLECCHINO: Ce tămbălău e ăsta? Ce puneţi la cale aici? *(Se uită la cafea şi la biscuiţi.)*
OTTAVIO: Cine eşti dumneata?
ARLECCHINO: Sînt stăpînul casei.
OTTAVIO: Eşti poate soţul doamnei Catte?
ARLECCHINO: La ordinele dumneavoastră.
OTTAVIO: Ah, suflet nobil, lasă-mă să te îmbrăţişez! Ai sosit tocmai la timp ca să-mi faci dreptate. Cumnata dumitale refuză, fără pic de politeţe, să bea o cafea pe care mi-am luat îngăduinţa s-o aduc în casa dumitale.

ARLECCHINO: Cumnata noastră refuză să bea o cafea?! *(Către Bettina.)* Hai, bea cafeaua, fată prostcrescută ce eşti!

BETTINA: Uh, om fără inimă! Ce ţi-a venit? Nu vreau să beau nimic!

ARLECCHINO: Ei, atunci o să pun eu capăt neînţelegerii ăsteia. *(Către Ottavio.)* Sînteţi mulţumit? Aveţi încredere în mine?

OTTAVIO: Bineînţeles, am toată încrederea în dumneata.

ARLECCHINO *(către băiat)*: Dă-ncoa cafeaua şi biscuiţii! Şi-acum dumneavoastră *(către marchiz)* luaţi aminte la ce va să zică cumînţenia bărbătească. Cumnată-mea nu vrea nimic, şi cînd femeia nu vrea, s-o omori şi tot nu se-ndupleacă. Să vă dăm darul îndărăt ar fi o mojicie faţă de dumneavoastră, aşa că, pentru a încheia afacerea asta cu cafeaua şi pesmeciorii, o să mănînc eu totul; şi, ca să vedeţi că ăsta-i adevărul, staţi şi dumneavoastră şi judecaţi dacă fac bine sau nu. *(Începe să mănînce biscuiţi, înmuindu-i în cafea.)*

OTTAVIO: Bravo! Aşa-mi place. *(Aparte.)* Omul ăsta mi se pare tare potrivit pentru nevoile mele.

BETTINA: Bagi în tine toate lăturile!

OTTAVIO *(aparte)*: Ar fi mai bine să mă slujesc de el, care are autoritate asupra cumnatei.

(Arlecchino mănîncă mai departe.)

BETTINA *(aparte)*: De-abia aştept să plece oamenii ăştia.

OTTAVIO *(către Arlecchino)*: Amice, să-ţi fie de bine!

ARLECCHINO: Vedeţi? Eu am adus dezlegarea. Mai aveţi vreo neînţelegere de felul ăsta cu cumnată-mea?

(Băiatul de la cafenea pleacă.)

OTTAVIO *(încet, către Arlecchino)*: Aş vrea să-ţi vorbesc între patru ochi!

ARLECCHINO: Cumnată dragă, vrei să fii bună să ne lași singuri?

BETTINA: Nu, vreau să stau acasă!

ARLECCHINO: Nu vrei să pleci? *(Către Ottavio.)* Atunci, știți ce? Hai să găsim un mijloc pentru a pune la cale și treaba asta. Să plecăm noi.

OTTAVIO: Cum vrei dumneata. Să mergem deci.

BETTINA *(aparte)*: Du-te învîrtindu-te!

OTTAVIO: Te salut, Bettina!

BETTINA *(cu dispreț)*: Sluga-mneavoastră...

OTTAVIO: Ești, totuși, foarte drăguță.

BETTINA *(aparte)*: Și dumneata ești, totuși, smintit.

OTTAVIO: Și cu toate astea îmi ești dragă.

BETTINA *(aparte)*: Și eu, cu toate astea, nu te pot vedea în ochi!

OTTAVIO: Sper că într-o zi vei deveni mai miloasă.

BETTINA *(aparte)*: Sper că într-o zi te-or duce legat la balamuc.

OTTAVIO: Amice, să mergem.

ARLECCHINO: Luați-o înainte, vă urmez.

OTTAVIO: Bettina, îți las inima mea. *(Pleacă.)*

BETTINA: Barem de mi-ai lăsa și măruntaiele!

ARLECCHINO: Tu nu vezi că ești nebună? Să refuzi cafeaua, să refuzi darurile! Auzi dumneata, o fată săracă să nu primească atențiile unui cavaler! Ei, cumnată dragă, dac-o să faci mereu așa, ajungi fată bătrînă! *(Pleacă.)*

SCENA 16

BETTINA, singură

BETTINA: Ce soartă amară avem și noi, fetele. Dacă sîntem urîte, nu se uită nimeni la noi; dacă sîntem puțin mai acătării, s-agață toți de noi. Eu, de, ce să spun, nu-s prea frumoasă, dar am

în nu știu ce care-i atrage pe toți. Dac-aș fi vrut, de mult m-aș fi măritat, dar în vremurile astea nu prea găsești oameni ca lumea. Tinerii, mai ales, sînt cu toții niște descreierați. Singurele lucruri cu care se laudă, astea sînt: jocul de noroc, cîrciuma și muierile. Mai toți se nuntesc pentru o amărîtă de zestre: o mănîncă în cîteva zile, și nevasta, în loc de pîine, capătă numai vorbe de ocară. Dar, cu toate astea, eu tot o să mă mărit și cred c-al meu n-o să fie pe măsura celorlalți. Și-acum, gata, fie ce-o fi! Căci, vorba aia: puțin rîvnești, mult trăiești. E mai bine să mănînci pîine cu ceapă cu un bărbat pe placul tău, decît pui fripți cu unul de care-ți e silă. Într-un coteț să stau, dar să stau cu Pasqualino al meu. *(Pleacă.)*

SCENA 17

Stradă

MARCHIZUL, OTTAVIO, întîlnindu-se cu PASQUALINO

PASQUALINO: Mi-a spus tata că domnia-voastră mă căutați. Sînt la ordinele domniei-voastre.

OTTAVIO: Ah, dumneata ești fiul lui Cainello?

PASQUALINO: Întocmai, înălțimea-voastră.

OTTAVIO: Bravo! Îmi placi. Ești un tînăr bine făcut.

PASQUALINO: Sînteți prea bun cu mine.

OTTAVIO: Spune-mi, te ocupi cu ceva?

PASQUALINO: Nu, înălțimea-voastră. Pînă acuma am umblat la școală, c-așa a vrut mama. Am învățat să scriu, să citesc și să țin puțin și socotelile; numai că tata vrea să mă facă barcagiu. Dar nu știu să țin nici lopețile. Meseria asta nu-mi place, așa că cer ajutorul domniei-voastre pentru

a-mi da o îndeletnicire în care să pot şi eu, un biet tînăr, învăţa ceva de folos.

OTTAVIO: Te pricepi să ţii un registru?

PASQUALINO: Îmi voi da toată silinţa.

OTTAVIO: Ai scris frumos?

PASQUALINO: Nu face să mă laud, dar scriu destul de desluşit.

OTTAVIO: Ei bine, te voi lua în serviciul meu. Vei avea două îndatoriri: să copiezi scrisorile şi să ţii condicele de socoteli ale casei.

PASQUALINO: Mulţumesc pentru bunătatea pe care mi-o arată înălţimea-voastră. Trag nădejdea că n-o să vă puteţi plînge de mine.

OTTAVIO: Dar ia spune-mi, dragul meu... Pasqualino, nu-i aşa că...

PASQUALINO: La ordinele domniei-voastre.

OTTAVIO: Aş vrea să-mi vorbeşti cît se poate de sincer.

PASQUALINO: Trebuie să ştiţi că eu la minciuni nu mă prea pricep.

OTTAVIO: Mi s-a spus că eşti îndrăgostit, e adevărat?

PASQUALINO: Vă e teamă că n-o să-mi pot face datoria? Fiţi fără grijă că, chiar dacă sînt îndrăgostit, n-o să fug din cancelarie.

OTTAVIO: Nu-i vorba de asta, ci, pentru că-mi eşti drag, doream să ştiu dacă eşti îndrăgostit, gîndindu-mă că te-ai putea însura şi stabili, împreună cu soţia dumitale, în casa mea.

PASQUALINO *(aparte)*: Unde-ar fi minunea aia! *(Către marchiz.)* Ca să spun drept, înălţimea-voastră, îmi place o fată, o iubesc şi, dacă s-ar putea, aş lua-o cu dragă inimă de nevastă.

OTTAVIO: E o fată cuminte şi cinstită?

PASQUALINO: Ca o sfîntă.

OTTAVIO: Nici nu-ţi trebuie altceva. Însoară-te cu ea, şi fii sigur de protecţia mea.

PASQUALINO: Dumnezeu să vă dea numai bine! Văd că, într-adevăr, ţineţi la mine.

OTTAVIO: Şi fata aceea are zestre?

PASQUALINO: I-a făgăduit un bătrîn două sute de ducaţi.

OTTAVIO: N-ar fi prea bine ca bătrînul să-i dea zestrea. Îi voi da eu cei două sute de ducaţi.

PASQUALINO: Vai de mine, simt că mor de bucurie!

OTTAVIO: Vă ofer o cameră în casa mea. Soţia dumitale va ţine cheile de la toate cămările, şi dumneata, dacă vei fi cu judecată, vei fi mai degrabă stăpîn decît slugă.

PASQUALINO: Sînt mulţumit peste poate.

OTTAVIO: Rămîi cu bine, Pasqualino, şi fii om de treabă. Du-te la drăguţa dumitale şi grăbiţi nunta. Tinerilor le stă mai bine cu soţia alături. Îşi văd mai bine de treabă. *(Aparte.)* Într-un fel sau altul tot pun eu mîna pe Bettina!

PASQUALINO: Înălţimea-voastră, nu ştiu ce să mai spun. Văd că ţineţi tare mult la mine!

OTTAVIO: O, de-ai şti cît de mult ţin la dumneata! Dar destul acum, vei afla totul într-o zi. *(Pleacă.)*

SCENA 18

PASQUALINO, apoi MENEGO

PASQUALINO: Ce putea să-mi dea mai mult? Să-mi dea o slujbă ca asta, să mă bage în casă, să mă însoare, să-mi dea zestre! Se poate mai mult? Cu noroc din ăsta nu te întîlneşti de două ori!

MENEGO: Ce e, domnişor cu mănăluţă? Te-ai săturat să mai faci pe domnul de curte? Cred că-i timpul să-ţi pui laibărul pe tine, basmaua a roşie în cap, să iei lopata de coadă şi să te-apuci să-ţi cîştigi pîinea.

PASQUALINO: Ei, tată, ce vorbeşti dumneata de laibăr şi basma roşie!? Peste puţin o să mă vezi cu manta roşcată, cu perucă şi cu pană la ureche.

MENEGO: Cum? Fără știrea mea? Ce tot spui acolo? Ia lămurește-mă, drăguțule!

PASQUALINO: Înălțimea-sa domnul marchiz, stăpînul nostru, m-a luat în serviciul domniei-sale.

MENEGO: Și mie să nu-mi spună o vorbă? Ce sînt eu? Nimic?

PASQUALINO: Cînd o să te vadă, o să-ți spună. Nu ți-ar place, dragă tată, să mă vezi la cancelarie?

MENEGO: Mi-ar place să te văd colo, la pupa, să te văd ducînd clienții de pe un mal pe celălalt; sau în slujba vreunui nobil făcînd meseria pe care a făcut-o taică-tu, bunică-tu, străbunică-tu și tot neamul nostru. Ce crezi tu, nătărăule, că meseria de barcagiu nu-i meserie frumoasă și cinstită? Cap sec ce ești! Noi ăștia, care nădușim la lopată pe-aici, sîntem un soi de oameni cum nu s-au mai pomenit alții în nici o țară de pe lume. Sîntem noi servitori, e drept, dar slujba asta a noastră e treabă aleasă, nu ne murdărește mîinile. Noi ăștia sîntem oamenii cei mai de încredere ai stăpînilor noștri, și nu-i primejdie ca din gura noastră să se afle ceva. Pe noi ne plătește mai bine decît pe alții, avem gospodării frumoase, putem lua pe datorie de la negustori, și mai credincioși ca noi nu sînt alții pe lume. Ne știu toți pentru glumele și pentru agerimea minții noastre; și, mai presus de orice, ne iubim într-atîta patria, încît ne-am vărsa și sîngele pentru ea, și ne-am lua de piept cu lumea întreagă dacam auzi vorbe de ocară despre Veneția noastră, regina mării.

PASQUALINO: E adevărat ce spui, n-am decît vorbe de laudă pentru meseria dumitale, dar nu știu s-o fac.

MENEGO: Dacă n-o știi, învață-o; nimeni nu se naște învățat, și omul poate să facă tot ce vrea.

PASQUALINO: Și-aș vrea să-ți mai spun ceva, dragă tată.

MENEGO: Ia spune!

PASQUALINO: Stăpînul vrea să mă însoare.

MENEGO: Cum să te însori, neisprăvitule? Cu ce? Cu protecţia stăpînului? Am mai văzut eu şi pe alţii însurîndu-se fără altă zestre decît protecţia stăpînului! Ştii tu ce s-alege pîn' la urmă? Stăpînului i se urăşte, zestrea piere ca fumul, femeia se face ursuză, iar pe bărbat începe să-l doară capul. Pe la noi nu se fac însurători din astea. Nevestele noastre sînt sărace, dar fete cuminţi; mămăligă, dar la casa ta; te canoneşti, dar trăieşti cu cinste; porţi basma roşie, dar cu fruntea sus, neumbrită de nimic. Ai şi tu un pic de minte! Nu vreau să te mai aud spunînd că vrei să te însori. Pregăteşte-te să te sui în gondolă sau pe corabie, sau să te caţări pe scara de frînghie ca să pui steagul pe catarg. *(Pleacă.)*

PASQUALINO: Asta, pe limba noastră, s-ar spune să mă bag slugă la dîrloagă. Dar lasă! Îndur orice, dar pe Bettina n-o las, în ruptul capului. Mi-e cam frică de tata, dar, dacă stăpînul vrea, tata n-are ce face, trebuie să zică şi el da. Mi-a vorbit despre protecţie, despre dureri de cap şi despre cinste. Ştiu bine ce vrea să spună, dar mai ştiu şi că o femeie cinstită poate să stea şi între o sută de soldaţi fără să păţească nimic. Am mai citit aşa ceva într-o carte de un poet veneţian care zice:

Bărbatul n-ar putea să facă
Femeilor nimica, dacă
Femeile, nestrămutat,
N-ar vrea nimic de la bărbat.

ACTUL II

SCENA I

Stradă cu vedere spre canal și spre casa donnei Pasqua. Se vede o barcă încărcată cu zarzavaturi care tocmai sosește; în ea DONNA PASQUA și doi barcagii din Palestrina; apoi PASQALINO, din casă

PASQUA: Acolo, acolo, băieți, trageți la malul ăla. Hei, oameni buni, unde mi-e bărbatul? Hei, moș Menego!

PASQUALINO *(ieșind din casă)*: Dumneata ești, măicuță?

PASQUA: Da, băiete, eu sînt. Vino-ncoa și-ajută-mă să mă dau jos! *(Coboară din barcă.)*

PASQUALINO: Ce mai fac cei din Palestrina? O duc bine?

PASQUA: O duc bine, fiule, o duc bine. *(Către barcagiii care descarcă zarzavaturile.)* Ei! dați jos dovlecii ăia! *(Către Pasqualino.)* Uite, am adus mălai și niște tărîță, ca s-avem cu ce ne duce zilele.

PASQUALINO: Ai făcut foarte bine, mamă dragă.

PASQUA: Ce face taică-tu? Unde s-a băgat?

PASQUALINO: S-o fi dus la stăpîn. A, de-ai ști cum ne-am mai certat!

PASQUA: De ce? Ce s-a mai întîmplat? Cum plec de-acasă, cum izbucnește cearta!

PASQUALINO: Vrea să mă bag la stăpîn, cu barca, și eu nu vreau. Nu pot, nu mă pricep și nici îndemînare n-am.

PASQUA *(aparte)*: Săracul, îmi pare tare rău de el. Se vede că nu se trage din neam de barcagii. O, vai de păcatele mele, dac-ar şti el al cui fecior e!

PASQUALINO: Domnul marchiz vrea să mă bage la cancelarie, şi el nu vrea.

PASQUA: Taică-tu e într-o ureche, aşa că las' pe mine, băiete, o să scot eu lucrurile la capăt aşa cum ştiu eu.

PASQUALINO: Mamă, aş vrea să mă-nsor.

PASQUA: Dragă băiete, după părerea mea, însoară-te atunci cînd ai chef, că şi eu am făcut aşa. La cincisprezece ani aveam copil.

PASQUALINO: Dar tata nu vrea.

PASQUA: Dă-l încolo, că-i prost. Băieţii, cînd ajung la anii tăi, trebuie să se-nsoare, că altfel... dar mai bine să-mi ţin gura. Spune-mi, iubeşti pe cineva?

PASQUALINO: Sigur că da.

PASQUA: Pe cine?

PASQUALINO: Pe Bettina, spălătoreasa, o fată de teapa mea.

PASQUA: *(aparte)*: De-ai şti cine eşti, n-ai vorbi aşa. *(Către Pasqualino.)* Ştiu că-i fată bună, o cunosc şi n-am nimic împotriva ei.

PASQUALINO: Oh, dragă mamă, ce bine-mi fac vorbele tale! Mă duc să-i spun logodnicei mele că eşti mulţumită. Dar, dacă mă iubeşti, fă-l şi pe tata să cadă la învoială. Ah! ce adevărată e vorba aia că mama are mai multă milă de copil. Dragostea de mamă e mai presus decît orice dragoste de pe pămînt! *(Pleacă.)*

SCENA 2

DONNA PASQA, singură

PASQUA: Mare adevăr e ăsta că dragostea de mamă e fără margini. Pentru asta am făcut ce-am făcut.

Pentru asta l-am crescut pe fiul meu Pasqualino, care nu-i fiul meu, căci, schimbîndu-l în leagăn pe adevăratul meu fiu... *(Se vede sosind o gondolă, care silește barca să se dea înapoi.)* Hei, hei, ăia cu gondola, vedeți să nu-mi scufundați barca! *(Către barcagiul care a adus-o.)* Ascultă, Toftolo, fă-le loc. Barcagiii ăștia n-au nici o chibzuială. Oh, maică preacurată, dacă ăștia ar fi în Palestrina, cum i-aș mai atinge cu lopata!

SCENA 3

La mal trage o gondolă din care coboară LELIO, dezbrăcat pînă la brîu, căci a vîslit, și TITA, barcagiul. DONNA PASQUA stă deoparte

LELIO: Oh, ce bine e, ce bine! Ce mult îmi place plutitul ăsta pe ape! Prietene, mai vino și mai caută-mă, să mai facem niscai plimbări din astea cu barca.

PASQUA *(aparte)*: Uite unul bogat care trage la vîsle. Trebuie să fie din ăia care se distrează lopătînd.

TITA: Nu prea vă e la îndemînă lopătarea, dar cu timpul o să meargă.

LELIO: La Livorno e un port, iar o parte din oraș se cheamă Noua Veneție, pentru că sînt și pe-acolo niște canale. Și acolo se vîslește, adică se lopătează, cum spuneți voi, dar se vîslește în alt fel.

TITA: Ei, știu eu cum. Ăia merg cu lopețile în linie dreaptă, cum se face la galion.

LELIO: Și mie îmi plăcea foarte mult. Toată ziua eram cu vîsla în mînă.

TITA: Dar, ia spuneți-mi, nu sînteți venețian?

LELIO: Sigur că-s venețian. Sînt fiul domnului Pantalone de' Bisognosi.

PASQUA *(aparte)*: Dumnezeule, ce aud? Simt că mi se moaie picioarele.

TITA: Dar de ce nu vorbiţi cu vorbe de-ale noastre?

LELIO: Fiindcă am fost trimis de mic copil la Livorno şi le-am uitat.

TITA: Mai aveţi să-mi daţi vreo poruncă?

LELIO: Spune-mi, care-i cel mai bun han din oraşul ăsta?

TITA: De ce nu căutaţi casa tatălui dumneavoastră şi trageţi la han?

LELIO: O, mă dau în vînt după cîrciumioare şi n-aş vrea să dau ochii cu tata cîteva zile, înainte de-a fi cunoscut Veneţia după placul meu.

TITA: Dar dacă v-o vedea tatăl dumneavoastră o să-i pară rău.

LELIO: Nici el nu ştie cum arăt eu la faţă, nici eu cum arată el. M-a trimis la Livorno de copil.

TITA: Eu îl cunosc pe don' Pantalone.

LELIO: Dragă prietene, să nu-i spui nimic.

TITA: Să mă iertaţi dacă întreb, dar ce-aţi făcut dumneavoastră la Livorno?

LELIO: Tata m-a trimis să învăţ negustoria; dar eu n-am învăţat decît să merg cu barca, să pescuiesc, să beau, să înjur şi să mă bat.

TITA: Se vede că n-aţi pierdut vremea degeaba. Îmi pare bine.

PASQUA *(aparte)*: Uitaţi-vă la el: leit taică-su cînd era tînăr.

LELIO: Hai să bem ceva, că mor de sete. Dar să ştii că n-am chef să plătesc eu. O să jucăm în zaruri.[1] *(Pleacă.)*

TITA: Asta a învăţat-o aşa, pe deasupra; de ştiinţa asta n-a vorbit. *(Pleacă.)*

PASQUA: O, doamne, să vezi acum ce-o să mai iasă! Vai de sufletul meu! M-am zbătut cît am putut şi tot nimic nu s-a ales. I-am schimbat pruncul

[1] Adaptăm astfel expresia originalului „*giocheremo alla mora*": acest *mora* este un joc foarte popular italian, în care partenerii îşi desfac cu repeziciune degetele din pumnul strîns şi le numără pe întrecute (n.t.).

Luidon' Pantalone, şi-n locul lui i l-am dat pe-al meu, crezînd c-o să fie crescut mai bine; dar iată-l, a luat apucături de baron, e stricat pînă-n măduva oaselor şi mi-e ruşine că-i copilul meu. Dar o să tac, n-o să suflu o vorbă la nimeni. Dac-o fi bun, o să vorbesc, dacă n-o fi bun, să şi-l păstreze don' Pantalone. Ţin la Pasqualino ca şi cînd mi-ar fi fecior; dacă nu l-am făcut eu, l-am alăptat eu şi sînii ăştia ai mei el mi i-a storş pînă la ultima picătură. Trebuie să mă duc să-mi găsesc bărbatul; nu mai pot să rabd, de-abia aştept să mă arunc în braţele lui. *(Pleacă.)*

SCENA 4

Stradă

PANTALONE, apoi PASQUALINO

PANTALONE: Şi, totuşi, pe fata asta n-o pot alunga din inimă! Îmi dau silinţa să n-o mai iubesc, dar nu izbutesc. Am purtat-o în braţe cînd era micuţă şi se speria de babau. Maică-sa, săraca, a lăsat-o în grija mea; am vegheat asupra ei şi veghez şi acum din milă; dar uite c-am ajuns să-i cer îndurare. Tot stînd aproape de ea, tot văzînd-o şi ascultînd-o, obişnuinţa s-a prefăcut cu timpul în iubire; n-am mai băgat de seamă şi m-am încins şi eu cum se încinge fierul. Mă fac să rîd cei ce spun că săvîrşesc asemenea lucruri cu nepăsare, fără patimă, cu amor platonic. Nebun cine zice şi prost cine crede. Cînd paiele sînt prea aproape de foc, trebuie să se aprindă. Nu poţi rămîne nesimţitor şi, de cele mai multe ori, întîmplarea e cea care-l face pe om hoţ.

PASQUALINO: Sluga dumitale, don' Pantalone.

PANTALONE: Bună ziua, domle.

PASQUALINO: Sînteţi bun să mă ascultaţi o clipă?
PANTALONE: Ştiu ce vrei să-mi spui. O iubeşti pe Bettina şi vrei s-o iei de nevastă.
PASQUALINO: Chiar aşa, aţi ghicit din capul locului.
PANTALONE: Şi eu am să ţi-o spun pe şleau: nu vreau să ţi-o dau.
PASQUALINO: Şi de ce nu vreţi să mi-o daţi?
PANTALONE: Acum n-am chef să-ţi dau socoteală. Ţi-am spus-o limpede. Ori vrei poate să te croiesc?
PASQUALINO: Vă gîndiţi poate în schimb la vreun baron?
PANTALONE: Mă gîndesc că n-ai nici ce mînca.
PASQUALINO: Aflaţi că m-am căpătuit.
PANTALONE: Ei, nu mai spune! Şi ce-o să faci, pricopsitule, o să vinzi pîinişoare calde?
PASQUALINO: O să lucrez în cancelaria domnului marchiz.
PANTALONE: Îmi pare bine; o să-ţi dea o leafă bunicică; poţi să-ţi faci un rost; nevasta dumitale o s-o ducă bine, ca orăşencele.
PASQUALINO: Eu n-o să-mi bat capul cu nimic; o duc în casa stăpînului, şi el o să facă tot ce trebuie.
PANTALONE: Aha, o duci în casa stăpînului? N-o să-ţi baţi capul cu nimic? El o să facă tot ce trebuie? Ah, ah, ah, dragă băiete, ştii că-mi placi? Bună slujbă ţi-ai mai găsit, şi bun stăpîn!
PASQUALINO: Da, domle, iar cît priveşte cei două sute de ducaţi, nu trebuie să vă mai obosiţi, fiindcă stăpînul vrea să-i dea el.
PANTALONE: Din ce în ce mai bine. Oh, ce cavaler binevoitor! Şi dumneata ce băiat de treabă! Ce înţelepciune! *(Aparte.)* Oh, ce măgar! Şi ăsta ce nătărău dacă-l crede!
PASQUALINO: Deci, s-a făcut?
PANTALONE: S-a făcut.
PASQUALINO: Pot să mă duc...
PANTALONE: Sigur, du-te.
PASQUALINO: Să iau...

PANTALONE: Firește, să iei...
PASQUALINO: Pe Bettina mea dragă?
PANTALONE: Ba pe dracu să-l iei, să te călărească!
PASQUALINO: Ce-ați spus?
PANTALONE: Ce-ai auzit.
PASQUALINO: Mie-mi spuneți asta?
PANTALONE: Dumitale.
PASQUALINO: Nu vreți să mi-o dați?
PANTALONE: Nu vreau să ți-o dau.
PASQUALINO: O să-i spun domnului marchiz.
PANTALONE: Poți să-i spui și domnului conte, puțin îmi pasă!
PASQUALINO: Vedeți cum sînteți?
PANTALONE: Așa sînt eu! Și?
PASQUALINO: Nu e fiica dumneavoastră.
PANTALONE: Și nici nevasta ta n-o să fie!
PASQUALINO: Ba o să fie!
PANTALONE: Și dacă n-o să fie?
PASQUALINO: Don' Pantalone, vedeți să nu-mi ies din fire!...
PANTALONE: Ia cară-te de-aici, mîrlane! Că, cu toate bătrînețele mele, tot îmi mai clocotește sîngele-n vine și tot mă mai țin balamalele ca unora de teapa ta, zece de-o para, să le dau un picior în spate.
PASQUALINO: Mie un picior?
PANTALONE: Ție, descreieratule!
PASQUALINO: Mamă, doamne! *(Își mușcă un deget, amenințîndu-l.)*
PANTALONE: Ia stai să-ți rup eu botul cu tîrlicul ăsta! *(Vrea să-l lovească cu un papuc.)*

SCENA 5

MARCHIZUL, OTTAVIO și cei de mai înainte

OTTAVIO: Hei, preacinstite bătrîn, fii mai respectuos cu băiatul ăsta, căci e în serviciul meu.

PANTALONE: Ce-i aia „cinstite bătrîn"? Şi dumneavoastră cine sînteţi, mă rog? Prinţul de Bossina?

OTTAVIO: Sînt marchizul de Ripa Verde.

PANTALONE: Şi eu sînt Pantalone de' Bisognosi.

OTTAVIO: Ah! Pantalone de' Bisognosi? Dumneata eşti protectorul acelei tinere care se numeşte Bettina, nu-i aşa?

PANTALONE: Chiar el, sluga dumneavoastră.

OTTAVIO: Ei bină, află că tinerica aceea va fi soţia copistului meu.

PASQUALINO *(către Pantalone)*: Iar acela sînt eu, ca să ştii!

PANTALONE: Va fi?

OTTAVIO: Va fi.

PANTALONE: Domnule marchiz, să daţi porunci pe domeniul dumneavoastră, nu aici.

OTTAVIO: Aşa stau lucrurile, ce să mai discutăm!? Fata e mulţumită, tînărul o vrea, iar dumneata nici nu poţi şi nici n-ai căderea să-i împiedici.

PANTALONE: Pot şi am căderea să-i împiedic. Pot să-i împiedic, fiindcă fata n-are nici tată, nici mamă. Maică-sa, pe care eu şi ai mei am ajutat-o întotdeauna, mi-a lăsat-o în grijă, pe patul de moarte; am luat fata, am ajutat-o şi am păzit-o, ca un om cinstit şi de neam ce mă găsesc, şi i-am făgăduit s-o mărit. Fără îngăduinţa mea n-o las să se mărite, căci nici un om cinstit n-ar lăsa să se facă o asemenea căsătorie. Căci ăst biet netot nici nu-şi dă seama despre ce-i vorba. Nu-şi dă seama că în însurătoarea asta el ar fi ca aracul pentru viţa de vie. Aracul ţine viţa atît cît vrea stăpînul, dar cînd stăpînul mănîncă strugurii şi viţa-şi leapădă frunza, aracul se duce la foc. Cine are urechi de auzit să audă. Văd că aţi înţeles, domnule marchiz. Luaţi asta ca pildă şi aflaţi că Pantalone de' Bisognosi, deşi e negustor,

cunoaşte toate regulile cele bune ale cavaleriei şi, deşi poartă haina asta şi sabia asta veche [1], la nevoie ştie să mînuiască şi spada! *(Pleacă.)*

SCENA 6

MARCHIZUL, OTTAVIO şi PASQUALINO

OTTAVIO: Bătrîn ţicnit, fără minte! Acum sînt mai angajat ca oricînd. Crede că mă va ruina? Aş vrea să văd şi lucrul ăsta! Voi pune să fie ciomăgit. Spune-mi, o iubeşti pe Bettina cu adevărat?

PASQUALINO: Mai încape vorbă? Nu mai văd decît cu ochii ei.

OTTAVIO: Şi doreşti să te însori cu ea?

PASQUALINO: Chiar în clipa asta, dacă s-ar putea.

OTTAVIO: Ei bine, atunci du-te repede la ea acasă, însoară-te şi ad-o în casa mea. După aceea voi aranja eu totul, nu duce grijă.

PASQUALINO: Bine, dar, vedeţi...

OTTAVIO: Nu mai discuta şi nu mai pierde vremea!

PASQUALINO: Dar să vedeţi... e şi altă greutate...

OTTAVIO: Nu vreau să aud de greutăţi.

PASQUALINO: Dar dacă Bettina nu vrea...

OTTAVIO: Cum să nu vrea? Şi tu te supui unei femei? Femeile trebuie silite să se poarte după cum vrem noi.

PASQUALINO: Da, dar ea e o fată...

OTTAVIO: Fată sau nu, totuna e. Du-te şi însoară-te repede! Du-o apoi acasă, sau, de nu, o să te croiesc cu ciomagul pînă n-o să mai poţi.

PASQUALINO: Cu ciomagul?

OTTAVIO: Da, cu ciomagul.

---

[1] Un soi de pumnal scut, folosit la vînătoare, cu lama foarte lată; în reprezentaţiile din *commedia dell'arte* e arma pe care o poartă de obicei Pantalone, numită „limbă de vacă" (n.t.).

PASQUALINO: Atunci am șters-o.
OTTAVIO: Și, vezi, fă totul cu hotărîre!
PASQUALINO *(sieși, tare)*: Curaj, gîscă!
OTTAVIO: Drace! Tinerii din ziua de azi nu prea au nevoie să fie îmboldiți în felul acesta.
PASQUALINO: Ca să spun adevărul, sînt îndrăgostit, dar sînt și puțin cam laș... *(Pleacă.)*

SCENA 7

MARCHIZUL OTTAVIO, apoi LELIO

OTTAVIO: Mi-e destul dacă se arată iscusit acuma, că pe urmă voi ști eu să profit de pe urma naivității lui. Și bătrînul acela ce îndrăzneț mai era! Rîdea de mine? Mă amenința? Și eu să rabd o asemenea injurie? Nici în ruptul capului! Mă voi răzbuna! Trebuie să-i arăt cine e marchizul de Ripa Verde. Să-mi spună el mie că știe să mînuiască spada? Ca și cînd n-ar fi nici o diferență între el și mine? Ca și cum un negustor ar putea să sfideze cu spada un cavaler? O să-i rup mîinile și-o să vedem noi pe urmă cu ce-o să mai apuce spada!
LELIO: Oh, ce mai vin, dumnezeule! Ce mai vin! Se spune că la Veneția nu-s vinuri bune, dar eu declar că vinul de Vicenga e mai bun decît vinul de Chianti, care se bea la Livorno.
OTTAVIO: *(aparte)*: Iată unul care pare să fie cineva... *(Tare.)* Te salut, domnule!
LELIO: Servitor plecat al excelenței-voastre. *(Aparte.)* Ăsta trebuie să fie vreun nobil.
OTTAVIO: Ești străin?
LELIO: Cu voia domniei-voastre sînt din Livorno. *(Aparte.)* Nu vreau să fiu recunoscut.
OTTAVIO: Dacă-mi permiți, ce meserie ai?
LELIO: Sînt vagabond, sluga dumneavoastră...
OTTAVIO: Frumoasă meserie!

LELIO: Foarte frumoasă! Mi-a plăcut întotdeauna.
OTTAVIO: Şi cum o exerciţi?
LELIO: Cum pot.
OTTAVIO: Joci?
LELIO: Uneori.
OTTAVIO *(aparte)*: După mutră pare un om care face orice dacă-l plăteşti.
LELIO *(aparte)*: Îmi pare rău că nu mai am bani, iar dacă mă înfăţişez tatei, s-a zis cu petrecerile!
OTTAVIO: Iartă-mi familiaritatea cu care îţi vorbesc, dar, ia spune, cum îţi merg în prezent afacerile?
LELIO: Destul de prost.
OTTAVIO: Ai nevoie de bani?
LELIO *(aparte)*: Nu că am nevoie, dar îmi trebuie neapărat... *(Tare.)* Vă mărturisesc, domnule, că într-o lună jocul, cîrciuma şi alte mici desfătări mi-au mîncat o sută de ţechini, pe deasupra şi spada, ceasornicul, hainele şi rufăria şi n-am altceva decît ce vedeţi pe mine.
OTTAVIO: Dar, ia spune-mi, amice, pumnii nu ţi-i foloseşti niciodată?
LELIO: Cînd sînt la nevoie, nu mă dau în lături nici de la asta.
OTTAVIO: Crezi că te-ar stînjeni să tragi cîteva ciomege unui bătrîn?
LELIO: Cîtuşi de puţin.
OTTAVIO: Foarte bine; dacă reuşeşti, îţi voi da doi dubloni.
LELIO *(aparte)*: În starea în care mă găsesc doi dubloni îmi dăruiesc viaţa! *(Tare.)* Nu fac asta din interes, să ştiţi, dar, ca să nu par mîndru, o să iau banii.
OTTAVIO: Soarta e de partea noastră. Iată-l că vine. Dă-i cîteva, dar nu-l ucide, şi spune-i că marchizul de Ripa Verde îl salută.
LELIO: Veţi fi servit. Dar pe urmă...

OTTAVIO: Pe urmă vino la cafeneaua aceea, de colo, și, fără să ne vadă cineva, îți voi da cei doi dubloni. Bătrîn smintit, vei afla cine sînt! *(Pleacă.)*

SCENA 8

LELIO, apoi PANTALONE

LELIO: Se poate face mai puțin pentru a cîștiga doi dubloni? Am făcut atîtea la Livorno! Tata îmi trimitea bani puțini, și dacă nu m-aș fi folosit de mintea și de dibăcia mea, n-aș mai fi putut să-mi fac de cap. Dar uite amicul! Bietul bătrîn, îmi pare rău de el!

PANTALONE *(aparte)*: Băiatul ăsta al meu nu mai vine; de ce-o întîrzia atîta? că diligența de la Florența a venit.

LELIO *(aparte)*: Dacă-l lovesc așa, pe nepusă masă, mi-e teamă c-o să cadă jos și-o să moară. Ar fi bine s-o fac ceva mai civilizat.

PANTALONE *(aparte, văzîndu-l pe Lelio)*: Oh, ce mutră respingătoare!

LELIO: Sluga dumneavoastră credincioasă.

PANTALONE: Mă înclin, domnule!

LELIO: Fiți bun și ascultați-mă o clipă.

PANTALONE: Cu plăcere.

LELIO: Aflați, domnule, că eu sînt un om cumsecade...

PANTALONE: Așa cred și eu. *(Aparte.)* Deși, după mutră, nu se vede.

LELIO: ...și-mi displace că trebuie să vă fac un compliment neplăcut.

PANTALONE: Adică?

LELIO: Îl cunoașteți pe marchizul de Ripa Verde?

PANTALONE: Îl cunosc.

LELIO: Și n-ați avut nimic cu el?

PANTALONE *(aparte)*: Acum mă dumiresc și eu despre ce-i vorba. *(Tare.)* Ba ceva a fost.

LELIO: Acum, v-o spun aşa, în taină: aflaţi că din ordinul său trebuie să vă ciomăgesc.

PANTALONE: Şi, ia spune, nu poţi să mă scuteşti de neplăcerea asta şi să-ţi dau acolo ceva gologani ca să te duci cu dumnezeu?

LELIO: Ah, nu, asta nu pot s-o fac! Sînt om de onoare! Am promis şi trebuie să mă ţin de cuvînt. Dar, să ştiţi, n-am de gînd să vă rup oasele, nu. Vă dau doar cîteva ciomege, şi gata, dumneavoastră cădeţi jos, şi eu îmi văd de drum.

PANTALONE: Dar nici nu mă gîndesc să înghit mojicia asta!

LELIO: Dar cine sînteţi dumneavoastră, mă rog? Vreun domn mare?

PANTALONE: Sînt Pantalone de' Bisognosi.

LELIO *(aparte.)* Drace! Ăsta e tata!

PANTALONE: Sînt cunoscut în tot oraşul.

LELIO *(aparte):* Oh, ce soartă blestemată!

PANTALONE: Şi mojicii din astea n-am îndurat niciodată!

LELIO *(aparte):* Să mă dau pe faţă, sau să nu mă dau?

PANTALONE: Şi atîta timp cît mai am suflare-n piept, am să mă apăr. *(Îşi duce mîna la sabie.)*

LELIO: *(aparte):* Dacă mă dau pe faţă, o să spună că sînt un fiu cumsecade.

PANTALONE *(aparte):* Mi se pare că-i e frică. *(Amenînţîndu-l pe Lelio.)* Şterge-o, lepădătură, şterge-o de-aici!

LELIO: Domnule, iertaţi-mă...

PANTALONE: Şterge-o, secătură, că-ţi găuresc scheletul!

LELIO *(aparte):* Mai bine s-o dau dracului de obligaţie! *(Pleacă.)*

SCENA 9

PANTALONE, apoi TITA BARCAGIUL

PANTALONE: Fugi, ai? Te-ajung eu, nenorocitule! *(Vrea să-l urmărească pe Lelio.)*

TITA (oprindu-l): Liniştiţi-vă, don' Pantalone, liniştiţi-vă! Cin v-a supărat?

PANTALONE: Lasă-mă, lasă-mă să-l omor!

TITA: Ce v-a făcut?

PANTALONE: O mojicie.

TITA: Dar aveţi idee cine e?

PANTALONE: Habar n-am. Cine e?

TITA: E don' Lelio, fiul dumneavoastră.

PANTALONE: Cum? Fiul meu? Ăla? Ei, fugi, că nu poate fi el!

TITA: Dacă vă spun!? El e, ce mai!

PANTALONE: Dar cînd a venit? Cum? Cu ce?

TITA: A venit azi-dimineaţă cu diligenţa de Florenţa. S-a urcat în gondolă la Poveggia şi a lopătat pînă la Veneţia.

PANTALONE: Şi la taică-su nu vine?

TITA: Bietul băiat! Ar vrea să mai petreacă şi el puţin...

PANTALONE: Să petreacă? Făcînd pe ucigaşul plătit? Ciomăgindu-l pe taică-su? Ah, secătura! Ah, nelegiuitul! La Livorno a învăţat frumuseţea asta de meserie? O să ajungă la galere, sau cu juvăţul de gît, şi eu, tată nenorocit, o să rămîn cu plînsul. Du-te, găseşte-l şi adu-l acasă! Spune-i că nu-s supărat. Nu-l lăsa să plece. Dragă prietene, nu mă părăsi! Fugi repede! Unde s-o fi dus? Oh, ce copil... Doamne, ce copil... *(Pleacă.)*

TITA: Şi tatăl, şi fiul par doi nebuni. Nu vreau să am de-a face cu ei. Că bine zice proverbul: Cine are rîie să se scarpine! *(Pleacă.)*

SCENA 10

Camera Bettinei

BETTINA, apoi PASQUALINO

BETTINA: Trag mereu cu urechea, dar nu aud nici un fluierat. Pasqualino nu vrea să stau în balconaş,

dar mi-e teamă c-o să treacă şi n-o să-l aud. Mare lucru şi dragostea asta. În fiecare noapte îl visez şi nu mă gîndesc decît la el. Fără el parcă nu mai am astîmpăr, dar cînd vine mi se umple inima de bucurie! Oh, cînd o veni vremea aia să poată intra în casă nestingherit? Trag nădejde că don' Pantalone o să se împace pînă la urmă cu el. A spus el că nu-l vrea, dar e un om aşa de bun, că pînă la urmă tot cum zic eu o să facă.

PASQUALINO: Bettina, eşti singură?

BETTINA: Ce văd?! Dumneata aici? Cine ţi-a îngăduit să intri în casă?

PASQUALINO: Sînt tare abătut: n-am izbutit să fac nimic. Nu-i vreme de pierdut. Trebuie să vii cu mine.

BETTINA: Mai încet, domnule, cu „trebuie să vii cu mine" ăsta. Nu sînt încă femeia ta!

PASQUALINO: O să fii femeia mea dacă vii cu mine.

BETTINA: Modă nouă, după cum văd! Mai întîi să te duci cu logodnicul, şi pe urmă să te măriţi. Nu, frăţioare, n-ai brodit-o!

PASQUALINO: Unde crezi că vreau să te duc?

BETTINA: Însoară-te cu mine, şi pe urmă merg unde vrei.

PASQUALINO: Hai, să terminăm odată, dă-mi mîna!

BETTINA: Aşa, să ne căsătorim cum fac cîinii? Mi se pare că te-ai ţicnit de tot!

PASQUALINO: Dac-ai şti totul, n-ai vorbi aşa.

BETTINA: Ce s-a mai întîmplat? Trebuie să ştiu şi eu. Fără mine nu se face nunta.

PASQUALINO: Tata nu vrea să mă-nsor cu tine. Sior Pantalone nu vrea să mi te dea. Toţi sînt contra.

BETTINA: Şi-atunci ce-ai vrea să fac? S-o pornesc prin lume şi să cînt canţonete?

PASQUALINO: O să te duc în casa domnului marchiz.

BETTINA: Bravo! Frumos! Îmi închipui că domnul marchiz o să fie tare mulţumit!

PASQUALINO: Chiar el mi-a spus-o. S-a certat din cauza mea cu don' Pantalone; ține grozav de mult la mine și a zis că m-așteaptă acasă la el cu logodnica.

BETTINA: Și eu să mă duc în casa lui?

PASQUALINO: Sigur. De ce nu?

BETTINA: Fiindcă a venit aici, în casă, să facă pe amorezatul; a vrut să-mi dea o pereche de cercei, a vrut să-mi mîngîie mîna, și tu ai vrea să mă duci la el acasă?

PASQUALINO: Oh, doamne, ce aud? Marchiz blestemat! Acum înțeleg eu binele pe care mi-l vrea. Nu, nu, fata mea, n-o să te mai duc, fii sigură! Și eu, neghiobul, care credeam... Dar tu mi-ai deschis ochii. Știa el, tata, ce vorbește. Va să zică a venit aici... și voia să facă... auzi dumneata... toate astea?

BETTINA: Sigur că da. Dar o să-și cam pună pofta-n cui!

PASQUALINO: Oh, ce spurcăciune de marchiz!

BETTINA: De gîndit s-a gîndit el bine, numai că i-a ieșit prost.

PASQUALINO: Și-atunci noi ce-avem de făcut? Dacă e contra și tata, și don' Pantalone, și ne mai lipsește și protecția domnului marchiz, nu știu cum o s-o scoatem la capăt!

BETTINA: Răbdare, băiete dragă, că are el dumnezeu grijă de toate.

PASQUALINO: Mi-e frică să nu te pierd...

BETTINA: Să nu-ți fie frică.

PASQUALINO: Ah, Bettina, dacă m-ai iubi!

BETTINA: Te iubesc din toată inima!

PASQUALINO: Draga mea, a venit vremea să-mi arăți cîtă dragoste-mi porți. Sîntem singuri, nimeni nu ne vede, nimeni nu ne aude. Ia-ți lucrurile și hai să fugim!

BETTINA: Eu să fug? Bettina să facă așa ceva? Se vede treaba că nu m-ai cunoscut cum se cuvine, Pasqualino. Te iubesc din tot sufletul și din

toată inima mea, dar nu vreau să-mi pierd cinstea pentru tine. Nu-mi ajunge să-mi spui: „Hai, şi-o să ne luăm noi mai pe urmă. Iar dacă s-o întîmpla ce nu trebuie, o să se repare cu căsătoria". Numai că-i mai bine să nu se-ntîmple ce nu trebuie, ca să cauţi pe urmă leacul. Şi chiar dacă m-ai lua de nevastă, femeile tot m-ar arăta cu degetul şi-ar zice: „Uite-o pe-aia care-a fugit de-acasă! Bine, cel puţin, c-a luat-o de nevastă." Şi chiar şi tu, cu toată dragostea ce-mi porţi, la mînie tot m-ai atinge cu vreo vorbă usturătoare şi-ai crede că-s în stare să fac şi cu alţii ceea ce am făcut cu tine.

PASQUALINO: Dar atunci ce să facem, draga mea?

BETTINA: Să ne iubim şi să avem răbdare.

PASQUALINO: Don' Pantalone o să te dea după altul.

BETTINA: O, asta nu se poate!

PASQUALINO: Iar tata o să mă trimită din Veneţia.

BETTINA: Trebuie să-l asculţi!

PASQUALINO: Şi Bettina?

BETTINA: Bettina o să te aştepte.

PASQUALINO: N-o să poţi, o să ţi se urască.

BETTINA: Mai bine mor decît să te las!

PASQUALINO: Simt că-mi plesneşte inima de durere!

BETTINA: Nu mă face să plîng, fie-ţi milă!

PASQUALINO: Te iubesc aşa de mult!

BETTINA: Doamne, o să mor!

PASQUALINO: Ah, Bettina, noi ne omorîm cu plînsul, şi-am putea fi aşa de mulţumiţi!

BETTINA: Cum?

PASQUALINO: Dac-ai vrea să vii cu mine...

BETTINA: Dacă mă iubeşti, nu-mi mai spune asta!

PASQUALINO: Eşti prea încăpăţînată.

BETTINA. Sînt o fată cinstită.

PASQUALINO: O să te iau de nevastă.

BETTINA: Atunci o să vin cu tine.

PASQUALINO: Şi pînă atunci?

BETTINA: Pînă atunci vom ţine unul la altul.
PASQUALINO: Şi dacă eu mor pînă atunci?
BETTINA: Mai bine să mori decît să-ţi calci cinstea în picioare!

SCENA 11

MENEGO CAINELLO şi cei de mai înainte

MENEGO: Ei, fiule, pînă la urmă tot te-am găsit. Ce cauţi în casa palavragioaicei ăsteia?

(Pasqualino rămîne încremenit.)

BETTINA: Ia mai isprăveşte cu grosolăniile, că, la urma urmei, sînt o fată cuminte şi cinstită!
MENEGO: Cinstită, cinstită, n-am ce zice, numai că nu-ţi ajunge un singur bărbat! Şi tu, nenorocitule, ieşi numaidecît! O să-mi dai socoteală diseară!
PASQUALINO: Dragă tată, te rog să mă ierţi...
MENEGO: Vezi să nu te iert cu nişte pumni... să nu-i poţi duce, păcătosule!
PASQUALINO *(aparte):* Tare-mi pare rău de Bettina, săraca! Simt că-mi plesneşte inima! *(Pleacă plîngînd.)*

SCENA 12

BETTINA şi MENEGO

MENEGO *(strigînd după Pasqualino):* Plîngi, plîngi, ţînc afurisit!...
BETTINA *(aparte):* I-am spus eu că, dacă intră-n casă, o să iasă cu bucluc...
MENEGO: Şi-acum, domnişoară, ia spune-mi, ce pretenţii ai de la băiatul ăsta?
BETTINA: Eu? Nimic.

MENEGO: De ce-a venit în casa dumitale?

BETTINA: Nu l-am chemat eu.

MENEGO: Dacă nu l-ai chemat acum, l-ăi fi chemat al'dată.

BETTINA: N-a mai intrat niciodată în casa mea!

MENEGO: Haida-de!

BETTINA: N-a mai venit, nu, mă jur!

MENEGO: Taci din gură, nu mai înşira la vorbe din astea!

BETTINA: Ascultă, jupîn Menego, prea mă fierbi în oală seacă şi nu mai pot să tac. Da, aşa e, fiul dumitale e în dragoste cu mine; mă iubeşte, îl iubesc şi eu şi ne-am şi făgăduit unul altuia. Numai din pricina dumitale şi-a luat inima-n dinţi şi-a intrat în casă, măcar că pînă azi n-a îndrăznit să facă aşa ceva. Şi tot din pricina dumitale a venit, cu inima plină de jale şi cu ochii plini de lacrimi, îmbiindu-mă să fug cu el. Dar eu n-am vrut, fiindcă-s fată cinstită; iar dumneata mă faci cu ou şi cu oţet, mă ocărăşti şi mă iei drept una d-alea! Numai că eu îs răbdătoare din fire şi-o să înghit orice de dragul lui Pasqualino. *(Plînge.)*

MENEGO *(aparte)*: Sărăcuţa, acu-acu mă pun şi eu pe plîns. *(Tare.)* Dacă voiai să-l iei de bărbat, trebuia să-mi spui şi mie...

BETTINA: Era cumva de datoria mea să vin să-ţi spun? Noi, fetele sărace, ne îngrijim să ne măritäm cuviincios. Dacă un băiat vorbeşte cu mine şi mă cere de nevastă, nu-s obligată să ştiu dacă taică-su e mulţumit sau nu. Mai bine te-ai mulţumi, jupîn Menego, că ai de-a face c-o fată cuminte, că alta te-ar fi făcut bunic mai înainte de-a fi tată-socru.

MENEGO: Fato dragă, nu ştiu ce să mai zic. Îmi pare rău de tine, dar trebuie să pricepi şi tu că fiumeu nu-i de însurătoare. E încă tînăr şi nu şi-a făcut nici un rost, aşa că nu-şi poate ţine nevasta.

BETTINA: Eu nu mă grăbesc. O să aştept cît o să vrei dumneata.

MENEGO *(aparte)*: La chip n-ar fi urîtă, iar vorba ei îmi place. Doamne fereşte, pînă la urmă s-ar putea să mă şi-ncaier cu fecioru-meu pentru ea.

BETTINA *(aparte)*: Parcă s-ar mai fi înmuiat un pic. *(Tare.)* Hai, jupîn Menego, fie-ţi milă de mine, nu mă lăsa să mor de deznădejde! Ştiu că eşti un om adevărat, un om bun şi trag nădejde că n-o să fii aşa de crud cu mine.

MENEGO *(aparte)*: Drace! Lacrimile astea mă înduplecă, dar ca să fac alte-alea.

BETTINA: Fireşte, ştiu că ţii la mine. Dragă tată-socrule, lasă-mă să-ţi sărut mîna.

MENEGO: Uite-o, fata mea.

BETTINA: Spune-mi noră, dacă vrei să mă împaci.

MENEGO: Fac tot ce vrei.

BETTINA: O, nu mă strînge aşa, că mă doare!

MENEGO: Eşti aşa de delicată?

BETTINA: Lasă-mă, lasă-mă, nu mă apuca de mîini!

MENEGO: Dacă eşti bună cu mine, o să fiu şi eu bun cu tine.

BETTINA: Cum? Ce vrei să spui cu asta?

MENEGO: Fiu-meu n-are nici minte, nici bani. Mai bine-ai cădea la înţelegere cu mine.

BETTINA: Fiul dumitale are mai multă minte ca dumneata, bătrîn smintit ce eşti! Să pleci numai-decît din casa asta! Ce păcătoşi mai sînt şi bărbaţii ăştia! Cum văd o femeie, se şi aprind; cum îi ating mîna, îşi şi pierd minţile. Şi bătrînii sînt mai rău decît ceilalţi. Poftim ce mai istorie! La fiu-său ţipă să nu facă dragoste, dar, în ce-l priveşte pe el, ar fi în stare să facă ce n-are voie fiul. Ascultă, mai curînd sau mai tîrziu, Pasqualino tot bărbatul meu o să fie, iar pe dumneata nu te mai recunosc nici de socru, nici de rudă, şi nici de prieten!

MENEGO: Haide-hai, domnişoară, nu mă întărîta. Credeam c-o să găsesc marea liniştită, şi de-aia nădăjduiam să mă odihnesc şi eu în canalul ăsta; dar văzînd că s-a pornit vîntul şi barca se clatină şi neplăcîndu-mi să vîslesc cu vîntul în faţă, mă opresc locului. Dar să nu crezi cumva c-o să-mi strîng lucrurile, sau c-o să mă trag la loc ferit, să dorm. Nu, o să leg barca de-un par şi-o să mă pun de-a latul canalului, aşa, că, scumpo, dacă nu lopătez eu, să nu lopăteze nici fiu-meu! *(Pleacă.)*

SCENA 13

BETTINA, singură

BETTINA: Aici, în casa asta, nu lopătează nimeni. Nimeni nu cunoaşte canalul ăsta, şi dacă e vreunul care crede c-ar putea să stea aici liniştit, îl ia furtuna pe negîndite şi-l duce.

SCENA 14

CATTE, PASQUALINO şi BETTINA

CATTE *(către Pasqualino)*: Sărăcuţul de tine! Vino-ncoa, fiule.

BETTINA: Oh, sărăcuţa de mine! Ce mai e ş-asta? Taică-su abia a plecat. Nu l-ai întîlnit?

CATTE: Ba l-am întîlnit, cum de nu. Tocmai mă întorceam acasă, cînd pleca Pasqualino. Plîngea ca un disperat. Mi s-a făcut milă de el şi l-am băgat în magazie. Taică-su între timp a plecat, iar eu m-am întors şi l-am scos de-acolo pe băiat.

BETTINA: Repede, repede, să plece!

PASQUALINO: Fiară ce eşti! Ai vrea să mă dai gata?

BETTINA: Dar ce trebuie să fac? N-auzi ce mai zarvă?
CATTE: Oh, că proastă mai eşti! Ascultă, surioară, ce s-a făcut, s-a făcut. Iar cînd t-ei mărita, o să se aranjeze ele toate.
PASQUALINO: Tocmai asta spun şi eu.
BETTINA: Dar cum să fac să mă mărit? Vrei să facem treaba asta aici? Aici nu se poate; nu-s nici naşi, nici martori.
CATTE: Ştii ce să faci, Pasqualino? Uite: dă-i un inel de logodnă, şi mîine dimineaţă vă duceţi să vă cununaţi.
PASQUALINO: Dacă-ţi dau inelul îl primeşti, Bettina?
BETTINA: Inelul?
PASQUALINO: Da, uite, o să-ţi dau peruzeaua asta.
BETTINA: Care peruzea?
CATTE: Hai, hai, nu mai face pe ruşinoasa, că tu vrei asta mai mult decît el.
PASQUALINO: Dă-mi mîna.
BETTINA: Ba nu ţi-o dau.
PASQUALINO: Şi-atunci cum vrei să-ţi pun inelul în deget?
BETTINA: O să mi-l pun eu singură.
CATTE: O, vino-ncoa, vino-ncoa! Aşa se face. *(Îl ajută pe Pasqualino să pună inelul în degetul Bettinei.)*
PASQUALINO: O, draga mea! *(Îi strînge mîna.)*
BETTINA: Valea, hoţomanule!
PASQUALINO: Eşti logodnica mea doar!
BETTINA: Dar nu şi soţia ta!
CATTE: Drace! Facem logodnă fără nici un pic de petrecere? Ce, să fim noi atît de pîrliţi?
BETTINA: Nu stau eu acuma de petreceri, am altele pe cap.
PASQUALINO: Dac-ar şti tata, ar fi vai şi-amar de mine.
CATTE: Taică-tu s-a dus. Nici nu-i trece prin cap ce-i aici. Tot avem noi o picătură de libertate, n-ar fi mai bine să ne veselim puţin? Ia zi, Pasqualino, ai ceva bani?

PASQUALINO: N-am altceva decît doi ducaţi de argint; o să-ţi dau unul.

CATTE: Ce vrei, şi asta e ceva! O să luăm nişte vin şi nişte gogoşi. Dă-mi-l şi... las' pe mine!

PASQUALINO: Nu-i cine ştie ce, aşa că vezi, nu risipi banii!

CATTE: Ia te uită ce nou e!

PASQUALINO: Dar n-aş vrea să pierdem timpul şi să vină careva.

CATTE: Dar ceva tot trebuie făcut. Dacă vrei, mă duc. Să luăm măcar pentru unul din noi ceva, dacă nu pentru toţi. O funtă frumoasă pentru logodnică.

BETTINA *(aparte)*: Blestemata! I-a şi mîncat ducatul.

PASQUALINO: Şi din ducatul ăsta eu să nu capăt nimic?

CATTE: O, ce prostuţ mai eşti! Ba da, fiule, ai să capeţi totul; tu eşti stăpînul casei. Trăiască logodnicii, trăiască logodnicii!

SCENA 15

ARLECCHINO şi cei de mai înainte

ARLECCHINO: Frumos! Trăiască logodnicii, trăiască!

CATTE: Taci! Ţine-ţi gura. Nimeni nu trebuie să ştie nimic.

ARLECCHINO: Şi ceva de mîncare este?

CATTE: Totul s-a pus la cale pe ascuns, aşa că deocamdată nu se poate face nimic.

ARLECCHINO: *(lui Pasqualino)*: Cum, vrei să faci în casa mea lucruri pe ascuns? N-am mai pomenit aşa ceva! Să te-nsori în casa mea fără să aduci de mîncare? Şi să mai şi tac? O să cutreier numaidecît toată Veneţia, o să mă duc la tatăl dumitale, la don' Pantalone, şi-o să chem toată lumea ca să ştie că dumneata, om de nimic ce

eşti, vii în casa mea să te însori şi n-aduci nimic de mîncare!

BETTINA: O, ce smintit! Dragă cumnate, gîndeşte-te şi dumneata, ce naiba!

ARLECCHINO: Ce să mă gîndesc? Dacă nu mănînc, nu pot să mă gîndesc!

PASQUALINO: Ai răbdare.

ARLECCHINO: Nu vreau să am răbdare. Nu îngădui să fiu chinuit!

PASQUALINO: O să ne distrugi.

ARLECCHINO: Nu vreau să ştiu nimic. Hei, oameni buni! *(Merge către uşă.)* Să ştiţi că la mine în casă...

BETTINA *(către Arlecchino):* Taci din gură!

CATTE *(către Arlecchino):* Taci din gură!

ARLECCHINO: În casa mea e unul... *(Gata să iasă pe uşă.)*

PASQUALINO: Pentru dumnezeu, taci!

ARLECCHINO *(ca mai sus):* Se face logodnă şi nu se mănîncă!

BETTINA: Taci odată!

CATTE: Taci!

ARLECCHINO: Se însoară cu cumnată-mea. E Pasqua... *(Jocul de mai sus.)*

PASQUALINO: Ţine ducatul ăsta şi taci din gură!

ARLECCHINO: Tac.

BETTINA: Eşti mulţumit?

ARLECCHINO: Tac.

CATTE: Mai faci scandal?

ARLECCHINO: Tac.

PASQUALINO: Te superi dacă mai stau aici?

ARLECCHINO: Tac, tac, tac! Eşti stăpîn, stai cît ţi-e voia şi fă cum ţi-e pe plac. *(Pleacă.)*

CATTE *(lui Pasqualino):* Ai scos-o la capăt şi cu asta...

PASQUALINO: Da, dar nu mai am nici un bănuţ...

CATTE: Şi ce-are a face? O să ai tu!

PASQUALINO *(către Catte):* Ei, şi-acum, fiindcă Arlecchino mi-a luat ducatul acela, mi-ai face un

mare bine dacă mi l-ai da îndărăt pe cel pe care ţi l-am dat mai adineauri.

CATTE *(prefăcîndu-se că e strigată de o vecină):* Da, dragă, cine mă strigă? Vin, vin acu, coană Tonina, vin... Surioară, şi tu, fiule, staţi aici, că mă întorc îndată! *(A parte.)* Nu mă duci tu pe mine... *(Pleacă.)*

SCENA 16

BETTINA şi PASQUALINO

PASQUALINO: Sora dumitale mi se pare o femeie tare isteaţă.

BETTINA: E cît se poate de dibace, o să vezi. Dar hai, hai să terminăm odată povestea. Du-te şi-ţi vezi de treabă!

PASQUALINO: Ei, na! Şi acum mă dai afară?

BETTINA: Nu ştiai?

PASQUALINO: Nu ţi-am pus inelul în deget?

BETTINA: Şi ce-i cu asta?

PASQUALINO: Pot să stau cu logodnica mea.

BETTINA: Da, domle, dar numai dacă n-am fi singuri, dac-ar fi aici şi soru-mea.

PASQUALINO: Nu mi se pare c-ar mai păstra cineva obiceiul ăsta.

BETTINA: Ba da, domle, se mai păstrează, şi am auzit chiar că fetele se păzesc mai mult după logodnă decît înainte. Căci, după ce fata se logodeşte, logodnicul îi şi spune că trebuie să-i fie nevastă şi dacă-şi îngăduie prea mare libertate, nu-i de-a bună. Îmi aduc aminte de biata mama, sărăcuţa, care-mi spunea: „Fata mea, dac-ai să te măriţi, n-aş vrea să se lungească povestea; nu vreau să-mi pierd vremea ca o nebună, păzindu-te".

PASQUALINO: Aşadar, mîine dimineaţă ne cununăm.
BETTINA: O să fac ce vrei tu.
PASQUALINO: Dar o spui numai cu jumătate de gură.
BETTINA: Sigur, fiindcă nu mă bucură de loc felul cum merg lucrurile.
PASQUALINO: Trebuie să ai răbdare, cel puţin o să fim cununaţi...
BETTINA: Şi pe urmă?
PASQUALINO: Pe urmă... Nu ştiu ce să mai spun!...

SCENA 17

CATTE şi cei de mai înainte

CATTE: Copii, copii, vai de sufletul meu! A venit don' Pantalone.
BETTINA: Ah, ţi-am spus eu! *(Către Pasqualino.)* Nu te mai hotărăşti să pleci odată?!
PASQUALINO: Unde-i?
CATTE: L-am văzut venind cu gondola. Trebuie să fi coborît tocmai pe uscat.
PASQUALINO: Ce să fac?
BETTINA: Habar n-am.
CATTE: Fă şi tu ceva... Fugi de coboară prin balconul ăla.
BETTINA: Sigur, dragul meu! N-aş vrea să mă omoare.
PASQUALINO: E ramolit, nu-ţi fie teamă!
BETTINA: Nu vreau, nu vreau...
CATTE: Uite-l, îl văd cum vine.
PASQUALINO: O să vedem noi ce-i de făcut. *(Dă fuga şi sare pe fereastră.)*
BETTINA *(aleargă la fereastră):* Vai, săraca de mine.
CATTE: Lasă-l să se ducă, că nu s-au isprăvit bărbaţii pe lume!

SCENA 18

PANTALONE şi cei de mai înainte

PANTALONE: Hei, unde sînteţi?
CATTE: Sîntem aici, don' Pantalone...
PANTALONE: Ce face Bettina la balcon?
CATTE: Ia seama la vreme.
PANTALONE: Hei, fato, ai văzut ceva?
BETTINA: A, dumneavoastră sînteţi, don' Pantalone? N-am văzut nimic.
PANTALONE: O, prea ai mare interes pentru balconul ăla! Trebuie să fie ceva de văzut...
BETTINA: Ce vreţi să fie? Nimic.
PANTALONE: Trebuie să văd şi eu ce-i. Ştiu eu ce spun.
BETTINA: Vai, cît mă supăraţi! Şi-apoi, ştiţi, nu trebuie să-ţi bagi nasul în treburile altora.

(Pantalone se duce spre fereastră.)

CATTE *(încet, către Bettina):* Lasă-l să vadă.
BETTINA *(încet, către Catte):* Mantaua...
CATTE *(către Bettina):* Ce manta?
BETTINA *(către Catte):* Pasqualino şi-a lăsat mantaua pe balcon.
CATTE *(către Bettina):* Ce nătărău!
BETTINA: Ei, aţi văzut?
PANTALONE: Da, domnişoară. A cui e mantaua asta? *(O aduce cu el.)*
CATTE: Alta, acum! E-a lui bărbatu-meu!
PANTALONE: N-am mai văzut-o pînă acuma.
CATTE: Şi-a cumpărat-o alaltăieri; avea nişte pete pe ea şi-am pus-o la soare.
PANTALONE: Ei, şi-acum vino aici, domnişoară Bettina, că vreau să-ţi spun ceva.
BETTINA: Spuneţi.
PANTALONE: Iubitul dumitale, don' Pasqualino, a venit să-mi vorbească despre dumneata.

BETTINA: Ei, şi?
PANTALONE: Şi i-am spus că nu!
BETTINA: Ei, lasă!
PANTALONE: Bine zici; ei, lasă! Dar am aflat tot. Era la mijloc un anume marchiz. Şi-acum destul, o să aranjez eu totul. *(Vede inelul în degetul Bettinei.)* Hei, dar asta ce drăcovenie mai e?! Inele, jupîniţo? Inele?
BETTINA *(aparte)*: Vai, sărăcuţa de mine!
PANTALONE: Mă laşi să văd şi eu frumuseţea asta de peruzea?
CATTE: Nu-i aşa, don' Pantalone, că-i frumoasă?
PANTALONE: Sigur că-i frumoasă. E vreun dar, sau vreo mărturie?
BETTINA: Ei, mărturie! Ce vorbe mai sînt şi astea?
CATTE: N-o cunoşteţi? E peruzeaua mea. Mi-a adus-o bărbatu-meu.
PANTALONE: Se vede treaba că bărbatul dumitale a omorît pe cineva. Nu lucrează niciodată.
CATTE: A, nu ştiţi? A moştenit-o de la rudele lui din Bergamo.
PANTALONE: Aşa? Atunci m-am liniştit. Şi de ce peruzeaua dumitale o poartă acum Bettina?
CATTE: Fiindcă mi s-a îngroşat mîna şi mie nu-mi mai stă bine.
BETTINA *(aparte)*: Zău dacă ştiu eu de unde le scoate!
CATTE: Şi-aş vrea s-o vînd. Soră-mi îi stă aşa de bine! Ar trebui s-o cumpăraţi pentru Bettina, don' Pantalone.
PANTALONE *(Bettinei)*: Vrei s-o păstrezi?
BETTINA: Da, domle...
PANTALONE: Cît vrei pe ea?
CATTE: Ei, eu am cumpărat-o cînd m-am logodit de la giuvaergiul acela care tocmai voia să plece la Castello şi i-am dat douăzeci şi opt de lire. Era de faţă şi naşul Tita, care mi-a împrumutat şi el cincizeci de bani, că nu-mi ajungeau. Aş

fi putut lua pe el cîte un ţechin, ori de cîte ori aş fi vrut, de la brutăreasă; puteţi s-o întrebaţi dacă nu credeţi... Dar pentru dumneavoastră, şi mai ales fiindcă-l daţi soru-mi, dacă vreţi, puteţi să-l luaţi cu un ţechin.

PANTALONE: Bine, uite un ţechin! *(Către Bettina.)* Păstrează peruzeaua asta ca semn al dragostei ce-ţi port.

BETTINA: Mulţumesc, sior Pantalone...

CATTE *(aparte)*: Şi ăsta-i bun! Dacă nu te-ajuţi singură, te prăpădeşti. *(Tare, Bettinei.)* Ascultă, soro, să ştii că-l iubesc pe ăl care ţi-a dat peruzeaua.

BETTINA: Oh, şi eu îl iubesc...

CATTE: Poate că într-o zi o să-ţi fie bărbat!

BETTINA: Nădăjduiesc.

PANTALONE: Ce face? Ei, vorbiţi serios?

BETTINA: Stai, stai, sior Pantalone, nu te repezi aşa să tragi nădejde!

PANTALONE: Bine, destul cu asta. Să stăm mai bine de vorbă. Află, fata mea, că m-am şi certat cu acel domn marchiz de care-ţi spuneam. Mi-a spus că, ori cu binişorul, ori cu forţa, tot o să te ia la el; ştiu c-a plătit nişte oameni care or să vină în noaptea asta să te scoată afar pe poartă. M-a înştiinţat unul din oamenii lui care mă cunoaşte şi ţine la mine.

BETTINA: Vai, sărăcuţa de mine! Ce aud?

PANTALONE: Aşa c-am hotărît că dumneata şi sora dumitale vă veţi sui cu mine într-o barcă şi vom merge la prietena voastră Coleghera. O să ajungem acolo mîine; n-o să ştie nimeni nimic şi-o să te simţi mai în siguranţă.

BETTINA: Bine, dar, eu don' Pantalone...

CATTE: Aşa e, aşa e, că bine ziceţi; nu trebuie să ne punem în primejdie. O să mergem la prietena noastră. *(Încet, Bettinei.)* Nu-ţi fie teamă că lui

Pasqualino o să-i dau eu de ştire. *(Tare.)* O să fim mai libere aşa.

PANTALONE: Dacă nu, o să te prăpădeşti dumneata şi o să mă faci şi pe mine să mă prăpădesc!

BETTINA: Nu ştiu ce să zic. O să fac ce vreţi dumneavoastră, don' Pantalone!

PANTALONE: Ei bravo, aşa-mi placi! Pune-ţi rochia, pune-ţi haina şi vino şi dumneata, coană Catte. Astă seară o să venim să luăm lucrurile.

CATTE: Da, domle, sigur că da, cum vreţi dumneavoastră...

BETTINA: Mă duc să mă-mbrac.

PANTALONE: Du-te, iar în timpul ăsta eu pregătesc barca.

BETTINA *(aparte):* Dumnezeu să m-ajute! N-aş vrea să umblu de colo-colo, ca păsările cerului. Dragă Pasqualino, unde eşti tu, sufletul meu? N-aş vrea să te pierd, n-aş vrea să-ţi fac nici un rău! *(Pleacă.)*

CATTE: Ştiţi că Bettina vă iubeşte, don' Pantalone?

PANTALONE: Vorbeşti serios, fata mea?

CATTE: Sigur că da, chiar foarte serios.

PANTALONE: Cu vremea, cred că...

CATTE: De ce nu? Lăsaţi pe mine. Fetelor trebuie să le faci daruri. Ştiţi, în privinţa asta, toţi sîntem la fel. Dragostea vine şi din dragoste, dar vine şi din folos, spunea o cucoană pe care o cunosc eu. Cine dă lui îşi dă. *(Pleacă.)*

PANTALONE: Din păcate, aşa-i. În lumea asta toţi trăiesc numai pentru interesul lor, şi mai cu seamă femeile sînt din cale-afară de hrăpăreţe. Niciodată nu-s mulţumite. O să cheltuiesc cu dragă inimă ca Bettina să rămînă o fată cinstită şi cu nădejdea că într-o zi o să-mi spună da. Cine ştie? Femeile au momente şi clipe hotărîte de stele cînd nu pot să spună nu nici dacă vor. Totul e să le cunoşti. Dar eu, care sînt vulpe

bătrînă, o să stau la pîndă şi, cînd oi găsi momentul prielnic, o să dau năvală cu inelul de căsătorie. *(Pleacă.)*

SCENA 19

MARCHIZUL OTTAVIO şi BRIGHELLA

BRIGHELLA: Iubitul meu stăpîn, nu ştiu ce să mai spun! Am făcut tot şi n-am făcut nimic; Bettina e încăpăţînată, şi soru-sa, care e o femeie cu cap, n-o poate convinge. Pe scurt, nu vrea să vină în casa dumneavoastră!

OTTAVIO: Dacă nu vrea cu binele, vom folosi forţa. O vom răpi.

BRIGHELLA: Ăsta-i chipul cel mai uşor de-a vă face pe plac. Căci, aşa cum mi-aţi poruncit, am găsit oamenii, şi-acum ei stau în barcă şi ne aşteaptă. Mai e puţin pînă se face seară; dacă vreţi, i-am putea da drumul înainte de-a se lăsa întunericul.

OTTAVIO: Într-o ocazie ca asta aş vrea să am cu mine pe un anume livornez care, în ceea ce priveşte încăierările, e o comoară. L-a ciomăgit straşnic pe Pantalone, bătrînul acela plin de trufie.

BRIGHELLA: O, bravo! Mi-ar place un gentilom ca ăsta...

OTTAVIO: Dacă ar putea fi găsit, aş fi încîntat de compania lui.

BRIGHELLA: Nu cumva-i acela cu care-a stat înălţimea-voastră de vorbă în cafenea?

OTTAVIO: Ba chiar acela, căruia i-am dat cei doi dubloni...

BRIGHELLA: Atunci lăsaţi pe mine, că, dacă-l văd, îl şi aduc în barcă.

OTTAVIO: Du-te repede, iar eu, ca să nu dau de bănuit, voi veni pe alt drum.

BRIGHELLA: Că bine ziceţi... O să-i arătăm noi muierii ăsteia! *(Pleacă.)*

SCENA 20

MARCHIZUL OTTAVIO, apoi MARCHIZA BEATRICE și TITA, barcagiul

OTTAVIO: Cînd voi pune mîna pe ea, o liniștesc eu...
BEATRICE *(lui Tita)*: Adevărul e că nu pot suporta mișcarea apei. Simt că-mi vine rău, și mi-ar place să merg mai degrabă pe jos.
TITA: Atunci îngăduiți-mi, înălțimea-voastră, să leg barca de partea cealaltă a rîului, ca să nu încurc malul. Cobor pe uscat, trec podul și sînt numaidecît la ordinele domniei-voastre.
BEATRICE: Bine, dar grăbește-te. Nu-mi place să rămîn singură. *(Tita pleacă.)*
OTTAVIO *(aparte, dînd cu ochii de marchiză)*: Iat-o și pe acea scumpă nestemată de consoartă a mea!
BEATRICE *(aparte)*: Iată și acea capodoperă de soț al meu!
OTTAVIO: Frumos vă stă, doamnă marchiză, umblînd prin Veneția pe jos.
BEATRICE: Știi foarte bine că apa îmi face rău. Nu mai puteam și, dacă n-aș fi coborît, aș fi plesnit.
OTTAVIO *(aparte)*: Ah, de-ai fi fost în larg și de n-ai fi putut coborî!
TITA *(întorcîndu-se)* Iată-mă, înălțimea-voastră...
BEATRICE *(lui Ottavio)*: Domnul meu, îmi vei face plăcerea să mă însoțești?
OTTAVIO: Nu, doamnă, mi-e cu neputință.
BEATRICE: Ești tare neîndatoritor!
OTTAVIO: Pe cît ești dumneata de grațioasă.
BEATRICE: Așadar trebuie să mă întorc acasă pe jos, și singură, doar cu barcagiul?
OTTAVIO: Unde e domnul conte? Unde-s însoțitorii?
BEATRICE: Știu de ce refuzi să vii cu mine, fiindcă faci lucruri neîngăduite.
OTTAVIO: Eu? Gîndește-te cît de multe trebuie să fac pentru a asigura bunul mers al casei...

BEATRICE: Da, da, bunul mers... Ştiu tot, domnule marchiz...
OTTAVIO: Despre mine?
BEATRICE: Despre dumneata.
OTTAVIO: Bîrfeli, doamnă, bîrfeli!
BEATRICE: Dacă aş întîlni-o pe acea scumpă Bettină a dumitale, aş face-o să-şi amintească de mine toată viaţa!
OTTAVIO: Ei bine, doamnă, vezi-ţi mai curînd de treburile dumitale, şi eu îmi voi vedea de-ale mele. Ei, poftim! Doamnele astea vor să-şi facă toate gusturile, vor să se ducă la sindrofii, să fie curtate[1], să se distreze, şi apoi li se năzare să mai fie şi geloase pe bărbaţii lor!
BEATRICE: Destul, ştiu eu ce fac.
OTTAVIO: Doamnă marchiză, se face seară, aşa că du-te acasă, să nu-ţi facă rău aerul rece.
BEATRICE: Fă-mi plăcerea şi vino cu mine.
OTTAVIO: Mi-e cu neputinţă.
BEATRICE: În seara aceasta mergem la teatru.
OTTAVIO: Drum bun!
BEATRICE: Eşti aşteptat şi dumneata.
OTTAVIO: Să aştepte atunci...
BEATRICE: Nu vei veni?
OTTAVIO: Nu, doamnă.
BEATRICE: Domnule marchiz, am pierdut zece ţechini.
OTTAVIO: De ţi-ai pierde şi capul!
BEATRICE: Şi mi-am dat cuvîntul să-i plătesc.
OTTAVIO: Îmi pare foarte rău.
BEATRICE: Trebuie să-i plătesc...
OTTAVIO: Plăteşte-i!
BEATRICE: Trebuie să mi-i dai dumneata.
OTTAVIO: Rămîn sluga dumitale preaplecată. *(Pleacă.)*
BEATRICE: Frumos fel de-a te purta cu soţia! Cînd bărbaţii duc o viaţă aşa de păcătoasă, ce-au de

[1] În original *cicisbeare*. Cicisbeo era cavalerul galant al secolului al XVIII-lea (n.t.).

făcut soţiile lor? O doamnă de rangul meu să nu poată pierde zece ţechini? Da, am să pierd o sută, două sute, şi dacă soţului meu îi pasă de onoarea casei, va trebui să-i plătească. Cheltuieşte marchizul? Vreau să cheltuiesc şi eu! Aruncă el banii? Vreau să-i arunc şi eu! Dacă se ruinează casa, vreau să pot spune c-am avut şi eu partea care mi se cuvine! *(Pleacă cu barcagiul.)*

SCENA 21

Vedere spre canal, cu gondola lui Tita legată de partea cealaltă a ţărmului

Vin, în acelaşi timp, două gondole: una condusă de jupîn MENEGO CAINELLO, şi cealaltă de NANE, barcagiul; şi, venind una dintr-o parte, şi alta din cealaltă, se întîlnesc şi, din pricina îngustimii canalului şi a gondolei lui TITA, nu pot trece şi se opresc. Fiecare gondolier pretinde ca celălalt să se dea îndărăt şi să facă loc

NANE: Întoarce tu, că eu merg departe...

MENEGO: Şi eu merg departe; dă două lopeţi îndărăt, că trecem atuncea toţi.

NANE: Eu, îndărăt? Dă tu îndărăt, c-ai venit mai pe urmă.

MENEGO: Sînt încărcat, frăţioare, nu pot să mă trag înapoi.

NANE: Nici eu nu mă mişc, că am în barcă trei.

MENEGO: Dacă tu ai trei, află că eu am cinci.

NANE: Cinci sau şase, e de datoria ta să faci loc.

MENEGO: Ia uitaţi-vă cine zice că e datoria mea? Eşti nebun la cap! Nu vezi? Dacă dau îndărăt, am mai mult de cincizeci de bărci la pupă, şi-atunci trebuie să mă duc pînă la canal. Tu

nu trebuie să scapi decît de trei bărci, așa că fă-mi loc!

NANE: Hai, jupîn Menego, nu te face de rîs!

MENEGO: Pe mine vrei tu să mă-nveți? Pe mine, care mă duc de douăzeci de ani la întrecerile cu gondola?

NANE: Dacă tu te duci la întreceri, află că și eu îmi cunosc meseria și-ți spun că tu trebuie să te tragi înapoi.

MENEGO: Ești un papă-lapte, aia ești!

NANE: Dacă n-ai fi mai bătrîn ca mine, ți-aș da cîteva lopeți să te-nvăț minte!

MENEGO: Tu, mă?

NANE: Da, eu!

MENEGO: Mai bine ai umbla într-o albie!

NANE: Iar tu mai bine cu lotca!

MENEGO: De unde ești mă, neghiobule?! De la Cavarzere sau de la Palestrina?

NANE: Hei, vrei să-ți arunc bereta în apă?

MENEGO: Ascultă, ai noroc că-i și stăpînul în barcă, altfel...

NANE: Și stăpînul meu e în barcă, și am de făcut cale lungă.

MENEGO: Crezi că nu știu că ești barcă de traversare?

NANE: Ei, și ce-i cu asta? Cine plătește, e stăpîn.

MENEGO: Ia ascultă, îmi faci loc ori nu?

NANE: Nu, stau aici pînă mîine.

MENEGO: Atunci nu mă mișc nici eu.

NANE: Mai bine mă scufund decît să mă trag înapoi!

MENEGO: Mai bine mort decît să dau îndărăt!

NANE: Dă-te-ndărăt, maimuțoiule!

MENEGO: Ba trage-te tu, scîrnăvie!

NANE: Eu sînt pironit aicea, vezi doar!

MENEGO: Iar mie mi s-a înțepenit lopata. *(Înfige vîsla în fundul canalului.)*

NANE *(aplecîndu-se și vorbind cu persoanele din gondolă)*: Ce spuneți? Să dau îndărăt? Nu fac asta nici dacă-mi dați zece țechini. Dacă vreți să

coborîţi, coborîţi, eu nu mă mişc de-aici nici mort!

MENEGO *(vorbind şi el cu cei din gondola lui)*: Nu se poate, înălţimea-voastră, e în joc reputaţia mea; nu vreau ca ăsta, cu troaca lui, să mă-nfrunte pe mine!

NANE: Da, mă mîrlane, troacă, şi ce mai vrei?

MENEGO: Vrei poate să te-arunc în apă?

NANE *(vorbind ca mai sus)*: V-am spus că, dacă doriţi, n-aveţi decît să coborîţi, mie nu-mi pasă de nimic! Eu vreau să văd ce poftește jupînul ăsta cu întrecerile.

MENEGO *(ca mai sus)*: Da, înălţimea-voastră, ar fi mai bine să coborîţi. Nu dau îndărăt să ştiu că rămîn muritor de foame!

NANE: Iaca, din cauza ta îmi coboară toţi călătorii. O să mi-o plăteşti!

MENEGO: N-avea grijă, neplătit nu te las eu...

NANE: Mi-ar face mare plăcere să te arunc în apă!

MENEGO: Nu mi-e frică nici de tine, nici de zece ca tine!

NANE: Huo! Huideo!

MENEGO: Măgarule!

NANE: Porcule!

MENEGO: Viţelule!

SCENA 22

Pe lîngă cei care sînt în scenă, mai apar, coborînd din gondola lui Nane, PANTALONE, CATTE şi BETTINA, amîndouă în rochii de mătase

PANTALONE: Ia te uită ce mai diavol blestemat! Ăştia, ca să nu tragă îndărăt, îşi obligă pasagerii să umble pe uscat.

BETTINA: Vai, ce frică am tras!

CATTE: Uite că şi eu tremur toată! Niciodată nu mai merg cu barca. Sior Pantalone, n-aş vrea să-mi vină rău din supărarea asta. Hai să dăm ceva pe gît numai de cîţiva bănuţi.

PANTALONE: Cu plăcere, de ce nu?

MENEGO: Înălţimea-voastră, ar fi mai bine să coboriţi şi dumneavoastră. Animalul ăsta nu vrea să facă loc.

NANE: Măsoară-ţi vorbele!

SCENA 23

Pe lîngă ceilalţi, apar în scenă, coborînd din gondola lui Menego, MARCHIZUL OTTAVIO cu LELIO şi alţi trei indivizi

OTTAVIO: Ce văd? Bettina şi sora ei! Prieteni, aceasta e aceea pe care o caut. Prindeţi-o pe doamna aceea şi duceţi-o unde ştiţi!

(Cele două femei sînt apucate de mîini.)

BETTINA: Ajutor! Ajutor!

CATTE: Fie-vă milă!

(Cele două femei sînt duse de oamenii marchizului.)

SCENA 24

PANTALONE, LELIO şi cei doi gondolieri

PANTALONE: Săriţi, oameni buni, puneţi mîna pe ei!

LELIO *(aparte)*: Ăsta e tata!

PANTALONE: Aici erai? Nenorocitule! Ai merita să te trimit la galere... dar acum vino şi ajută-mă şi-o să te iert de toate!

LELIO: Ce înseamnă acest tu? De unde familiaritatea asta?

PANTALONE: Nu știi că sînt taică-tu?
LELIO: Dumneata tatăl meu? Ce drăcovenie mai e și asta? Eu sînt din Toscana, iar dumneata din Veneția. Cum ai putea să fii tatăl meu?
PANTALONE: Cum, nu ești dumneata Lelio Bisognosi?
LELIO: Ei vezi! Eu sînt Aristobolo Maccaleppi!
PANTALONE: Bine, dar mi s-a spus... în sfîrșit, să lăsăm, că poate n-o fi adevărat! *(Aparte.)* Mi se părea cu neputință ca fiul să vrea să-și ciomăgească tatăl!...

SCENA 25

TITA, barcagiul, și cei de mai înainte

TITA: Oh, dragă domnule Lelio, tocmai te căutam...
LELIO: Ține-ți gura, blestematule!
TITA: Don' Pantalone, ați făcut pace cu fiul dumneavoastră?
PANTALONE: Cu care fiu?
TITA: Cu ăsta, cu domnul Lelio!
PANTALONE: Ăsta e Lelio?
TITA: Ei bravo, sigur că ăsta-i!
LELIO: Dracu să te ia, barcagiu nemernic! *(Pleacă.)*
PANTALONE: Ah, secătură! Mă înșeli, ai? Pun eu mîna pe tine, nenorocitule! Și Bettina? Biata porumbiță! A căzut în gheara uliului! Și spurcatul ăsta de fiu-meu? Bietul tată! Bietul Pantalone! Între dragoste și mînie simt că-mi crapă inima. *(Pleacă.)*

SCENA 26

Cei trei gondolieri

NANE *(către Menego)*: Ei, drăguțule, acum, că ți-e barca goală, vrei să dai îndărăt?

MENEGO: Dă tu îndărăt, că ți-e barca la fel de goală ca și a mea!

NANE: Ai vrea poate să-ți crăp capul cu lopata asta?

MENEGO: Vino mai încoa dacă vrei să-ți faci gustul!

NANE: Pe uscat, dacă ești om de onoare!

TITA: Stați, fraților, stați! Opriți-vă! Lăsați-mă să mă urc în barcă și vă fac eu loc. De ce n-ați dezlegat-o? *(Se duce la barca lui, trecînd printre celelalte două.)*

MENEGO *(către Tita)*: Ei, asta-i acum! Îmi fac meseria așa cum trebuie făcută! Bărcile oamenilor cumsecade nu se dezleagă și nici nu se priponesc prin cotloane.

TITA: Iaca, porniți, și cerul să vă aibă-n pază! *(Pleacă cu gondola lui.)*

NANE: Ai noroc că omul ăla de omenie mi-a făcut loc; altminteri, să trăiești, puișorule, și pînă ajungi acasă să-ți rupi gîtul! *(O pornește cu gondola.)*

MENEGO: Știi, te-aș tăia în bucățele, așa ca bucata a mai mare să fie urechea! *(Pornește și el.)*

NANE: Încrezutule! *(Se îndepărtează cu gondola.)*

MENEGO: Căpitan Covielo![1] *(Îndepărtîndu-se cu gondola.)*

NANE: Rît de porc!

MENEGO: Neghiobule! *(Insultîndu-se, pleacă fiecare cu gondola lui.)*

---

[1] Mască ce reprezintă un țicnit care poartă o pereche de mustăți grotești și mari, după moda spaniolă, făcute cu cărbune. (Vezi și explicațiile în legătură cu *Căpitanul Spaventa* din prefață) (n.tr.).

SCENA I

Cameră în locuința marchizului; o măsuță și lămpi

MARCHIZA BEATRICE și SCANNA, cămătarul

BEATRICE: Vino, domnule Scanna, vino în camera asta, să vorbim nestingheriți.

SCANNA: Vin unde porunciți.

BEATRICE: Îmi trebuie neapărat douăzeci de ţechini. I-am pierdut la joc și mi-am dat cuvîntul de onoare să-i plătesc. Soțul meu nu vrea să mi-i dea, și eu, care sînt o doamnă onorabilă, vreau să-i plătesc în orice chip.

SCANNA: Sigur că da, doamnă, aveți dreptate. Dar cum doriți să facem ca să găsim banii ăștia?

BEATRICE: Să amanetăm ceva.

SCANNA: Aveți bijuterii?

BEATRICE: Am podoabele acestea. Nu le vezi?

SCANNA: Bine, vom găsi pe ele cei douăzeci de ţechini.

BEATRICE: Și cum? Să mă lipsesc de podoabe?

SCANNA: Dacă vreți banii...

BEATRICE *(aparte):* Oh, blestemat joc!

SCANNA: Ce spuneți?

BEATRICE *(aparte):* Dacă nu-mi plătesc datoria, nu mai pot juca și nu mă mai pot duce la nici o sindrofie.

SCANNA *(aparte):* O să se învoiască, fără îndoială.

BEATRICE: Bine, atunci poftim, îți dau cerceii. *(Aparte.)* Acum au început să se poarte și din perle false.

SCANNA: O, n-ajung numai cerceii! Cît credeți că fac? Douăzeci de ducați?

BEATRICE: Dracu să te ia! Valorează o sută de scuzi!

SCANNA: Dar dumneavoastră nu știți cum e cu diamantele? O zi sînt la preț, alta nu!

BEATRICE: Și atunci ce facem?

SCANNA: Dați-mi și broșa.

BEATRICE: Nu cumva vrei să-ți dau, pentru douăzeci de țechini, lucruri în valoare de o sută de dubloni!?

SCANNA: Bine, dacă doriți mai mult, vă dau și mai mult.

BEATRICE: Nu-mi trebuie decît douăzeci de țechini.

SCANNA: Știu, pe ăștia-i aveți de plătit, dar nu mai vreți, așa, ceva în plus, ca să vă puteți reface?

BEATRICE: Bine, atunci voi lua treizeci, dar ce camătă îmi ceri?

SCANNA: Camătă? Să mă iertați, eu nu cer camătă.

BEATRICE: Deci...

SCANNA: Știți, fac și eu așa cum fac ăilalți: șaisprezece bani la ducat în prima lună, și doi bani la ducat în celelalte luni pînă se face anul, cu condiția că, dacă nu plătiți timp de un an, pierdeți zălogul.

BEATRICE: Și dacă achit în trei sau patru zile?

SCANNA: N-are a face, plătiți șaisprezece bani la ducat ca pentru prima lună.

BEATRICE: Și aceasta nu e camătă?

SCANNA: Nu, e negustorie.

BEATRICE: Trebuie să înghit, ce să fac... *(Aparte.)* Blestemat joc!

SCANNA: Dacă vă trebuie banii, pot să vi-i dau chiar acum.

BEATRICE: Mi-ai face plăcere.

SCANNA: Veniți să vedeți, țechini tot unul și unul, din cei grei. *(Aparte.)* Mai grei ca fulgii!

BEATRICE: Mă bizui pe dumneata.

SCANNA *(numărînd banii)*: Unu, doi, trei, patru...

SCENA 2

MARCHIZUL OTTAVIO şi cei de mai înainte

OTTAVIO *(aparte):* Soţia mea cu un cămătar! Ia să vedem!

SCANNA *(ca mai înainte):* ...cinci, şase, şapte, opt...

OTTAVIO *(aparte, privind pe furiş):* Aha, ăştia-s ţechini!

SCANNA *(ca mai înainte):* ...nouă, zece, unsprezece, doisprezece...

OTTAVIO: Doamnă, mă bucur alături de dumnea-voastră...

BEATRICE *(aparte):* O, trăsni-te-ar să te trăsnească! A venit la vreme!

OTTAVIO: Atîţia ţechini! Ei bravo!

BEATRICE: Da! Cînd soţul e lipsit de înţelepciune, trebuie să se descurce soţia.

OTTAVIO: Şi ce faceţi acolo? Vreo afacere strălucită?

BEATRICE: Îmi amanetez bijuteriile.

OTTAVIO: Bine faci, şi pe cît, dacă e permis?

BEATRICE: O să afli cînd le vei scoate.

OTTAVIO: Şi acum nu se poate şti?

BEATRICE: Nu, domnul meu.

OTTAVIO: Dumneata, domnule, care ai mai multă minte decît domnia-sa, spune-mi adevărul, cît îi dai?

SCANNA: Treizeci de ţechini.

OTTAVIO: Straşnic! Şi domnia-sa îţi dă în schimb bijuteriile?

SCANNA: Da, înălţimea-voastră.

OTTAVIO: Foarte bine. Şi ce camătă plăteşte?

SCANNA: Nici nu vreau s-aud de vorba asta, camătă. Am făcut înţelegerea pentru şaisprezece bani la ducat în prima lună, şi doi bani pentru celelalte luni pînă la un an.

OTTAVIO: Da, aceasta e o afacere pe care o mai fac şi alţii, după cum aud; şi ştiu că, într-un an,

ajungi să plăteşti treizeci la sută camătă. Şi dacă scoţi amanetul în prima lună, plăteşti, de fapt o sută cincizeci la sută camătă pe an. Ce să spun, doamnă marchiză, faceţi nişte afaceri strălucite!

BEATRICE: Nevoia mă îndeamnă.

OTTAVIO: Şi toate astea pentru joc...

BEATRICE: Am făcut-o, şi gata! Reputaţia mea cere să plătesc.

OTTAVIO: Dar e o dobitocie să plăteşti atîta camătă!

SCANNA: Blestemată fie vorba asta, camătă!

BEATRICE: Dar ce pot să fac?

OTTAVIO: Aş zice... mai degrabă să vindem bijuteriile acelea.

BEATRICE: Şi-apoi?

OTTAVIO: Şi-apoi vom cumpăra altele.

BEATRICE: Mi-e teamă că n-o să le mai văd niciodată!

OTTAVIO: Ştii doar că mi-am scos în vînzare palatul. O să-ţi cumpăr bijuterii mult mai frumoase.

BEATRICE: Dar ca să le vindem se cere timp.

SCANNA: Dacă doriţi, le cumpăr eu şi vă număr banii pe loc! Cît cereţi pe ele?

OTTAVIO: Trebuie să le preţuim mai întîi...

BEATRICE: Dar eu n-am vreme de pierdut.

SCANNA: Dacă doriţi, vă dau numaidecît cei treizeci de ţechini.

BEATRICE: Dă-mi patruzeci.

SCANNA *(către Ottavio)*: Să-i dau?

OTTAVIO: Fireşte, fă-i pe plac.

SCANNA: Atunci să vi-i dau: doisprezece pe care vi i-am dat, şi cu ăştia douăzeci şi opt fac patruzeci.

OTTAVIO: Să mergem să preţuim bijuteriile.

BEATRICE: Şi restul?

OTTAVIO: Ce rest poate să mai fie? O nimica toată, nu-i aşa, domnule Scanna?

SCANNA: Sigur, mai nimic! Cu plecăciune, doamnă marchiză! *(Aparte.)* Ce mai căsnicie şi la ăştia! *(Pleacă.)*

OTTAVIO *(aparte)*: Am sosit tocmai la timp. Restul nu poate fi chiar atît de neînsemnat; o să servească pentru nevoile mele şi pentru a usca lacrimile Bettinei. *(Pleacă.)*

BEATRICE: Cine ştie? Cu douăzeci de ţechini pot să-mi încerc norocul. Iar dacă marchizul nu-mi cumpără alte bijuterii, îi arăt eu! Dar cine plînge aşa? Pare să fie aici, în casă, iar vocea parc-ar veni din altă cameră. Fără îndoială că e cineva. După voce pare o femeie. Te pomeneşti că soţul meu... N-ar fi prima dată. Ia să vedem. Dacă uşa e încuiată, am s-o sparg. Sub ochii mei? În casa mea? Dacă e vreo femeie, o să regrete c-a venit! *(Pleacă.)*

SCENA 3

O altă cameră în casa marchizului, cu două uşi, cu o măsuţă şi cu o lampă

BETTINA: Vai, nenorocita de mine! Ce-o să păţesc aici? Unde-oi fi? În a cui casă? Cine m-o fi adus aici? Unde-o fi soru-mea? Ce-o să zică don' Pantalone? Ce-o să-i spună lui Pasqualino al meu? Şi ce-o să i se întîmple şi lui, dragul de el? Bietul meu Pasqualino, unde eşti, sufletul meu? De ce nu vii s-o scapi pe Bettina ta, cea dragă şi care te iubeşte atîta? Dac-ar şti unde sînt, sînt sigură că s-ar băga şi-n foc pentru mine! Cine-o fi cîinele ăla, ucigaşul ăla care-a făptuit asemenea tîlhărie? Mi-e teamă că-i tot marchizul ăla. Vai! oameni buni, ajutor, deschideţi, mor! Blestemaţi inşi! Fie cu răul, fie cu binele, vor să cîştige, şi gata! Dar cu mine n-o să-i meargă cîinelui ăstuia! Dacă se apropie de mine, o să-l

ciupesc și-o să-l zgîrii pînă l-oi umple de sînge! *(Se aude cum se forțează ușa.)* Doamne, ce-i asta? Sparg ușa. Fie-vă milă, ajutor, că nu mai pot!

SCENA 4

MARCHIZA BEATRICE și BETTINA

BEATRICE: Cine ești dumneata?
BETTINA: O biată fată...
BEATRICE: Ce faci aici?
BETTINA: Nimic.
BEATRICE: Cine te-a adus aici?
BETTINA: Nu știu nimic.
BETTINA: Pe cine aștepți?
BETTINA: Pe nimeni.
BEATRICE: Dar cine dracu ești?
BETTINA: Mă cheamă Bettina, și sînt...
BEATRICE: Destul! Știu cine ești. Ești amanta soțului meu!
BETTINA: Și cine-i soțul domniei-voastre, că nu-l cunosc?!
BEATRICE: O, drăguța de tine! Nu-l cunoști? Marchizul de Ripa Verde.
BETTINA: Blestemat să fie! Nu-l pot vedea în ochi și mi-e silă cînd i se pomenește numele.
BEATRICE: Nu-l poți vedea în ochi, dar vii noaptea la el acasă?
BETTINA: Asta e casa domnului marchiz?
BEATRICE: Chiar a lui.
BETTINA: Aa, acum pricep totul. El e cel care m-a atacat. Va să zică domnia-voastră sînteți soția acestui domn marchiz?
BEATRICE: Da, eu sînt. Și ce vrei să spui?
BETTINA: Buna mea stăpînă, fie-vă milă de mine și nu mă părăsiți. Sînt o fată cinstită. Bărbatul

dumneavoastră a făcut totul ca să mă doboare. Nu i-a mers cu binele, şi acum m-a furat.

BEATRICE: Oare să cred ce spui?

BETTINA: Ca o fată cuminte ce sînt vă jur că aşa e, şi dacă nu mă credeţi, o să vedeţi cu ochii dumneavoastră.

BEATRICE: Dacă-i aşa, mă oblig să te protejez şi să te ajut.

BETTINA: Şi mai aflaţi, înălţimea-voastră, că sînt logodită c-un băiat pe care-l ştiţi şi dumneavoastră.

BEATRICE: Cine e?

BETTINA: Pasqualino, fiul barcagiului dumneavoastră.

BEATRICE: Şi el te place?

BETTINA: Sigur că da, dar toată lumea ne stă-mpotrivă...

BEATRICE: Atunci lasă totul pe mine, şi-ţi promit c-o să te ajut. Acum însă trebuie să plec. N-aş vrea să te las singură aici. Vino cu mine.

BETTINA: Fac tot ce porunceşte înălţimea-voastră.

BEATRICE: O să mergi cu mine la teatru.

BETTINA: Oh, de asta să mă iertaţi, n-am mai fost niciodată. Nu se cade ca fetele să se ducă la teatru.

BEATRICE: Nu se cade ca fetele să se ducă la piesele scandaloase, dar la piesele bune, oneste şi fără cusur pot să se ducă, ba chiar sînt datoare să se ducă; şi dacă vii cu mine, o să vezi o piesă care-ţi va fi de mare folos.

BETTINA: Fac ce porunceşte înălţimea-voastră. Dar domnul marchiz?

BEATRICE: Soţul meu va veni, nu te va mai găsi şi va avea de-a face cu mine.

BETTINA: Şi bietul meu Pasqualino?

BEATRICE: O să-l trimit pe taică-su să-l caute...

BETTINA: O, de-aţi şti cum se împotriveşte omul ăsta!

BEATRICE: Nu va şti pentru ce îl caut.

BETTINA: Oh, dumnezeu să vă răsplătească! Îmi faceţi un mare bine.

BEATRICE: Spune, ţi-e foame? Nu vrei să mănînci ceva?
BETTINA: Eu, înălţimea-voastră? Nu, mulţumesc. Cu cît o să plecăm de-aici mai repede, cu-atît mai bine.
BEATRICE: Dacă-i aşa, să mergem. Dar aud cum umblă cineva la uşa cealaltă...
BETTINA: Tot pe aia m-au aruncat şi pe mine aici.
BEATRICE: E soţul meu, fără îndoială!
BETTINA: Tocmai de-aia, să fugim cît mai repede, pentru dumnezeu!
BEATRICE: Nu, ar fi mai rău.
BETTINA: Uite-l că vine!
BEATRICE: Să stingem lumina. Fă tot ce-ţi spun şi n-avea nici o grijă. *(Stinge lumina.)*
BETTINA: O, acuma o să-mi plesnească inima de mîhnire!...

SCENA 5

MARCHIZUL OTTAVIO, din cealaltă parte, şi cele de mai înainte

OTTAVIO *(căutînd prin întuneric):* Bettina, hei, Bettina!
BEATRICE *(Bettinei, cu voce şoptită):* Răspunde-i!
OTTAVIO *(ca mai sus):* Bettina, n-auzi?
BETTINA: 'Nălţimea-voastră...
OTTAVIO: De ce ai stins lampa?
BEATRICE *(îi vorbeşte Bettinei la ureche, învăţînd-o ce să răspundă).*
BETTINA: *(lui Ottavio):* Am suflat în ea că mi-era ruşine...
OTTAVIO: Unde eşti? Ei, unde eşti?
BEATRICE *(ca mai înainte.)*
BETTINA: Sînt aici...
OTTAVIO: Dă-mi mînuţa dumitale...

BEATRICE *(ca mai înainte. Bettina nu vrea, dar Beatrice o împinge.)*

OTTAVIO: Oh, ce dragă mi-e această frumoasă mînuță! *(Crede că e Bettina, dar e marchiza.)* Spune-mi, mă iubești?

BEATRICE *(ca mai înainte.)*

BETTINA: Da, domle.

OTTAVIO: Vei fi a mea?

BEATRICE *(ca mai înainte).*

BETTINA: Da, domle.

OTTAVIO: Ești supărată că te-am adus aici?

BEATRICE *(ca mai înainte).*

BETTINA: Nu, domle.

OTTAVIO: Așadar, îți place?

BEATRICE *(ca mai înainte.)*

BETTINA: Da, domle.

OTTAVIO: Îmi pare atît de bine, draga mea Bettina...

BEATRICE *(o trage deoparte pe Bettina și-i vorbește ca mai înainte).*

BETTINA *(lui Ottavio):* Dragul meu, m-am săturat să tot stau pe întuneric. Aș vrea să vă duceți s-aduceți o lampă.

OTTAVIO: O să chem pe cineva.

BETTINA: Nu, nu, nu vreau să fiu văzută...

BEATRICE *(ca mai înainte).*

BETTINA: Duceți-vă dumneavoastră și luați-o.

OTTAVIO: Cu plăcere, mă duc numaidecît. *(Aparte.)* Iată cu cîtă ușurință s-a făcut! Ei, așa e cu femeile, trebuie să faci uz de violență! *(Pleacă.)*

BETTINA *(către Beatrice):* A plecat.

BEATRICE: Vino, vino cu mine. Treci în camera cealaltă și așteaptă-mă.

BETTINA: Dar n-aș vrea ca din asta...

BEATRICE: N-avea nici o teamă. Lasă totul în grija mea.

BETTINA: Dacă nu mor nici acu, apoi nu mai mor niciodată! *(Trece în camera cealaltă.)*

SCENA 6

MARCHIZA BEATRICE, apoi MARCHIZUL OTTAVIO cu lampa

BEATRICE: Oh, ce om drăguţ e şi acest soţ al meu! Şi-a încuiat prietena în casă! Dar iată-l că vine cu lumina.

OTTAVIO *(crezînd c-o va găsi pe Bettina, o vede pe Beatrice):* O! Iată-mă!...

BEATRICE: Ce-mi porunceşte domnul soţ?

OTTAVIO *(privind în toate părţile):* Nimic.

BEATRICE: Ce caută înălţimea-voastră?

OTTAVIO *(ca mai înainte):* Nimic.

BEATRICE *(aparte):* Mi se pare cam tulburat...

OTTAVIO *(aparte, căutînd cu ochii în jur, ca mai înainte):* Cum dracu a mai ajuns aici şi asta?

BEATRICE: Ai pierdut ceva?

OTTAVIO *(aparte):* Şi cu toate astea am vorbit cu Bettina... *(Marchizei.)* Da, doamnă, am pierdut.

BEATRICE: Ce anume?

OTTAVIO: Am pierdut o nestemată.

BEATRICE: Nestemata pe care ai pierdut-o am găsit-o eu şi-o ţin la mine. Şi dumneata, domnule marchiz, ar fi trebuit să te gîndeşti că astfel de nestemate nu se aduc în casă; că soţiei trebuie să-i porţi respect, nu să-i dai asemenea exemple rele. *(Intră în camera în care se află Bettina şi încuie uşa.)*

OTTAVIO: Sînt uluit! Cum de-a putut marchiza să afle totul? Cum a putut să pătrundă... Da! Pe întuneric am vorbit cu Bettina, dar acum unde-o fi dispărut? Ah, da, trebuie să mi-o fi înhăţat marchiza! Dar mai înainte de-a o face să dispară din casa asta, trebuie s-o regăsesc şi s-o iau cu mine! Trebuie să fac asta! Să ştiu că răstorn şi casa, dar tot trebuie să iasă aşa cum vreau eu! *(Pleacă.)*

SCENA 7

E tot noapte. Stradă
CATTE, în rochia ei de mătase

CATTE: Unde sînt? Încotro merg? Cu bezna asta nici strada n-o cunosc. Măcar de-ar fi aprins felinarele... dar să am puţină răbdare, că răsare ea, luna. Unde-o fi biată soru-mea? Cine-o fi înhăţat-o? Nu poate fi altul decît domnul marchiz, asta e sigur. Dar fără să mă facă să mor aşa, de groază, nu putea să-mi spună mie o vorbă, şi i-o duceam frumuşel pînă acasă? Mi-e milă de mine, nenorocita, că nu ştiu unde s-apuc... Tare frică mi-e c-o să stau toată noaptea asta aici, s-aştept pînă mi-or sări ochii! Măcar de-ar trece un suflet de om să-şi facă milă cu mine.

SCENA 8

LELIO şi CATTE

LELIO: Ce mult îmi place Veneţia mea dragă! Nu mi-o mai aminteam... sînt ani de cînd lipsesc. Dar mai ales femeile, femeile de pe-aici, femeile astea veneţiene ar face să se îndrăgostească de ele şi pietrele! Unde se mai găseşte atîta graţie, atîta sprinteneală, atîta gingăşie? Pînă şi cele urîte se fac plăcute. Ştiu să se gătească atît de bine, că te farmecă. Priveşte numai la fete, la fetişcane! Ce îmbrăcăminte! Ce aer! Ce talie! Ce figură! Ce parfum! Ce trufanda!

CATTE *(aparte)*: Ăsta pare să fie de prin alte locuri.

LELIO: Mi se pare că văd o femeie. La orice oră se găsesc noroace din astea. Ce rău îmi pare că n-am nici un ban!

CATTE: Ia să trec eu pe lîngă el, să văd, îl cunosc? *(Se apropie de Lelio.)*

LELIO: Singurică, doamnă?
CATTE: Singură, din nenorocire...
LELIO: Dar ce vi s-a întîmplat?
CATTE: M-am rătăcit de-ai mei şi nu ştiu să mă mai întorc acasă.
LELIO: Să vă însoţesc?
CATTE: Măcar de-aţi face-o!
LELIO: Aţi cinat?
CATTE: Nu, domnule.
LELIO: Nici eu.
CATTE: Mîncaţi seara?
LELIO: Cînd pot.
CATTE: Cum cînd puteţi?
LELIO: Vreau să spun cînd am bani.
CATTE: În seara asta n-aveţi?
LELIO: N-am para chioară!
CATTE *(aparte)*: Ăsta e norocul meu!
LELIO: Vreţi să vă servesc cu un pahar de muscat?
CATTE: Dar parcă spuneaţi că n-aveţi bani...
LELIO: Am încredere în dumneavoastră.
CATTE: Adică să plătesc eu?
LELIO: Plăteşte fiecare cîte un rînd.
CATTE *(aparte)*: Ei, lua-te-ar dracu! *(Lui Lelio.)* Muscatul îmi face rău.
LELIO: Poate că acasă aveţi un vin mai bun...
CATTE: Vin slab, numai din cel slab.
LELIO: O, ce mult îmi place vinul slab!
CATTE *(aparte)*: Ăsta e şmecher al naibii! Halal străin mi-am găsit şi eu!
LELIO: Vreţi să mergem?
CATTE *(aparte)*: Trebuie să-l rabd, ca să nu merg singură.
LELIO: Eu aşa mă port cu femeile: cînd am, cheltuiesc eu, cînd n-am, spun, şi dacă-mi dau, primesc.
CATTE: Dar să ştiţi că la Veneţia o să găsiţi puţine din cele care-o să vă dea.

LELIO: Dacă binevoiți, mîna dumneavoastră...
CATTE: Iată-mă. *(Aparte.)* Oare-aș fi putut nimeri mai rău?

SCENA 9

PANTALONE, cu un lampion, și cei de mai înainte

PANTALONE *(lui Lelio):* Ah, aici erai, spurcăciune?!
LELIO *(aparte):* Nenorocită întîlnire! Taică-meu a început să mă urmărească. *(Fuge.)*
PANTALONE: Coană Catte, ce văd? Aici, la ora asta? Ce-i cu Bettina? Ce făceai aici cu fiu-meu?
CATTE: O, don' Pantalone, cît am mai plîns! Cîte-am îndurat! Ne-au înșfăcat pe amîndouă, cum ai văzut. Ne-au luat și ne-au dus nu știu unde, apoi mie mi-au dat drumul, să plec. Despre soru-mea nu mai știu nimic, nimic...
PANTALONE: Și cu fiul meu ce făceai?
CATTE: Fiul dumneavoastră era derbedeul ăla? Habar n-aveam. La ora asta nu văd nimic și nu știu să mă duc acasă. A venit, a spus că mă-nsoțește pîn-acasă și m-a luat cu el.
PANTALONE: O, ce pacoste mai e și băiatul ăsta! Vezi, coană Catte, mi-au căzut pe cap două necazuri mari. Unul — că am un băiat păcătos cum nu se mai află, iar celălalt — că am pierdut-o pe Bettina în felul ăsta nenorocit. Pentru primul găsesc eu leac chiar în noaptea asta. Am tocmit niște oameni care-or să pună mîna pe el și-or să-i tragă cîteva ca de data asta să se sperie, iar altă dată să-și bage mințile-n cap. Pentru al doilea nu știu ce să mai spun: nu știu unde s-o pornesc. Îl bănuiesc pe marchiz. Nu sînt sigur nici de Pasqualino. Am oameni care-or să afle

tot. O să fac orice ca lucrurile să iasă la iveală şi jur pe cuvîntul meu de negustor cinstit că cine mi-a făcut-o o să mi-o plătească! *(Pleacă.)*

SCENA 10

CATTE, singură

CATTE: Oh, cu ce foc se mai jură! Nu zic că n-ar fi negustor cinstit, dar ştiu că cine vrea să aibă o fustă de asta trebuie să plătească cotul cu două lire mai mult decît face. Materialul ăsta de rochie l-am cumpărat drept mătase dublă de Florenţa, şi ea e de Modena toată ziua! Şi vînzătorul se mai şi ţinea de capul meu, spunîndu-mi că mai lasă din preţ numai să i-l dau lui în lucru. Nu se mai poate trăi cu negustorii ăştia! Vor totul pentru ei. Dar ia te uite cum stau aici pe pragul ăsta şi vorbesc singură, ca nebuna! Văd că se apropie un felinar... dacă oamenii care vin se duc spre locurile mele, mă ţin după ei.

SCENA 11

MARCHIZA BEATRICE, mascată, BETTINA, în fustă şi bluză, cu o mască doar pe ochi, UN SERVITOR, cu un lampion, şi CATTE

BEATRICE: Aşa e, cum spun, apa îmi face rău, nu pot să merg cu barca şi merg pe jos.

BETTINA: Unde mergem, înălţimea-voastră?

BEATRICE: La teatru.

BETTINA: Fie-vă milă de mine, nu-i potrivit ca tocmai în seara asta să mergem la teatru.

BEATRICE: Ţi-am spus că merg la teatru şi te iau cu mine tocmai pentru a te încredinţa unei rude de-ale mele pe care sînt sigură c-o voi găsi acolo.

BETTINA: Dacă mă găseşte domnul marchiz, e vai de mine!
BEATRICE: Dacă eşti cu mine, nu va îndrăzni nici măcar să te privească.
CATTE: Bettina, tu eşti?
BETTINA: Vai de mine! Mor de frică! Cine mă cheamă pe nume?
CATTE: N-o mai cunoşti pe Catte, soru-ta?
BETTINA: Dumneata eşti?
CATTE: Eu sînt, surioară!
BETTINA: O, draga mea! Lasă-mă să te strîng în braţe.
CATTE: Sigur, vino-ncoa să te pup! *(Se îmbrăţişează.)*
BEATRICE: Cine e?
BETTINA: Soru-mea!
CATTE: *(marchizei)*: Sînt o femeie cumsecade, să ştiţi! De ce vă temeţi?
BETTINA: Ce-i cu Pasqualino?
CATTE: O! Nu l-am văzut încă! M-am rătăcit... nu ştiu nici unde sînt, nici unde să mă duc.
BETTINA: Soro dragă, nu mai pot! Dacă nu-l văd, să ştii că mor...
CATTE: Spune-mi, ce-ai păţit?
BETTINA: O să-ţi povestesc nişte lucruri!
CATTE: Şi marchizul?
BETTINA. El era călăul!
CATTE: Şi-ai avut vreo încurcătură?
BETTINA: Ce încurcătură?
CATTE: Păi... nu mă înţelegi?
BETTINA: Aha... N-a fost nimic!
CATTE: Bine c-ai scăpat!
BETTINA: Mulţumită doamnei acesteia.
CATTE: Cine-i?
BETTINA: Soţia lui.
CATTE: Ce spui?!
BEATRICE: Aşa e. *(Bettinei.)* N-aţi isprăvit încă?
BETTINA: Acum, înălţimea-voastră, vin îndată. Şi don' Pantalone?

CATTE. A trecut pe-aici chiar adineauri. E turbat de necaz.

BETTINA: Săracu! Îmi pare rău de el!

BEATRICE: *(Bettinei)*: Se face tîrziu. Comedia trebuie să fi început...

CATTE: *(Bettinei)*: Te duci la teatru?

BETTINA: Da, trebuie.

CATTE: O! De-aș putea veni și eu.

BETTINA: Înălțimea-voastră, îngăduiți să vină și soru-mea?

BEATRICE: Fără mască?

CATTE: Ei, m-oi înfofoli și eu în rochia asta, n-aveți nici o teamă!

BEATRICE: Atunci să mergem! *(O pornește înainte cu servitorul.)*

BETTINA: *(spre Catte)*: Nu mă trage inima de loc!

CATTE: Hai, și lasă! O să rîdem.

BETTINA: Mai mult aș vrea să plîng...

CATTE: O, ce prostii îndrugi!

BEATRICE: Ia-o înainte, fetițo!

BETTINA: Bine, înălțimea-voastră. Cu toate că mi-ar fi mai drag să merg alături de Pasqualino al meu.

CATTE: Merg și eu, înălțimea-voastră?

BEATRICE: Da, și dumneata.

CATTE: O, dumnezeu să v-ajute!

BEATRICE: Vreau să văd dacă voi putea termina totul în noaptea asta. Pe Pasqualino l-am pus în gardă. *(Pleacă toate trei întovărășite de servitor).*

SCENA 12

Vedere spre Canal Grande; gondole. Într-o parte se vede un fel de gheretă de scînduri prin care se intră în teatru. Ceva mai încoace, ușa prin care se iese din teatru și ferestruica prin care se vînd biletele de intrare. Din cînd în cînd

un băiat strigă: *„Luaţi-vă bilete, doamne măşti, zece bani bucata, şi plata înainte, doamne măşti"*. De cealaltă parte, o bancă lungă, pentru patru persoane. Ici şi colo felinare, cum se obişnuieşte la intrarea teatrelor. Diferite măşti trec încoace şi încolo; unele vin să cumpere bilete, apoi intră în teatru, în timp ce altele vin fără să ia bilete; trece NANE, barcagiul, cu un lampion, conducînd cîteva măşti care intră în teatru; apoi servitorul, cu lanterna, conducînd pe MARCHIZA BEATRICE, BETTINA şi CATTE; apoi MENEGO CAINELLO cu MARCHIZUL OTTAVIO şi alţi patru indivizi, care merg la teatru. Băiatul strigă din cînd în cînd: *„Luaţi-vă bilete!"* etc.; apoi, dinăuntru, se aude strigătul: *„Ieşirea pe aici!"* Se deschide o uşă şi ies Menego şi Nane, cu lampioane

MENEGO: Te salut, cumetre Nane!

NANE: Să fii sănătos, cumetre Menego!

MENEGO: Ei, ţi-a trecut?

NANE: Ce să-mi treacă?

MENEGO: Supărarea de la cearta aia...

NANE: Păi... am uitat-o...

MENEGO: Cît de duşmani sîntem pe mare, tot pe-atît de buni prieteni şi de fraţi pe uscat.

NANE: Trebuie să strigi uneori ca să-ţi păstrezi rangul, deşi o faci fără chef.

MENEGO: De ce crezi tu că n-am dat îndărăt? Fiindcă era stăpînul acolo? Nici pomeneală! Am făcut aşa fiindcă erau de faţă cincizeci de barcagii, şi dacă trăgeam înapoi, şi-ar fi bătut joc de mine cu toţii.

NANE: Ţi-ai dus stăpînul la comedie?

MENEGO: Da, cumetre.

NANE: Şi eu am adus un străin care-a venit azi-dimineaţă. L-am mai slujit de cîteva ori şi nu-mi dă prea multă bătaie de cap.

MENEGO: Şi petrece?
NANE: Lucru mare!
MENEGO: E cu femeia lui?
NANE: Cine ştie!
MENEGO: Păi atunci să-mi povesteşti, drăguţule!
NANE: Să trimitem să ne aducă ceva de la cîrciumă...
MENEGO: Foarte bine, şi să stăm la adăpost.
NANE: Cam trage vîntul ăsta!
MENEGO: Tocmai de-aia. Cu-o cană de-ăla albu îl potolim noi. *(Către Băiat.)* Mă, ăla micu, cu biletele, ia fă-te-ncoa!
BĂIATUL: Ce doriţi?
MENEGO: Du-te aici, aproape, şi cere să-ţi dea nişte vin din ăla dulcele. Spune-i jupînului că te-a trimis Cainello... şi să-ţi scoată de-ăla din care dă la prieteni. Auzi?
BĂIATUL: Bine.
MENEGO: Şi grăbeşte-te, nu căsca gura, că ţi-oi da şi ţie ceva.
BĂIATUL: Mă duc şi vin cît ai clipi! *(Pleacă.)*
MENEGO: Ia zi-i, frăţioare, că te ascult.
NANE: Iată-mă-s!
MENEGO: Ia spune, cum e cu străinul ăsta?
NANE: Cum să fie? Bine! Îmi dă cîte un ducat pe zi, şi pe deasupra să beau şi să mănînc; şi, cînd vrea să meargă cu două vîsle, plăteşte dublu.
MENEGO: Trebuie să fie tare bogat...
NANE: Am auzit de la un servitor de la han, care e dintr-un loc cu el, că rudele omului meu n-au nici după ce bea apă.
MENEGO: Şi-atunci de unde are bani?
NANE: Ei! Joacă şi el cărţi.
MENEGO: Şi femeia el o ţine?
NANE: Cînd o ţine el pe ea, cînd îl ţine ea pe el.
MENEGO: Şi stau de vorbă?
NANE: De... flux şi reflux.
MENEGO: La han?

NANE: Sigur că da, la han. La ce altceva crezi tu că slujește hanul?
MENEGO: Și e frumoasă stăpîna asta a ta?
NANE: Dacă te uiți bine la ea, nu prea face multe parale...
MENEGO: Haine?
NANE: Aer și vînt.
MENEGO: Giuvaeruri?
NANE: Mărgele de sticlă, din cele mari.
MENEGO: Și stăpînul e gelos?
NANE: Foarte gelos. Se scoală cu noaptea-n cap și începe scandalul.
MENEGO: Știi, și stăpînul meu e poamă bună.
NANE: Bine, dar stăpîn'ta nu-i nevasta lui adevărată?
MENEGO: Ba da, dar ce-are a face? Face și de astea. Modă nouă, ce să-i faci! Modă nouă.
NANE: Și stăpîn'tu cum stă cu paralele?
MENEGO: E lefter de te-apucă frica!
NANE: Și-al meu e acuma tot așa... te-apucă groaza cînd te uiți la el!
MENEGO: Eu, să știi, în zilele astea n-o să mai ies decît așa, din cînd în cînd.
NANE: De ce? Dau faliment?
MENEGO: Ei, domnișorii ăștia nu dau faliment așa repede, se trag pe la țară pe undeva, dau drumul la servitori, mănîncă o dată la doi ani, și-apoi se întorc la Veneția să petreacă.
NANE: Se zice că nevastă-sa joacă jocuri de noroc nebunește!
MENEGO: Și-o să înnebunească, așteaptă numai...
NANE: Alaltăieri am auzit c-au dat o masă nemaipomenită...
MENEGO: Întreabă-l pe vînzătorul de păsări, că și-acum are de luat banii pe marfă.
NANE: Dar banii tăi ți-i dau?
MENEGO: Te cred! Dacă vor să le fac treaba...

SCENA 13

BĂIATUL, cu vinul, şi cei de mai înainte

BĂIATUL: Hei, am adus vinul!
MENEGO: Bravo!
BĂIATUL: Îmi dai şi mie ceva?
MENEGO: Mai e vorbă! Sînt om de onoare. Ţine, du-te de-ţi cumpără mere coapte. *(Îi dă doi bani.)*
BĂIATUL: Luaţi-vă bilete, doamne măşti! *(Către portar.)* Hei, mă laşi să intru? Sînt aproape patru ceasuri din noapte. *(Poarta se deschide. Intră.)*
MENEGO: Să fii sănătos, cumetre!
NANE: Toate cele bune!
MENEGO: În cinstea dumitale, cumetre!
NANE: Sănătate! *(Bea.)*
MENEGO: Şi dumitale...

SCENA 14

TITA, care iese pe uşa teatrului, şi cei de mai înainte

MENEGO *(lui Tita)*: Nu vii la noi, cumetre?
TITA: De, ştiu şi eu?
NANE *(lui Tita)*: Hai, nu vii?
TITA: Nu-s aici?
MENEGO: Ia de bea, că plătim noi tot. *(Îi dau să bea.)*
TITA: *(bea)*: Dacă-i cinste de la prieteni, se cheamă că-i de două ori cinste.
MENEGO: Cînd e vorba de băieţi de treabă, se poate să nu le fac cinste?
NANE: Cred c-ai petrecut o leacă la teatru...
TITA: Vai, ce-am mai rîs!
MENEGO: E lume?
TITA: Claie peste grămadă!
MENEGO: Le place?

NANE: Bieții comedianți! Își dau toată silința, dar știi cum e lumea pe-aici... Dar, oricum, le-au făcut oamenilor pe plac. Se chinuiesc ei, dar și lumea le dă curaj. *(Din teatru se aud aplauze și strigăte de bravo.)*

MENEGO: I-auzi! Ce mai hărmălaie! *(Se aud din nou aplauze.)*

TITA: Vezi? Merge!

MENEGO: Sînt mulți barcagii?

TITA: Mai mult de-o sută.

MENEGO: Dacă le place barcagiilor, e bine. Noi sîntem ăia care fac norocul comedianților. Dacă ne place nouă, spunem pe oriunde ne ducem: O, ce mai comedie, ce mai comedie, ce lucru de soi! În teatru, dacă batem noi din palme, bat toți... că ne place și nouă lucrul bun. Nu ținem seamă nici de draci, nici de urlete, căci nouă comedii din alea cu miez ne trebuie.

SCENA 15

UN CĂPITAN DE POLIȚIE, cu oamenii lui, apoi, LELIO și cei de mai înainte

NANE: Ei, copoii!

TITA: L-o urmări pe careva?

NANE: Cine știe? Ăștia caută răul așa cum fac și doctorii.

MENEGO: Ei, oameni buni! Se duc prin toate teatrele și bine fac. Așa se stîrpesc hoții.

LELIO *(aparte)*: O, drăguții de ei! Trei barcagii care stau de vorbă. Ce plăcută conversație!

MENEGO *(lui Nane)*: Cine e domnișorul ăla care se uită la noi?

TITA: Doriți barcă?

LELIO: Ei, jupîn Tita, dumneata ești?

TITA: O, don' Lelio, dumneavoastră erați?

MENEGO: Cine-i? E vreo secătură din alea?
TITA: E om de-al nostru, venețian, crescut la Livorno.
NANE: Dacă-i venețian, atunci să vină. *(Lui Lelio.)* Ce poruncești?
MENEGO: Ei, numai bine și trăiască Veneția! *(Vorbește cu Lelio și-i dă să bea.)*
LELIO: Vinul ăsta e grozav, îmi place foarte, foarte mult.
MENEGO *(glumind)*: Îmi pare foarte, foarte bine.
LELIO: Cînd vreți să mergem să lopătăm prin mlaștină?
MENEGO: Știți să umblați cu lopețile?
LELIO: Pe vremuri eram foarte priceput.
NANE: Ce se mai umflă-n pene, drăguțul de el!
LELIO: Ce mult îmi place aici. Îmi dați voie să șed?
MENEGO: Ca la dumneavoastră acasă. *(Lelio se așază.)*
LELIO: Moșule dragă, mai dă-mi un pahar! *(Bea din nou.)*
NANE: Ca la dumneata acasă, cumetre prostălău.

SCENA 16

Unul dintre copoi se duce la polițiști și face semn că l-a descoperit pe Lelio. Aceștia vin să-l prindă. Barcagiii îl apără și, dînd cu cănile, cu pietre și cu banca pe care stau, îi pun pe fugă pe polițiști, strigînd după ei: *„Cărați-vă spurcaților! Da-ți-i pace, descreieraților! Terminați odată!"* După ce polițiștii au fugit:

NANE: Victorie, victorie!
LELIO: Sînteți grozavi, vă rămîn obligat.
MENEGO: Bravo nouă, să trăim!
TOȚI: Trăiască barcagiii, trăiască!

SCENA 17

MARCHIZA BEATRICE, mascată şi îmbrăcată cu hainele Bettinei, BETTINA cu cele ale marchizei şi cu capişonul negru tras pe ochi, şi SERVITORUL cu lampionul, ies din teatru

BETTINA: De ce-aţi vrut să pun toate astea pe mine? Eu nu ştiu să port haine din astea.

BEATRICE: Bărbatul meu ne-a văzut; am impresia că ne-a recunoscut şi, de aceea, ne-am schimbat îmbrăcămintea la sfîrşitul reprezentaţiei.

BETTINA: Şi ce rost au toate astea?

BEATRICE: Rostul îl vei afla mai tîrziu.

BETTINA: Şi soru-mea un' s-a dus?

BEATRICE: Am trimis-o la noi acasă, cu contesa, verişoara mea, ca să nu încurce cele ce-am hotărît cu ea.

BETTINA *(aparte)*: Grea noapte mai e şi-asta pentru mine!

SCENA 18

PASQUALINO şi cele de mai înainte

PASQUALINO: O, soartă păcătoasă, unde s-o fi dus Bettina mea?

BETTINA *(aparte)*: O, dragul meu, dac-aş putea să-ţi spun că sînt aici!

BEATRICE *(încet, Bettinei)*: Iată-l şi pe Pasqualino, am trimis anume să-l caute.

BETTINA *(încet, marchizei)*: Anume? De ce?

BEATRICE *(încet)*: Anume pentru dumneata.

BETTINA *(încet)*: Pentru mine? Dar ce să fac cu el?

BEATRICE *(încet)*: Nu v-aţi logodit?

BETTINA *(încet)*: Ba da, înălţimea-voastră...

BEATRICE *(încet)*: Bine, atunci du-te cu el.

BETTINA *(încet)*: O, asta nu! Încă nu-mi e bărbat.
BEATRICE *(încet)*: Ce spui?
BETTINA: Sînt o fată cinstită.
BEATRICE *(aparte)*: Nostimă mai e şi fata asta!
PASQUALINO: Stăpîna a trimis după mine. Mi-a spus s-o aştept aici. Ce-o vrea? O, unde s-o fi dus Bettina mea? A fugit? M-a trădat? M-a părăsit? Simt că mă-năbuş!
BEATRICE *(Bettinei)*: Ia uită-te la el! Nu-ţi face milă?
BETTINA *(marchizei)*: L-aş mîngîia dacă-aş putea...
BEATRICE *(Bettinei)*: Şi de ce nu poţi?
BETTINA *(marchizei)*: Fiindcă nu-s femeia lui!
BEATRICE *(Bettinei)*: Cel puţin spune-i că eşti aici.
BETTINA *(marchizei)*: Dacă mă dau pe faţă, nu ştiu ce s-ar mai întîmpla, căci mă iubeşte şi-l iubesc şi eu.
BEATRICE *(Bettinei)*: Eşti prea aspră.
BETTINA *(marchizei)*: Sînt o fată cinstită.
BEATRICE *(aparte)*: Fetele de felul ei sînt rare ca şi muştele albe.
PASQUALINO *(aparte)*: Măştile alea două se uită la mine. N-o fi cumva stăpîna? Mi se pare că e pelerina ei. Şi ailaltă, în bluză, fustă şi cu masca pe ochi, n-o fi cumva Bettina? Oh, de-ar vrea domnul să fie ea!
BEATRICE *(Bettinei)*: Ei, hai să isprăvim!
BETTINA *(marchizei)*: Nu, mai bine fug!

SCENA 19

MARCHIZUL, OTTAVIO, care iese pe uşa teatrului urmat de cei patru oameni ai săi, şi cei de mai înainte

OTTAVIO *(către oamenii săi)*: Iat-o pe soţia mea şi pe Bettina. Amici, fiţi gata, dacă e nevoie!
BETTINA: Vai de mine, cine sînt măştile astea?

BEATRICE: Nu te mișca.

OTTAVIO *(apucînd-o cu forță pe marchiză de mînă, crezînd că e Bettina)*: Te-am găsit, în sfîrșit! De-acum n-o să-mi mai scapi din mînă. Și dumneata, doamnă mască, *(Bettinei, crezînd că e Beatrice)* dacă nu ai minte, o să ai de-a face cu mine! Pasqualino, dumneata ce faci aici?

PASQUALINO *(zăpăcit)*: Eu?... Păi... am venit la teatru...

OTTAVIO: Oferă-i brațul marchizei și condu-o acasă. *(Bettinei, pe care n-o recunoaște.)* Mă jur că ai să mi-o plătești! *(Apoi marchizei.)* Vino, sufletul meu, să mergem să ne mîngîiem inima! *(Pleacă cu marchiza și cu oamenii.)*

SCENA 20

PASQUALINO și BETTINA

PASQUALINO: Înălțimea-voastră, sînt aici ca să vă servesc. Binevoiți să-mi dați mîna. Cum? Nu vreți? Nu binevoiți? Stăpînul mi-a poruncit așa, altfel... Cel puțin spuneți-mi pentru ce m-ați chemat? Pentru nimic? Bine, să lăsăm. Masca aia cu bluză cine era? Bettina? Nu pot să cred. Ah, am pierdut-o pe Bettina mea! Nici nu știu ce-i cu ea. Dacă n-o găsesc, mă rog lui dumnezeu să-și facă milă de mine și să-mi ia viața. De ce plîngeți? *(Bettina plînge.)* Uite, vă curg lacrimile pe mantie. Vă curg pe obraz. De ce nu le ștergeți? Nu vreți? Nu știu ce să mai spun. Nu vreți să mergeți acasă? *(Bettina face semn că da.)* Da? Atunci să vă ajut. Nu vreți mîna, nu? *(Bettina refuză mîna.)* Ei! Dacă n-o găsesc pe Bettina, îmi pierd mințile! *(Pleacă.)*

BETTINA: Să mă dau pe față? Nu. Doi îndrăgostiți singuri, noaptea? Dacă știe cine sînt, nu știu ce-ar mai putea să iasă. *(Pleacă.)*

SCENA 21

Cameră de parter în casa marchizului Ottavio
MENEGO, cu lampionul, și LELIO

MENEGO: Așadar, tatăl dumitale vrea să te bage la răcoare?

LELIO: Întocmai.

MENEGO: Și de ce?

LELIO: Fiindcă-i smintit. Pretinde să-i urmez pilda, dar firea mea nu se potrivește de loc cu asta.

MENEGO: Ascultă, domnișorule, eu te-am apărat și te-am scăpat din mîna copoilor pentru că n-aveam ordin să te prind și fiindcă era prea mare neruşinarea ălora să năvălească peste niște oameni de onoare și să-i facă de ocară. Altfel ți-aș spune că fiii trebuie să asculte de tatăl lor! Cînd copilul nu-i bun, taică-su trebuie să-l atingă și să nu slăbească chinga, pentru că pînă la urmă tot copilul zice că taică-su-i de vină că nu l-a crescut cum trebuie...

LELIO: Bine, dar tot ce-i place tatei nu-mi place mie! Dacă aș fi, bunăoară, fiul dumitale și aș duce viața pe care o duci dumneata, aș fi încîntat!

MENEGO: Da, te înțeleg, fiindcă e bun lucru să mergi cu barca la plimbare, să te distrezi, dar să lopătezi zi și noapte, pe ploaie, pe zăpadă și pe îngheț, pe vînt și pe întuneric, pe orbecăiala aia blestemată... e o distracție pe care, dacă s-ar putea, nu prea aș dori-o de bunăvoie.

LELIO: Ce să mai vorbim, fiecare cu patima lui, eu o am pe-asta!

SCENA 22

DONNA PASQUA şi cei de mai înainte

PASQUA: Hei, Menego, unde te-ai băgat? Te tot caut de la o vreme şi nu te mai găsesc!
MENEGO: Ah, femeile! Bine-ai venit.
PASQUA: Vino-ncoa, fiul meu, de cînd nu te-am mai văzut! Dă-mi mîna.
MENEGO: Da, băbuţo, o să ne-alintăm noi, nu-ţi fie teamă.
LELIO *(aparte):* Tare-mi place bătrînica asta!
PASQUA *(lui Menego):* Ce-ai de gînd cu băiatul ăsta frumuşel?
MENEGO: Îţi place?
PASQUA: Mie-mi place, cum nu...
MENEGO: Dacă vrei, stai.
PASQUA: Aş putea să-l şi sărut?...
MENEGO: Fireşte, ce naiba! Ţi-o fi teamă că sînt gelos?
PASQUA *(aparte):* Dac-ai şti cine e, n-ai mai vorbi aşa!

SCENA 23

PANTALONE şi cei de mai înainte

PANTALONE *(din culise):* Jupîn Menego, pot să intru?
MENEGO: Cine-i? Intră!
LELIO: Vai de mine! Tata!
PANTALONE: Ah, aici erai, nenorocitule? Mă mir de dumneata, jupîn Menego, că acoperi un tîlhar ca ăsta, un descreierat ca ăsta! Mi s-a spus c-a venit aici. L-am întrebat şi pe domnul marchiz. Mi-a spus că nu-i aici, dar eu tot am venit să mă încredinţez. Şi iată-l, nenorocitul, smintitul de el!

PASQUA: Don' Pantalone, așa vorbești de fiul dumitale?

PANTALONE: Doică dragă, de-ai ști ce necazuri am de la el, mi-ai plînge de milă. Mai bine l-aș fi strîns de gît cînd era în leagăn!

MENEGO: Dar ce-a făcut?

LELIO: Nimic, n-am făcut nimic!

PANTALONE: Oare n-ai spus tu că vrei să mă ciomăgești?

LELIO: Nu te cunoșteam atunci.

PANTALONE: Și despre mersul la cîrciumă toată ziua, despre jucatul în cărți și băutul cu tot soiul de nemernici nu spui nimic?

LELIO: Aici ai dreptate, dar nu pot face altfel!

PANTALONE: Ei bine, dacă-i așa, pregătește să te despărți de taică-tu. Am vorbit cu căpitanul unei corăbii, care-i cu pînzele ridicate de plecare. O să te duci spre Levant, o să te faci marinar, c-așa-ți place!

PASQUA *(aparte)*: Oh, sărăcuțul! Nu vreau să se întîmple una ca asta!

LELIO: Eu spre Levant? O, ce bun ești!

PANTALONE: Da, domnișorule, spre Levant... și, dacă nu te duci de voie, o să te duci de nevoie. Îl aștept pe domnul marchiz, ca să-l salut, după cum cere bunacuviință, și-apoi o să vezi tu ce-o să ți se-ntîmple, secătură!

LELIO: Ei, pe legea mea, nu știu ce mă oprește să... *(Îl amenință pe Pantalone.)*

MENEGO: *(se bagă între ei)*: Stai, stai, potolește-te!

PANTALONE: Cum? Pe mine? Îl amenințI pe tatăl tău? Gata! Repede! Oamenii sînt jos! *(Strigă spre ușă.)* Hei, unde sînteți? Fiu-meu vrea să mă bată!...

PASQUA *(aparte)*: Bietul meu băiat! Numai din vina mea o să se prăpădească!

MENEGO: Hai, lăsați, liniștiți-vă, rînduim noi totul.

PANTALONE: N-am nevoie de sfaturile dumitale. Cînd un fiu nu poartă respect părintelui său, nu merită milă. Vreau să-l bag la temniță.

PASQUA: Ah, don' Pantalone, pentru numele lui dumnezeu, liniștiți-vă!

PANTALONE: Nu mă mai bate la cap!

PASQUA: Vreți să-l băgați în temniță?

PANTALONE: Da, o să-l arunc într-o cămăruță dosnică!

PASQUA: O să vedeți însă că n-o să fie așa!

PANTALONE: Nu? De ce?

PASQUA *(aparte)*: Ce să fac, doamne? Să vorbesc, sau să nu vorbesc? Vai, nenorocita de mine! Trebuie să-mi deșert sufletul. *(Tare.)* Fiindcă nu-i fiul dumneavoastră!

PANTALONE: Nu-i fiul meu? Măcar de n-ar fi! Dar ce-înseamnă asta, doică, ce-înseamnă asta?

PASQUA: Acum, că-l văd într-o încurcătură ca asta, nu mai pot să tac. Aflați deci că l-am schimbat pe cînd era în leagăn.

PANTALONE: Și-atunci al cui copil e?

PASQUA: E-al meu și al bărbatului meu.

MENEGO *(către Pasqua)*: Nu mai spune?!

PASQUA: Da, domle, am crezut că fac bine. Am făcut asta ca să crească și el ca lumea, să nu-i lipsească nimic și s-ajungă și el în rînd cu oamenii.

MENEGO: Bravo! Bine-ai făcut.

PANTALONE: Și-al meu unde-i?

PASQUA: E Pasqualino, despre care credeați că-i feciorul meu.

PANTALONE: Pasqualino? Foarte bine. Te cred. Ăsta trebuie să fie adevărul. Pasqualino e cinstit, are apucături alese, pe cînd ăsta are numai gînduri grosolane și ordinare. Se cunoaște că-n Pasqualino e sîngele meu, iar în Lelio sînge de barcagiu. Păstrați-vă, așadar, comoara și lăsați-mă să-mi îmbrățișez feciorul. Pe ăsta-l iert, fiindcă văd că nu poate face altfel de cum îi cere firea lui, și natura nu i-a putut da nimic care să-mi fie pe

plac! Nu vă mai cer alte mărturii despre schimbarea făcută şi nu pun în discuţie faptul, pentru că-mi dau seama de adevăr după aceste două firi atît de deosebite. Iar tu, femeie nebună ce eşti, află c-ai merita să-ţi plătesc cu vîrf şi-ndesat, căci din pricina ta a ieşit tot tămbălăul ăsta! Dar cerul te-a pedepsit pentru că dorind, prin înşelăciune, să ai un fiu virtuos şi învăţat, a ieşit ca şi cum ar fi crescut în casa voastră. De unde şi vorba că cine înşală pe altul, pe el se înşală, că din rău nu poate ieşi bine, că la femei ura e tot aşa de păcătoasă ca şi dragostea, şi că voi, astea, aţi merita să vă bage una cîte una într-o piuă şi să vă bată cu maiul pînă v-o zdrobi! *(Pleacă.)*

SCENA 24

LELIO, MENEGO şi DONNA PASQUA

LELIO *(donnei Pasqua)*: Doamnă, ai spus adevărul? Ori ai făcut-o ca să mă scapi de închisoare?

PASQUA: Ba nu, fiul meu, am spus adevărul golgoluţ.

LELIO: Sînt cel mai fericit om din lumea asta!

MENEGO: Numai că eu nu prea sînt.

LELIO: Şi de ce, dragă tată?

MENEGO: Pentru că nu-mi prea vine la socoteală să mă pomenesc cu asemenea podoabă de băiat pe cap!

LELIO: Ascultă, nu prea m-am purtat cum trebuie, pentru că voia să mă silească să fac ceva care nu-mi era pe plac. Daţi-mi o bonetă roşie, o vîslă în mînă şi o barcă bună, şi-o să vedeţi ce bine-o să mă port!

MENEGO: Vrei să faci pe barcagiul cu surle şi tobe?

LELIO: Chiar aşa, şi-o să folosesc pînă şi vorbe de-ale voastre!

MENEGO: Ei, să ştii că-mi vine rău! Frumoasă treabă ai mai făcut, nevastă!

PASQUA: Moşule dragă, nu ştiu ce să mai spun. Am crezut c-o să iasă bine...

MENEGO: Ah, doamne, simt că m-aprind!

PASQUA: Stai, dragă bărbate, nu te-nfuria şi nu mă duşmăni, că sînt băbuţa dumitale!

MENEGO *(donnei Pasqua):* Dac-aş fi pierdut un fiu bun, ar mai fi mers, dar aşa, să găsesc unul rău, asta nu-mi place de loc! Mai bine tăceai şi-l lăsai să se ducă să-şi ispăşească păcatele. *(Pleacă.)*

LELIO: Tatăl ăsta al meu nu prea mă iubeşte...

PASQUA: O să te iubească cu timpul.

LELIO: De m-o iubi ori nu, puţin îmi pasă! Mă simt ca un nou-născut. Datoria de-a face mereu pe domnişorul mă copleşea. Acum n-o să ştiu cum să scap mai repede de blestemata asta de perucă! *(Pleacă.)*

PASQUA: Voiam să tac, dar n-am mai putut. La urma urmei, sînt mama lui, şi dacă-l pierd pe copilul ăsta, nu ştiu dac-aş mai putea să am alţii! Sau, cine ştie! Poate să mai fac şi alţii... Nu sînt chiar aşa de bătrînă, şi dragul meu Menego mă iubeşte. Numai din cauza băiatului ăstuia ne-am cam luat noi la colţ... dar las', că după cină îl iau şi mi ţi-l storc ca pe-o lămîie!... *(Pleacă.)*

SCENA 25

O altă cameră în casa marchizului Ottavio; lumini

MARCHIZUL OTTAVIO şi MARCHIZA BEATRICE, mascată ca mai sus

OTTAVIO: Hai, draga mea Bettina, fii bună, nu mai fi aşa aspră cu mine, care te iubesc atîta! De ce

te temi? Firește, cunosc modestia dumitale... știu că ești o fată cinstită. Știu că te rușinezi să faci dragoste cu un om căsătorit și știu că, atîta vreme cît nu sînt liber, nu pot să sper bunovoința dumitale. N-ai nici o teamă. Îți mărturisesc un secret: soția mea are-o anume boală din pricina căreia va muri cît de curînd. *(Aparte.)* Trebuie s-o ademenesc în acest fel...

BEATRICE *(scoțîndu-și masca)*: Foarte îndatorată de grația domniei-voastre. Om perfid și criminal ce ești! La asemenea excese te împinge pofta dumitale brutală? Să dorești moartea soției dumitale și poate chiar s-o înlesnești, pentru a nu mai avea cine să-ți reproșeze purtările dumitale necinstite? Iată-te pentru a doua oară demascat și pedepsit! Dar de data asta mi-am dat seama de josnicia sufletului dumitale. Dumneata îmi dorești moartea, așa că, folosindu-mă de această descoperire, voi recurge la divorț, va trebui să-mi restitui dota, va trebui să-mi asiguri subzistența și vor afla despre asta și rudele mele și ale dumitale! Va afla Veneția toată! Gîndește-te la toate acestea, eu m-am gîndit! *(Pleacă.)*

OTTAVIO: Ah, văd că amorul acesta va fi ruina mea. Soția mea a turbat. Va fi mai bine s-o părăsesc pe Bettina. Într-adevăr, sînt un mare smintit! Să mă obosesc atîta pentru o femeie, în timp ce e plin pămîntul de femei!? *(Pleacă.)*

SCENA 26

O altă cameră din casa marchizului Ottavio, neluminată

MARCHIZA BEATRICE, conducînd-o prin întuneric pe BETTINA, nemascată

BETTINA: Unde mă mai duceți, înălțimea-voastră?

BEATRICE: Într-un loc unde vei fi ferită de persecuțiile soțului meu.

BETTINA: Şi Pasqualino unde-i?

BEATRICE: Spune-mi, dacă Pasqualino ar veni să stea aici în întuneric cu dumneata, l-ai primi bucuroasă?

BETTINA: O, nu, înălţimea-voastră... pentru dumnezeu, să nu-l aduceţi!

BEATRICE: Adevărat? Să nu-l aduc?

BETTINA: Nu, sigur că nu!

BEATRICE *(aparte)*: Şi totuşi n-o cred! *(Tare.)* Ei bine, atunci stai aici puţin, că mă voi întoarce îndată.

BETTINA: Şi trebuie să stau pe întuneric?

BEATRICE: Da, numai puţin. Pînă ce se duce marchizul la culcare.

BETTINA: O, sărăcuţa de mine! În noaptea asta o să-mi dau duhul!

BEATRICE: Ai răbdare, căci vei fi răsplătită. *(Pleacă.)*

BETTINA *(se aşază)*: Oh, sfîntă răbdare, cît de nesecată trebuie să mai fii! Să mă văd eu alături de Pasqualino al meu, să stau mascată şi el să nu mă cunoască! Mi se rupea inima... Dar cinstea e lucru mare!

SCENA 27

MARCHIZA BEATRICE, cu PASQALINO, prin întuneric, şi BETTINA

BEATRICE *(vorbind tare, ca să poată auzi şi Bettina)*: Pasqualino, rămîi în camera aceasta pînă mă întorc, şi ca să nu-ţi fie teamă, te voi închide cu cheia.

PASQUALINO: Da de ce să stau aici?

BEATRICE: Vei afla mai tîrziu. Adio, noapte bună! *(Pleacă şi încuie uşa.)*

BETTINA *(aparte)*: Vai, biată Bettina, acum să te văd!

PASQUALINO: Şi-asta e una! Mă bagă într-o odaie întunecoasă fără să-mi spună de ce! Ce să fac aici singur şi fără lumină? O, de-ar fi aici şi Bettina mea, aş şti eu ce să fac. Dar numai dumnezeu ştie unde-o fi! Ei, poate că păcătoasa m-a părăsit, m-a înşelat!

BETTINA *(aparte)*: Vai, sărăcuţa de mine, nu mai pot!

PASQUALINO: De, şi să mai crezi femeilor! Mai întîi plînsete, jurăminte, jurăminte şi miorlăieli, şi pe urmă, uite, mi-a făcut-o, m-a păcălit!

BETTINA *(aparte)*: Nu, suflete drag, nu te-am păcălit!...

PASQUALINO: Şi cine-ar fi putut crede una ca asta? O fată atît de cuminte, care nu mă primea în casă de teamă să nu vorbească lumea şi care nici măcar după ce ne-am logodit n-a vrut să-mi dea mîna, tocmai ea, să fugă, să-şi schimbe viaţa, să-şi facă de cap şi să-şi piardă cinstea!

BETTINA *(aparte)*: O, cum mă doare inima! Cum mi-o mai sfîşie!

PASQUALINO: Ah, Bettina, m-ai trădat! M-ai trădat, păcătoaso, m-ai omorît!... *(Bettina plînge tare.)* Dar ce-i asta? E cineva în odaie? M-au înşelat! Ajutor!... Cine-i aici? *(Dă de Bettina.)* O femeie? O, bietul de mine! Ei, suflete, cine eşti? Poate că-i sufletul Bettinei!? Dar e un trup, nu-i un suflet. Simt că nu mai pot. Fie-ţi milă de mine şi vorbeşte, spune-mi cine eşti?! Nu-mi răspunde. Ce-i asta? Văd o lumină prin gaura cheii. Hei, oameni buni, ajutor!

SCENA 28

MARCHIZA BEATRICE cu o lampă, deschizînd uşa, şi cei de mai înainte

BEATRICE: Ce-i, Pasqualino? Ce s-a întîmplat?

PASQUALINO: E cineva în odaie!

BEATRICE: Cine?

PASQUALINO: Mi s-a părut că-i o femeie.
BEATRICE: Ei şi?
PASQUALINO: Da cine-i?
BEATRICE: Priveşte-o!
PASQUALINO: Tu eşti sufletul meu? *(Se aruncă la picioarele Bettinei.)*
BETTINA *(aparte)*: O să murim amîndoi acum de bucurie!
PASQUALINO: Da de ce n-ai spus nimic?
BETTINA: Fiindcă sînt o fată cinstită!
BEATRICE: Într-adevăr, acum ştiu că aşa este. N-aş fi crezut niciodată că o fată tînără şi logodită, aşa cum eşti dumneata, să fie atît de stăpînită.
PASQUALINO: Cum de eşti aici? Cum ai plecat de-acasă?
BEATRICE: Vei afla totul la vremea sa. Acum, hai, răsplăteşte-o pentru cumînţenia ei. Dă-i mîna!
PASQUALINO: Sînt aici, viaţa mea, dacă mă vrei!
BETTINA: Şi fără zestre... cum facem? Don' Pantalone n-o să-mi dea cei două sute de ducaţi...
PASQUALINO: Don' Pantalone? Uite-l!

SCENA 29

PANTALONE şi cei de mai înainte

PANTALONE *(lui Pasqualino)*: Vino, fiul meu, lasă-mă să te îmbrăţişez şi să te sărut!
PASQUALINO: Pe mine, don' Pantalone?
PANTALONE: Da, zi-mi tată, nu don' Pantalone. Donna Pasqua nu-i mama ta, ţi-a fost doică şi mi te-a schimbat în leagăn. Aşa că tu eşti scumpul meu fiu... *(Îl îmbrăţişează şi-l sărută.)*
BETTINA: Altă nenorocire pe capul meu! Pasqualino nu mai e bărbatul meu!
PASQUALINO: O, mă bucur foarte mult c-am găsit un asemenea tată, bogat, ales şi iubitor, dar

bucuria mea e întunecată de-o durere care mă omoară...

PANTALONE: De ce, fiul meu? Să vorbim deschis.

PASQUALINO: Știi doar cît de mult o iubesc pe Bettina și trăgeam nădejde s-o iau de nevastă... dar acum, dacă sînt fiul dumitale...

PANTALONE: Acum, dacă ești fiul meu, te vei însura cu ea numaidecît. Bettina merită totul! Dacă nu șovăiam să mă însor eu cu ea, cu-atît mai bine faci tu luînd-o de soție! Atîta vreme cît erai un băiat sărac, fiul unui barcagiu, nu voiam să mă pripesc cu însurătoarea voastră, dar acum sînt mulțumit, ți-o dau, și chiar eu îți împreun mîna ta cu a ei. *(Se apropie.)*

PASQUALINO *(luînd mîinile Bettinei)*: O, draga mea! Ce fericire!

BETTINA: Ah, mor de bucurie!... *(Leșină, căzînd pe un scaun.)*

PANTALONE: Apă, oameni buni, ajutor!

SCENA ULTIMĂ

MARCHIZUL OTTAVIO, CATTE, LELIO, ARLECCHINO, BRIGHELLA, MENEGO și cei de mai înainte

Vin cu toții în fugă să vadă ce s-a întîmplat și toți încearcă, într-un fel sau altul, s-o readucă pe Bettina în simțiri

PANTALONE: Așteptați, lăsați pe mine, c-o fac eu să-și revină îndată. Vino-ncoa, dragă fiule! *(Scoate o foarfecă, taie o suviță din părul lui Pasqualino, îi dă foc și o trece pe sub nasul Bettinei, care-și revine.)* Nu v-am spus eu? Luați aminte, învățați: mirosul bărbatului o face pe femeie să-și revină în simțiri. Să țineți minte, domnule marchiz...

OTTAVIO: Știu totul. Știu și că Pasqualino este, după cum s-a aflat, fiul dumitale. Știu că e soțul Bettinei, și sînt mulțumit. De aceea te și rog să faci în așa fel ca soția mea să-mi ierte slăbiciunea.

PANTALONE *(marchizei)*: Ați auzit?

BEATRICE *(marchizului)*: E de-ajuns să-ți schimbi viața, și te voi ierta.

OTTAVIO: În ceea ce privește viața, trebuie să ne-o schimbăm amîndoi.

BEATRICE: Îmi voi da toată silința să fac acest lucru.

OTTAVIO: Și eu jur că am să te urmez!

MENEGO *(aparte)*: Jurăminte de marinari și de jucători!

LELIO: Tinerilor căsătoriți, mă bucur și eu alături de voi! *(Lui Pasqualino.)* Amice, hai să facem o afacere: am schimbat modul de viață, să schimbăm și hainele.

PASQUALINO: Dau orice, numai Bettina să-mi rămînă!

LELIO: De azi într-o săptămînă n-o să mai spui așa.

CATTE: Domnilor, îmi îngăduiți să spun și eu două vorbe?

OTTAVIO: Sigur. Spune!

CATTE: Facem nuntă fără nici un pic de veselie? Să nu luăm și noi o prăjitură, acolo, și o bucățică de ciocolată? Să dăm pe gît măcar o înghițitură de vin!

PANTALONE: Asta știe una și bună.

PASQUALINO: Mi-amintesc de ducatul acela al meu...

OTTAVIO: Hai, Brighella, du-te și adu de la mine niște dulciuri și o sticlă de vin ales. Jupîn Menego, du-te și dumneata! *(Brighella pleacă.)*

MENEGO: Eu? Și ce să fac, înălțimea-voastră?

OTTAVIO: Să aduci cîte ceva.

MENEGO: Eu să aduc?! Să mă iertați, dar cei care slujesc cu barca, așa cum fac eu, nu se ocupă cu de-alde astea. Astea să le facă cine le-a mai făcut. Pe mine mă privește numai barca mea. Fiecare să-și facă treaba pentru care e făcut.

PANTALONE: Are dreptate. Barcagiii care stau pe punte a de onoare nu vor să facă altceva decît să se ocupe de barca lor.

OTTAVIO: Bine, atunci să lăsăm asta. *(Brighella vine urmat de alţi servitori, aducînd dulciuri şi vin.)* Daţi mirilor să bea, daţi şi doamnei Catte, şi tuturor celorlalţi.

CATTE: Trăiască mirii! *(Bea.)*

LELIO: Trăiască mirii!

BETTINA *(ia în mînă un pahar de vin, se îndreaptă spre public şi recită următorul sonet):*

Ca-n datini, cui m-ascultă, o urare
Aş vrea să-i fac, nălţînd paharul plin!
Nu-i mare lucru: un sonet închin,
Dar e de-ajuns în astă-mprejurare.

Vreau să-i arăt că-s recunoscătoare
Cui m-a-nţeles şi dragă-i sînt puţin;
Cui ştie către ce greşeli înclin,
Dar ştie-a da greşelilor iertare.

Şi dacă sînt cinstită, se cuvine
Ca fetele s-asculte ce le-oi spune,
În taină, şi să-nveţe de la mine:

„Fugiţi de a iubirii-nşelăciune;
Cinstite de veţi fi, părea-veţi bune;
Decît să faci vrun rău, să mori mai bine."

Sfîrşitul comediei